

TÜRKİYE

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

TÜRKİYE İKİNCİ KAMU BİNALARINDA ENERJİ VERİMLİLİĞİ PROJESİ

**ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM
ÇERÇEVESİ
(ÇSYÇ)**

ŞUBAT 2024

İçindekiler

Tablolar Listesi	2
Kısaltmalar ve Akronimler	3
Yönetici Özeti	4
1. Giriş	7
2. Proje Açıklaması	8
3. Çevresel ve Sosyal Politikalar, Yönetmelikler ve Kanunlar	10
3.1. Türkiye'nin Yasal Çerçevesi	10
3.2. Ulusal Çevresel ve Sosyal Değerlendirme ve İzin	12
3.3. Dünya Bankası Standartları ve Ulusal Çerçeve Arasındaki Temel Boşluklar	13
4. Potansiyel Çevresel ve Sosyal Riskler ve Etkiler	17
4.1. Dezavantajlı ve Hassas Gruplara Özgü Riskler ve Etki Azaltıcı Önlemler	20
4.2. Çevresel ve Sosyal Risklerden ve Etkilerden Kaçınmak için Planlama ve Tasarım Hususları	20
5. Prosedürler ve Uygulama Düzenlemeleri	22
5.1. Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi Prosedürleri	22
5.2. Teknik Destek Faaliyetleri	28
5.3. Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme	28
5.4. Tahmini Bütçe	30
6. Paydaş Katılımı, Bilgilendirme ve İstişareler	31
6.1. Şikayet Mekanizması	31

EKLER

Ek 1. ALT PROJELER İÇİN ÇEVRESEL VE SOSYAL KONTROL LİSTESİ	33
Ek 2. RASTLANTISAL BULGU PROSEDÜRLERİ	39
Ek 3. PROJE DÜZEYİNDE ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM PLANI (ESMP)	45
Ek 4. SAHAYA ÖZGÜ ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM PLANI (ESMP) TASLAĞI	71
Ek 5. ÖRNEK ŞİKAYET FORMU	73
Ek 6. ÖRNEK ŞİKAYET KAPATMA FORMU	74
Ek 7. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PLANI TASLAĞI	75
Ek 8. TOPLUM GÜVENLİĞİ VE TRAFİK YÖNETİMİ PLANI TASLAĞI	77
Ek 9. KİRLİLİK ÖNLEME PLANI TASLAĞI	79
Ek 10. ATIK YÖNETİM PLANI	80
Ek 11. İSTİŞARE TOPLANTISI FOTOĞRAFLARI	94
Ek 12. KATILIMCI LİSTESİ	95
Ek 13. TOPLANTI VE İSTİŞARE KAYITLARI	96

Tablolar Listesi

Tablo 1. Türkiye'nin İlgili Yasal Çerçevesi.....	10
Tablo 2. İlgili Dünya Bankası ÇSS'leri ve Ulusal Çerçeve Arasındaki Temel Boşluklar	13
Tablo 3. Proje ile İlgili Çevresel ve Sosyal Riskler	18
Tablo 4. Proje Döngüsü ve Ç&S Yönetim Prosedürleri	22
Tablo 5. Kapsam Dışı Listesi	23
Tablo 6. Uygulama Düzenlemeleri	26
Tablo 7. Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme Yaklaşımı	29
Tablo 8. ÇSYÇ Uygulama Bütçesi	30

Kısaltmalar ve Akronimler

AB	Avrupa Birliği
AYP	Atık Yönetim Planı
Banka	Dünya Bankası
Cİ	Cinsel İstismar
CT	Cinsel Taciz
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
Ç&S	Çevresel ve Sosyal
ÇSÇ	Çevresel ve Sosyal Çerçeve
ÇSGK	Çevre Sağlığı ve Güvenliği Kılavuzları
ÇSED	Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi
ÇŞİDB	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
ÇŞİDİM	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
ÇSRÖ	Çevresel ve Sosyal Risk Özeti
ÇSS	Çevresel ve Sosyal Standartlar
ÇSTP	Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı
ÇSYÇ	Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi
ÇSYP	Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı
DB	Dünya Bankası
EPS	Enerji Performans Sınıfı
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
EV	Enerji Verimliliği
FV	Fotovoltaik
IBRD	Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
İ&D	İzleme ve Değerlendirme
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGP	İş Sağlığı ve Güvenliği Planı
İYP	İşgücü Yönetimi Prosedürleri
KABEV2	Türkiye İkinci Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesi
KÇF	Küresel Çevre Fonu
KÖP	Kirlilik Önleme Planı
NZEB	Neredeyse Sıfır Enerjili Bina
ÖRD	Ölçüm, Raporlama ve Doğrulama
PTD	Proje Tanıtım Dosyası
PDD	Proje Değerlendirme Dokümanı
PGH	Proje Geliştirme Hedefi
PKP	Paydaş Katılım Planı
Proje	Türkiye İkinci Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesi
PUB	Proje Uygulama Birimi
TD	Teknik Destek
TGTYP	Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı
TTF	Temiz Teknoloji Fonu
SG	Sera Gazı
ŞM	Şikayet Mekanizması
YE	Yenilenebilir Enerji
YİGM	Yapı İşleri Genel Müdürlüğü

Yönetici Özeti

Dünya Bankası, **Türkiye İkinci Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesinin** uygulanmasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nı destekleyecektir. Projenin amacı, merkezi hükümet binalarında enerji kullanımını azaltmak ve kamu binalarında enerji verimliliği için ölçeklendirilmiş, ulusal bir programı desteklemek için sürdürülebilir finansman mekanizmalarının geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Proje aşağıdaki faaliyetleri destekleyecektir: (i) Enerji tasarrufu sağlamak ve yenilenebilir enerji (YE) kullanımını artırmak amacıyla merkezi hükümet ve merkezi hükümete bağlı binaların tadilatlarının hazırlanması ve uygulanmasını finanse edecek merkezi hükümet binalarında enerji verimliliği yatırımları ve (ii) alt proje adaylarının taranması, enerji etütlerinin/teknik tasarımların gözden geçirilmesi; daha derin tadilat yaklaşımlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için teknik destek, binaların kapsamlı elektrifikasyonu ve su verimliliğinde iyileştirmeler dahil olmak üzere teknik yardım ve proje uygulama desteği; günlük proje yönetimi (ihalelerin hazırlanması ve yönetimi, sözleşme yönetimi, yenileme çalışmalarının denetimi); finansman gerekliliklerinin Dünya Bankası'nın (DB) güvene dayalı politika ve kılavuzlarına uygun olarak uygulanması; Banka'nın Çevresel ve Sosyal Çerçevesinin (ÇSÇ) tatmin edici bir şekilde uygulanmasının sağlanması; enerji ve su tasarruflarının izlenmesi; Proje izlemesi ve değerlendirmesi; PUB personeli, enerji denetçileri ve tasarımcıları gibi hizmet sağlayıcıları, inşaat firmaları, bina yöneticileri, EV alanındaki kadınlar ve diğer ilgili Proje paydaşları için eğitim, kapasite geliştirme ve bilgi paylaşımı; ve Proje iletişimi ve sonuçların yaygınlaştırılması. KABEV2 Projesi, yaklaşık 400 binanın yenilenmesini ve her binanın bir Türk Enerji Performans Sınıfı (EPS) almasını hedeflemektedir. Bina yenilemeleri minimum yüzde 30 enerji tasarrufu sağlayacak ve Türkiye'de B Sınıfı veya daha yüksek bir EPS elde etmeyi hedefleyecektir. Bina kabuğu (cephe yalıtımı, pencereler ve kapılar), alan ve su ısıtma, soğutma, havalandırma, klima, pompalar/fanlar, aydınlatma ve öncelikle tesisin enerji tüketimini dengelemeyi amaçlayan yerinde YE sistemlerinin kurulumu yatırım önlemlerine dahil edilmelidir.

Proje faaliyetleri Türkiye'de (tüm ülke) gerçekleştirilecektir. Alt proje faaliyetlerinin spesifik yerleri bu aşamada bilinmemektedir, çünkü enerji verimliliği yenilemeleri için uygun binalar uygunluk kriterlerine göre belirlenecektir ve çeşitli bölgelerden binalar gereklilikleri yerine getiriyor olabilir. Alt proje yerleri, çevresel/sosyal ve teknik tarama çalışmaları tamamlandığında bilinecektir.

Bu Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), önerilen Proje faaliyetlerinin potansiyel çevresel ve sosyal risklerini ve etkilerini belirlemek ve bu riskleri ve etkileri yönetmek için uygun etki azaltma önlemleri önermek amacıyla hazırlanmıştır. Proje için geçerli olan Türkiye kanun ve yönetmelikleri ile Dünya Bankası (DB) politikalarını ortaya koymakta ve izlenecek ilkeleri, yaklaşımları, uygulama düzenlemelerini ve çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerini açıklamaktadır.

Proje hedefleri, Avrupa Birliği'nin Yeşil Mutabakatı ve Dünya Bankası'nın Yeşil Büyüme hedefleriyle uyumludur ve iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına, kaynakların verimli kullanılmasına ve Türkiye'nin düşük karbonlu altyapı gelişimine geçmesine yardımcı olacak yeşil enerji yatırımlarını teşvik edecektir. Projenin olumlu etkileri şu şekilde özetlenebilir: (i) enerji ve emisyon tasarrufu, (ii) enerji fiyatlarında düşüş, (iii) enerji arz kesintilerinde azalma ve (iv) enerji giderlerinin azalması yoluyla kamu kaynaklarına ve bütçesine ek faydalar. Ancak, Projenin olumlu etkilerinin yanı sıra, alt projelerde yer alan inşaat, işletme, devreye alma ve nihai bertaraf nedeniyle bazı olumsuz çevresel ve sosyal etkiler de olacaktır. Ancak Projenin çevresel etkileri geçici ve yerel niteliktedir. Potansiyel çevresel ve sosyal olumsuz etkiler/riskler de dahil olmak üzere belirlenmiştir:

- Gürültü, toz, hava, toprak ve su kirliliği oluşumu
- Katı atık ve inşaat/yıkıntı atığı üretimi
- Toplum sağlığı ve güvenliği riskleri (trafik yönetimi ile ilgili riskler, cinsel sömürü ve istismar/cinsel taciz riskleri, vb.)
- İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) riskleri

- Otopark alanlarının bireysel işletmeler tarafından işletilmesi ve/veya otopark alanında büfe gibi küçük işletmelerin bulunması durumunda bazı işçilerin ve işletme sahiplerinin geçim kaynaklarının geçici olarak kesintiye uğraması.
- Kamu binalarının kullanıcılarının ve çalışanlarının huzurunun geçici olarak bozulması ve etkilenmesi.

Bu Proje, Genel Müdürlük bünyesindeki Dış Kaynaklı Yatırımlar Dairesi Başkanlığı tarafından uygulanacaktır. DB tarafından finanse edilen başka bir Projenin (yani KABEV Projesi) uygulanması için kurulmuş olan mevcut Proje Uygulama Birimi (PUB), bu Projenin uygulanmasından da sorumlu olacaktır. PUB, Proje uygulamasının denetiminden, fon kullanımının izlenmesinden ve Proje ilerlemesinin takip edilmesinden sorumlu olacak ve yılda iki kez Dünya Bankası'na rapor verecektir. Uygulama sırasında PUB düzenli izleme ziyaretleri gerçekleştirecektir. PUB, ÇSYP, PKP ve İYP'nin usulüne uygun olarak uygulandığından ve Şikayet Mekanizmalarının (ŞM) erişilebilir ve işlevsel olduğundan emin olmak için inşaat sırasında alt projelerin düzenli denetimini gerçekleştirecektir.

Alt projelerin potansiyel çevresel ve sosyal riskleri/etkileri değerlendirilecek, tanımlanacak ve herhangi bir inşaat faaliyetine başlanmadan önce alt projeye özel Çevresel ve Sosyal Yönetim Planında (ÇSYP) sunulacaktır. Alt projeye özel ÇSYP'ler, bu ÇSYÇ'de sağlanan kılavuz (ve ekler) doğrultusunda hazırlanacaktır. Ayrıca, toplumla ilgili potansiyel riskleri ve etkileri yönetmek için Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planları da hazırlanacaktır. PUB, İki Yıllık Proje İlerleme Raporlarının ve Üç Aylık Ç&S İlerleme Raporlarının hazırlanmasından ve Banka'ya sunulmasından sorumlu olacaktır. Raporlama asgari olarak (i) çevresel ve sosyal risk yönetimi araçlarının ve önlemlerinin genel uygulamasını, (ii) proje faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan çevresel veya sosyal sorunları ve bu sorunların zaman çizelgeleri de dahil olmak üzere nasıl giderileceğini veya hafifletileceğini, (iii) İş ve Toplum Sağlığı ve Güvenliği performansını (olaylar ve kazalar dahil), (iv) Paydaş Katılım Planı (PKP) doğrultusunda paydaş katılım güncellemeleri, (v) kamu bilgilendirmesi ve iletişim, (vi) proje işlerinin uygulanması ve tamamlanmasına ilişkin ilerleme ve (vii) PKP doğrultusunda alınan şikayetlerin/yararlanıcı geri bildirimlerinin, alınan önlemlerin ve kapatılan şikayetlerin özetini içerecektir.

Müşavirler ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri (ÇŞİDİM) Proje sahasının ilk değerlendirmesinden, proje düzeyinde ÇSYP'nin (İSG önlemleri dahil) özelleştirilmesinden (lütfen bkz. Ek-3) ve potansiyel çevresel ve sosyal risklerine/etkilerine uygun olarak alt projeye aktarılması, alt proje faaliyetlerinin izlenmesi ve denetlenmesi, aylık ilerleme raporlarının hazırlanması ve PUB'a sunulması ve alt projeye özel GM'nin yönetimi/işletilmesinden sorumlu olacaktır. Müşavirler ve ÇŞİDİM, izleme uygulamalarının ÇSYÇ'de (ve ayrıca alt projeye özgü ÇSYP'de) tanımlanan çevresel ve sosyal riskleri/etkileri içermesini sağlayacak ve düzenli proje izlemenin bir parçası olarak çevresel ve sosyal risk yönetimi etki azaltma planlarının uygulanmasını izleyecektir. Proje uygulaması sırasında, Müşavir tarafından aylık olarak hazırlanacak ve PUB'a sunulacak olan Çevresel ve Sosyal İzleme Raporları, izleme faaliyetlerinin kaydedilmesi için en önemli araçlardan biri olacaktır.

İhaleyi kazanan yükleniciler, yüklenici düzeyinde / sahaya özgü bir ÇSYP ve İş Sağlığı ve Güvenliği Planı (Y-ÇSYP/Y-İSGP) hazırlayacak ve Dünya Bankası gerekliliklerine ve ulusal mevzuata uygun olarak hazırlanan / hazırlanacak olan Projenin Ç&S risk yönetimi planlarına (Y-ÇSYP, Y-İSGP, İşgücü Yönetimi Prosedürleri [İYP], Paydaş Katılım Planı [PKP], vb.) uyum ve farkındalık yaratmaktan sorumlu olacaktır. Yüklenicilerin, Proje İYP'sinin Ek 3'ünde yer alan Davranış Kurallarında belirtilen ilkeleri izleyerek kendi Davranış Kurallarını geliştirmeleri ve uygulamaları gerekecektir. Yükleniciler, aylık ilerleme raporlarının hazırlanmasından ve Müşavire sunulmasından sorumlu olacaktır.

Ulusal mevzuat ve Dünya Bankası'nın sırasıyla Paydaş Katılımı ve Bilgi İfşasına ilişkin Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS) 10 ve İşgücü ve Çalışma Koşullarına ilişkin ÇSS 2 gerekliliklerine dayalı olarak Proje için ayrı bir Paydaş Katılım **Planı ve İşgücü Yönetimi Prosedürleri** hazırlanmıştır.

Proje uygulaması sırasında Banka, PUB tarafından alt projeler için Müşavir desteğiyle hazırlanan en az ilk 10 özelleştirilmiş ÇSYP'yi inceleyecek ve onaylayacaktır ve daha sonra Banka, ÇSB ile karşılıklı olarak ÇSB'nin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD) belgelerinin ön incelemesini ve Dünya Bankası'nın son incelemesini yapması konusunda anlaşabilir.

Banka, ÇSYÇ, PKP ve İYP'nin nihai versiyonunu gözden geçirecek, netleştirecek ve ardından bu belgelerin ÇSB'nin web sayfasında açıklanmasını takiben açıklayacaktır.

ÇŞİDB, ÇSYP, PKP, İYP ve ÇSTP'leri, 15 Ocak 2024 tarihinde 10 gün süreyle projenin web sayfasında¹ yayımlanmış ve 25 Ocak 2024 tarihinde 170 kişinin katılımıyla (38'i kadın, 132'si erkek olmak üzere) projenin kapsamı, potansiyel Ç&S riskleri ve etkileri, potansiyel riskleri ve etkileri yönetmek için alınacak hafifletici önlemler ve proje uygulamasında yer alan her bir tarafın rol ve sorumlulukları hakkında paydaşları bilgilendirmek amacıyla bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.

ÇSYÇ, PKP ve İYP, proje Değerlendirmesini takiben Dünya Bankası'nın harici web sayfasında² da açıklanacaktır.

¹ <https://www.kabev.org/kabev2-cevresel-sosyal/>

² <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P500777>

1. Giriş

Bu Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), Türkiye İkinci Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesi (KABEV2 Projesi) kapsamında Dünya Bankası tarafından finanse edilen faaliyetler için çevresel ve sosyal durum tespiti hükümlerini desteklemek amacıyla geliştirilmiştir. Proje, merkezi hükümet binalarında enerji kullanımının maliyet etkin bir şekilde azaltılmasını destekleyecek ve Türkiye'de merkezi hükümet binalarında enerji verimliliği yatırımları için sürdürülebilir bir finansman mekanizması geliştirecek ve pilot uygulamasını yapacaktır. Proje faaliyetlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) Yapı İşleri Genel Müdürlüğü (YİGM) yürütecektir.

Bu ÇSYÇ, Dünya Bankası (DB) Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (ÇSÇ) ile Türkiye'nin ulusal kanunlarını (2872 sayılı Türk Çevre Kanunu, onay tarihi: 1982) ve ulusal yönetmeliklerini takip etmektedir. Bu ÇSYÇ'nin amacı, Dünya Bankası ÇSÇ'nin Çevresel ve Sosyal Standartları (ÇSS'ler) ve ulusal gerekliliklerle tutarlı olarak Projenin potansiyel olumsuz çevresel ve sosyal risklerini ve etkilerini değerlendirmek ve azaltmaktır. Daha spesifik olarak, ÇSYÇ (a) önerilen Projenin potansiyel çevresel ve sosyal risklerini ve etkilerini değerlendirmeyi ve hafifletici önlemler önermeyi; (b) faaliyetlerin çevresel ve sosyal taraması, gözden geçirilmesi, onaylanması ve uygulanması için prosedürler oluşturmayı; (c) faaliyetlerle ilgili çevresel ve sosyal konuların yönetilmesi ve izlenmesi için uygun rol ve sorumlulukları ve gerekli raporlama prosedürlerini ana hatlarıyla belirlemeyi; (d) ÇSYÇ'nin hükümlerini başarılı bir şekilde uygulamak için gereken eğitim ve kapasite geliştirmenin yanı sıra personel gereksinimlerini belirlemeyi; (e) kamu istişaresi ve proje belgelerinin ifşa edilmesinin yanı sıra olası şikayetlerin giderilmesi için mekanizmaları ele almayı; ve (f) ÇSYÇ'nin uygulanması için bütçe gereksinimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu ÇSYÇ, Paydaş Katılım Planı (PKP), İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) ve Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSKP) dahil olmak üzere proje için hazırlanan diğer planlarla birlikte okunmalıdır.

2. Proje Açıklaması

Proje³ 300 milyon ABD Doları tutarındaki Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) kredisi ile finanse edilecektir ve buna paralel olarak Banka ekibi, Temiz Teknoloji Fonu (TTF) ve Küresel Çevre Fonu (KÇF-GEF) gibi bazı imtiyazlı finansman fırsatları aramaktadır. Önerilen Proje Geliştirme Hedefleri (PGH'ler) şunlardır: (i) merkezi hükümet binalarında enerji kullanımını maliyet etkin bir şekilde azaltmak ve (ii) merkezi hükümet binalarında enerji verimliliği (EV) yatırımları için sürdürülebilir bir finansman mekanizması geliştirmek ve pilot uygulamasını yapmak.

Önerilen Projenin iki bileşeni bulunmaktadır: (i) merkezi hükümet binalarında enerji verimliliği yatırımları ve (ii) teknik yardım ve proje uygulama desteği. Her bir bileşenin özeti aşağıda verilmiş olup, Proje ve bileşenlerine ilişkin detaylar Proje Değerlendirme Dokümanında⁴ (PDD) mevcuttur.

Bileşen 1: Merkezi hükümet binalarında enerji verimliliği yatırımları

Bu bileşen kapsamında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, enerji tasarrufu sağlamak ve yenilenebilir enerji (YE) kullanımını artırmak için merkezi hükümet ve merkezi hükümete bağlı binaların (yani, merkezi bakanlıklara bağlı kamu binaları) tadilatlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını finanse edecektir. Proje, her biri Türkiye Enerji Kimlik Belgesi (EKB) alacak olan yaklaşık 400 binanın yenilenmesini amaçlamaktadır. Bina yenilemeleri minimum yüzde 30 enerji tasarrufu sağlayacak ve Türkiye'de B sınıfı veya daha yüksek bir EKB elde etmeye çalışacaktır. Yatırım tedbirleri, bina kabuğunun (yalıtım, pencereler ve kapılar), alan ve su ısıtmasının, soğutmanın, havalandırmanın, klimanın, pompaların/fanların, aydınlatmanın iyileştirilmesini ve öncelikle tesisin enerji tüketimini dengelemeyi amaçlayan yerinde YE sistemlerinin kurulumunu içerecektir. Yardımcı önlemler için sınırlı miktarda fon tahsis edilebilir (örneğin, yeniden kablolama, küçük yapısal onarımlar, boyama, sismik güvenlik, yangın güvenliği, erişimin iyileştirilmesi, vb.). Daha fazla karbonsuzlaştırma ve daha derin yenilemeler sağlamak için Proje (i) teknik ve mali açıdan mümkün olduğu ölçüde fosil yakıt bazlı kazanların elektrikli ısı pompaları veya YE bazlı ısıtma ile değiştirilmesini en üst düzeye çıkaracak; (ii) bina yenilemeleri için bir dizi zorunlu EV ve yerinde YE önlemini öngören standart bir taksonomi getirecek; (iii) çatıya veya zemine monte (örn, otopark gölgelikleri) güneş fotovoltaik (FV) kurulumlarının finanse edilmesi; ve (iv) Proje kapsamında yenilenen binaların en az yüzde 20'sinin NZEB standardına ulaşmasının hedeflenmesini içerecektir. Bu yatırımların teknik yaklaşımları göstermesi ve kamu binalarının EV yenilemelerine yönelik ulusal düzeydeki program kapsamında önerildiği üzere belediye binalarını da kapsayacak şekilde genişletilecek olan daha derin EV yenilemeleri için sektör kapasitesinin daha da geliştirilmesine yardımcı olması beklenmektedir. Pilot uygulamalar ayrıca ÇŞİDB'nin yenileme programlarının mevcut ve gelecekteki yatırımları ve aşamaları hakkında bilgi verilmesine yardımcı olabilir.

Bileşen 2: Teknik yardım ve proje uygulama desteği

Bu bileşen, pazarlama ve sosyal yardım, alt proje adaylarının taranması ve enerji etütlerinin ve teknik tasarımların gözden geçirilmesi gibi alt proje geliştirme maliyetlerini; daha derin yenilemeler, binaların kapsamlı elektrifikasyonu ve su verimliliğinde iyileştirmeler için yaklaşımlar geliştirmek ve değerlendirmek için teknik desteği; ihalelerin hazırlanması ve yönetimi, sözleşme yönetimi ve yenileme çalışmalarının denetimi gibi günlük proje yönetimini; finansman gereksinimlerinin Banka'nın güvene dayalı politika ve kılavuzlarına uygun olarak uygulanmasını; Banka'nın Çevresel ve Sosyal Çerçevesinin (ÇSÇ) tatmin edici bir şekilde uygulanmasının sağlanması; enerji ve su tasarruflarının izlenmesi; Proje izleme ve değerlendirmesini; Proje Uygulama Birimi (PUB) personeli,

³ Ayrıntılar için lütfen bakınız: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/document-detail/P500777?type=projects>

⁴ <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/document-detail/P500777?type=projects>

enerji denetçileri ve tasarımcıları gibi hizmet sağlayıcılar, inşaat firmaları, bina yöneticileri, EV alanındaki kadınlar ve diğer ilgili proje paydaşları için eğitim, kapasite geliştirme ve bilgi paylaşımını; Proje iletişimi ve sonuçların yaygınlaştırılması; günlük Proje uygulaması için gerekli ekipman; ve artan operasyonel maliyetleri içermektedir. Bu bileşen ayrıca aşağıdakileri içeren teknik yardımı (TY) da içerecektir: (i) Mevcut kamu binalarının yenilenmesi ve yeni kamu binalarının inşası için mevcut EV gerekliliklerini aşacak EV önlemlerinin ve maliyetlerinin değerlendirilmesi ve (ii) ÇŞB'nin bir kamu binası yenileme programını Proje döneminin ötesinde daha uzun bir vadede sürdürmesine olanak tanıyacak bir finansman planının belirlenmesi; ve (iii) Projenin kaydedilmesi için gerekli belgelerin geliştirilmesi ve emisyon azaltımlarının belgelendirilmesi için Ölçüm, Raporlama ve Doğrulama (ÖRD) içermektedir

ÇŞB, Proje faaliyetlerinin günlük uygulaması, koordinasyonu, denetimi ve genel yönetimi de dahil olmak üzere proje faaliyetlerini koordine edecektir. Proje, Türkiye genelinde kapsam dahilindeki tüm uygun binalarda uygulanacaktır.

KABEV2 Projesi sadece enerji tüketimini azaltarak kamu bütçesinde tasarruf sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda olumlu çevresel ve sosyal etkileriyle kamu bilincinin artırılmasına ve kalkınmaya da katkıda bulunacaktır.

3. Çevresel ve Sosyal Politikalar, Yönetmelikler ve Kanunlar

3.1. Türkiye'nin Yasal Çerçevesi

Türk çevre mevzuatı, ulusal ve uluslararası girişimler ve standartlar doğrultusunda geliştirilmiş ve bazıları Türkiye'nin katılım öncesi çabaları kapsamında AB Direktifleri ile uyumlaştırılmak üzere revize edilmiştir. 1983'te yürürlüğe giren Türk Çevre Kanunu, çevre konularını geniş bir kapsamda ele almaktadır. Çevre Kanunu ve yönetmeliklerini tamamlayan diğer kanunlar da çevrenin, kaynakların ve yenilenebilir enerjinin korunması ve muhafazası ile kirliliğin önlenmesine yönelik tedbirleri, sağlık ve güvenlik ile çalışma konularını düzenlemektedir. Tablo 1.

Tablo 1. Türkiye'nin İlgili Yasal Çerçevesi

Hukuk	Tanım ve Proje Faaliyetleriyle İlgisi
Çevre Kanunu (Kanun No: 2872; Kabul Tarihi: 1983)	Bu kanun, tüm çevre konularını geniş bir kapsamda ele almakta ve çevre kirliliği, koruma ve etki değerlendirmesi ile ilgili diğer birçok düzenlemenin temelini oluşturmaktadır.
Yeraltı Suları Kanunu (Kanun No: 167, Kabul Tarihi: 1960)	Alt projelerin inşaat faaliyetleri sırasında yeraltı suyu kirliliğinin bir risk olduğu durumlarda, bu yönetmelikte altı çizilen etki azaltma önlemleri ve cezalar dikkate alınmalıdır.
Orman Kanunu (Kanun No: 6831, Kabul Tarihi: 1956)	Alt proje sahası faaliyetlerinin doğal yaşam alanları, ormanlar ve/veya koruma altındaki alanlar ve toprak üzerinde etkileri olması durumunda, bu iki kanun yürürlüğe girecektir. Çevrenin korunması, ormanların korunmasının vurgulanması ve toprak ve su üzerindeki çevresel etkilerin hesaba katılması yoluyla ormancılığın bir unsuru olmuştur.
Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu (Kanun No: 6537; Kabul Tarihi 2014)	Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununu bazı küçük değişikliklerle tadil etmektedir. Bu Kanun, tarımsal arazi büyüklükleri ve miras yoluyla intikal eden tarımsal arazilerin devri ile ilgili 8A ila 8K maddelerini eklemektedir.
Enerji Verimliliği Kanunu (Kanun No: 5627, Kabul Tarihi: 2007)	Bu kanunun amacı, enerjinin etkin kullanılması, israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılması olduğundan, bu kanun KABEV2 Projesinin hedefleriyle doğrudan ilişkilidir.
İş Kanunu (Kanun No: 4857, Kabul Tarihi: 2003)	Alt proje sahalarındaki inşaat işleri kapsamında kamu çalışanları olacaktır ve bu kanunun amacı işverenlerin ve bir iş sözleşmesi kapsamında çalışan işçilerin çalışma koşullarını ve işle ilgili hak ve yükümlülüklerini düzenlemek olduğu için konuyla ilgilidir.
İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (Kanun No: 6331, Kabul Tarihi: 2012)	Bu kanun, alt proje sahasında gerçekleştirilecek her türlü faaliyette uyulması gereken standartları ve çalışma ilkelerini düzenlemektedir. İş sağlığı ve güvenliği sadece işyerleri ve çalışanlarla ilgili değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumla ilgilidir ve ulusal ve uluslararası düzeyde de bir önceliktir.
Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (Kanun No: 1593, Kabul Tarihi: 1930)	Alt proje sahalarında istihdam edilen işçiler arasında bulaşıcı hastalıklar sorun olabilir. İnsan sağlığı ve tıbbi bakım hizmetlerine ilişkin temel ilkeler bu kanun kapsamında ele alınmaktadır.

Çevre Kanunu ve diğer tamamlayıcı kanunlar doğrultusunda 1983 yılından bu yana çok sayıda yönetmelik, tebliğ ve tüzük yayımlanmıştır. Bu yönetmelik, tebliğ ve tüzüklerin kapsamlı (ancak kapsamlı olmayan) bir listesi aşağıda verilmiştir:

Hava Kalitesi Kontrolü ve Yönetimi

- Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik (Tarih: 31 Mayıs 2017, Sayı: 30082)
- Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 13 Ocak 2005, No: 25699)
- Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 11 Mart 2017, Sayı: 30004)
- Kokuya Neden Olan Emisyonların Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 19 Temmuz 2013, No:2871)
- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 20 Aralık 2014, Sayı: 29211)
- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (Tarih: 6 Haziran 2008, Sayı: 26898)

Çevre Yönetimi, İzin ve Planlama

- Çevre Denetimi Yönetmeliği (Tarih: 21 Kasım 2008 ve No: 27061)
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (Tarih: 29 Temmuz 2022, No: 31907)
- Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik (Tarih: 11 Kasım 2008 ve No: 27051)
- Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği (Tarih: 10 Eylül 2014, No: 29115)

Toprak Kalitesi Kontrolü ve Yönetimi

- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği (Tarih: 15 Aralık 2005, No: 26024)
- Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik (Tarih: 8 Haziran 2010, Sayı: 27605)

Atık Yönetimi

- Atık Yönetimi Yönetmeliği (Tarih: 2 Nisan 2015, Sayı: 29314)
- Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik (Tarih: 26 Mart 2010, No: 27533)
- Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 18 Mart 2004, No: 25406)
- Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 27 Aralık 2017, No: 30283)
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 31 Ağustos 2004, Sayı: 25569)
- Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği (Tarih: 30 Temmuz 2008, No: 26952)
- Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 11 Mart 2015, No: 29292)
- Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği (Tarih: 17 Haziran 2011, No: 27967)

Su Kalitesi Kontrolü ve Yönetimi

- Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik (Tarih: 22 Mayıs 2015, Sayı: 29363)
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 26 Kasım 2005, No: 26005)
- Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği (Tarih: 15 Nisan 2015, No: 29327)
- Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği (Tarih: 8 Ocak 2006, No: 26047)
- Atıksu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemleri Hakkında Yönetmelik (Tarih: 6 Ocak 2017, No: 29940)
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (Tarih: 31 Aralık 2004, Sayı: 25687)

Gürültü Kontrolü ve Yönetimi

- Çevresel Gürültünün Kontrol Yönetmeliği (Tarih: 30 Kasım 2022, Sayı: 32029)

Genel/Diğer İlgili Düzenlemeler

- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Tarih: 10 Mayıs 2019, Sayı: 30770)
- ÇŞİDB'nin Görev ve Sorumluluklarını Düzenleyen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Tarih: 10 Temmuz 2018, Sayı: 30474)
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun (Kanun No: 5346, Kabul Tarihi: 2005)
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Tarih: 11 Ağustos 2022, Sayı: 31920)
- Güneş Enerjisine Dayalı Elektrik Üretim Tesisleri Hakkında Yönetmelik (Tarih: 16 Haziran 2011, No:27969)

3.2. Ulusal Çevresel ve Sosyal Değerlendirme ve İzin

ÇŞİDB, çevresel değerlendirmeler ve izinler, iş gücü ve iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ve sosyal konuların yönetiminden sorumludur. ÇŞİDB'nin sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- Çevre, bayındırlık ve imar mevzuatını hazırlamak ve ilgili uygulamaları izlemek ve denetlemek;
- Çevrenin korunması, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin ilke ve politikaları belirlemek, bu çerçevede standartlar, ölçütler ve programlar geliştirmek; bu standart ve ölçütlerin uygulanmasına ve izlenmesine ilişkin esasları belirlemek; iklim değişikliği ile ilgili çalışmaları yürütmek;
- Faaliyetleri nedeniyle çevreyi kirleten ve alıcı ortamlara katı, sıvı veya gaz atık bertarafı/deşarjı ile sonuçlanan tüm tesislerin/faaliyetlerin etkilerini değerlendirmek; bu tür tesislerin/faaliyetlerin izlenmesi, denetlenmesi ve izinlerinin düzenlenmesi;
- Alıcı ortamlara ilişkin ölçüm/analiz ve izleme çalışmalarını gerçekleştirmek;
- Küresel iklim değişikliği ve alınacak önlemlere ilişkin plan ve politikaların oluşturulması.

Çevre Kanunu'nun 10. Maddesi, Türkiye'deki Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) prosedürünün genel kapsamını belirlemekte ve planlanan faaliyetleri sonucunda çevre sorunlarına yol açan kurum, kuruluş ve işletmelerin ÇED raporu veya Proje Tanıtım Dosyası (PTD) hazırlamakla yükümlü olduklarını belirtmektedir. Bu yasal çerçeveye dayanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (bundan böyle "ÇED Yönetmeliği" olarak anılacaktır) ilk kez 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. O tarihten bu yana, ilk yönetmelikte çeşitli değişiklikler yapılmış ve 2008, 2013 ve 2014 yıllarında yürürlükteki eski yönetmelikleri yürürlükten kaldıran yeni ÇED yönetmelikleri yayınlanmıştır. En son ÇED Yönetmeliği 29 Temmuz 2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 2014 tarihli ÇED Yönetmeliğini yürürlükten kaldırmıştır.

ÇED Yönetmeliği projeleri iki kategoriye ayırmaktadır:

1. **Ek I Projeleri:** Bunlar önemli potansiyel etkileri olan ve ÇED gerektiren projelerdir. Ek I bu proje türlerini listeler, bu nedenle proje sahiplerinin başka bir tarama süreci olmaksızın ÇED prosedürünü başlatmaları beklenir.
2. **Ek II Projeleri:** Ek II, çevre üzerinde önemli etkileri olabilecek/olmayabilecek projeleri kapsamaktadır. Ek II projelerinin teklif sahiplerinin aynı ÇED Yönetmeliğinin Ek IV'üne göre hazırlanacak bir PBD'yi ÇŞB'ye sunmaları gerekmektedir. İl Müdürlüğü proje ile ilgili olarak "ÇED gereklidir" veya "ÇED gerekli değildir" kararını verir. İl Müdürlüğünün kararı uygun yollarla halka duyurulur.

KABEV2 Projesi kapsamında ÇED Yönetmeliğine tabi olacak herhangi bir alt proje olmayacaktır. Tarama kapsamındaki sosyal etkiler ulusal ÇED yönetmeliğinde zorunlu değildir ve genellikle ya çok kısaca belirtilir ya da hiç belirtilmez. Proje alanı 20 hektar veya daha fazla olan veya kurulu gücü 10 MWm veya daha fazla olan özellikle güneş enerjisi santrallerinde yenilenebilir enerji projeleri ÇED ile uygulanacaktır. Bu projeler ÇED Yönetmeliği'nin Ek-1'inde yer almaktadır. Proje alanı 2 hektar ve üzeri veya kurulu gücü 1 MWm ve üzeri olan güneş enerjisi santralleri (çatı ve cephe sistemleri hariç) Yönetmeliğin Ek-2'sinde (çevresel etkiler açısından önceden değerlendirmeye tabi projeler) yer almaktadır.

3.3. Dünya Bankası Standartları ve Ulusal Çerçeve Arasındaki Temel Boşluklar

Proje, hem ulusal mevzuatı hem de Dünya Bankası (DB) Çevresel ve Sosyal Çerçevesinin (ÇSÇ) Çevresel ve Sosyal Standartlarını (ÇSS) takip edecektir. Banka, çevresel ve sosyal prosedürlerin bir parçası olarak tüm projeleri dört sınıflandırmadan birine tabi tutmaktadır: Yüksek Risk, Önemli Risk, Orta Risk ve Düşük Risk. Uygun risk sınıflandırmasını belirlerken Banka, projenin türü, yeri, hassasiyeti ve ölçeği; potansiyel çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin niteliği ve büyüklüğü; ve Müşterinin çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri Çevresel ve Sosyal Standartlarla tutarlı bir şekilde yönetme kapasitesi ve taahhüdü gibi ilgili konuları dikkate alır (Projeye ilgili ÇSS'ler Tablo 2'de mevcuttur).

Önerilen Projenin genel çevresel ve sosyal (Ç&S) risk derecesi "Orta" olarak değerlendirilmiştir. Projenin başlıca çevresel risklerinin inşaat işleri ile ilgili tipik riskler ve etkiler olması beklenmektedir; toz ve gürültü emisyonları, tehlikeli ve tehlikesiz atık üretimi ve bertarafı, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) riskleri ve trafik güvenliği riskleri, atık toplama ve taşıma faaliyetleri nedeniyle biyo-aerosollerin, kokuların ve araç egzozunun emisyonu, inşaat işleme ekipmanının çalışmasından kaynaklanan titreşim. Projenin ana sosyal risklerinin İSG ile ilgili işgücü riskleri ve alt proje sahalarındaki inşaat işlerinde toplum sağlığı ve güvenliği riskleri olması beklenmektedir.

Tüm Proje faaliyetleri mevcut hükümet binalarında gerçekleştirilecek ve Proje faaliyetleri herhangi bir yeni arazi veya yer değiştirme gerektirmeyecektir. Buna göre, ÇSS 5: Arazi Edinimi, Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar ve Gönülsüz Yerleşim bu Proje için geçerli değildir. (i) Yenilenecek bina dışındaki bilinen kültürel miras alanlarını olumsuz etkileyen (ÇSS8'de olduğu gibi), (ii) doğal/kritik habitatları olumsuz etkileyen (ÇSS6'da olduğu gibi), (ii) arazi edinimi gerektiren veya ÇSS5'te atıfta bulunulduğu gibi ekonomik yerinden edilmeye yol açan faaliyetler, bu ÇSYÇ'ye ekli Ç&S Tarama Kontrol Listesi aracılığıyla elenecektir (Ek-1).

Tablo 2. İlgili Dünya Bankası ÇSS'leri ve Ulusal Çerçeve Arasındaki Temel Boşluklar

Ç&S Standart	İlgi düzeyi	Temel Boşluklar
ÇSS1: Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi	ÇSS1 proje ile ilgilidir çünkü inşaat faaliyetlerinin inşaat atığı üretimi ve diğer tehlikeli atık üretimi toz oluşumu, hava kalitesi ve gürültü üzerindeki etkilerin yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği ile toplum sağlığı ve güvenliği gibi inşaatla ilişkili tipik etkiler yaratması beklenmektedir. Bu standardın gereklilikleri, bu ÇSYÇ'nin, uyarlanmış ÇSYP'lerin, Y-ÇSYP'lerin/Y-İSGP'lerin hazırlanması ve uygulanması yoluyla karşılanacaktır. Proje ayrıca, çalışanlar için bir Davranış Kuralları, cinsel sömürü/cinsel tacis (Cİ/CT) vakalarını bildirmek için bir mekanizma ve proje çalışanları ve etkilenen topluluklar için	ÇSS1'de istenen Ç&S değerlendirmesinin kapsamı, Projenin potansiyel risk ve etkilerine bağlı olarak değişir ve entegre bir şekilde, Proje yaşam döngüsü boyunca ilgili tüm doğrudan/dolaylı ve kümülatif risk ve etkiler değerlendirilir. Buna dayanarak, DB ÇSS1 ile Türk Çevresel Etki Değerlendirmesi yönetmeliği ve ilgili gereklilikler arasındaki temel farklılıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir: Projenin çevresel ve sosyal etkilerinin, alternatiflerinin ve etki azaltma önlemlerinin tartışıldığı seviyeye ilişkin olası tutarsızlıklar (örneğin, artık etkilerin tartışılmaması, dolaylı ve uyarılmış

Ç&S Standart	İlgi düzeyi	Temel Boşluklar
	eğitim ve farkındalık oturumları dahil olmak üzere Cİ/CT azaltma önlemlerini de uygulayacaktır.	etkilerin sınırlı tartışılması, Türk ÇED'i kapsamında kaynak kullanımı ve sera gazı emisyonlarına ilişkin sınırlı değerlendirme), - Sosyal etki değerlendirmesinin Türkiye'deki ÇED'e tam olarak entegre edilmemiş olması ve bu durumun uygun bir sosyal durum tespitinin yapılmamasına, dezavantajlı veya hassas gruplar üzerindeki etkiler ve toplumsal cinsiyetle ilgili konular da dahil olmak üzere proje kaynaklı sosyal etkilerin/risklerin tanımlanmamasına ve değerlendirilmemesine yol açması ve (i) toplum sağlığı ve güvenliği; (ii) iş sağlığı ve güvenliği; ve (iii) iş ve çalışma koşulları ile ilgili riskler ve etkiler açısından ulusal düzenlemelerin sınırlı gereklilikleri.
ESS2: İşgücü ve Çalışma Koşulları	ÇSS2 proje ile ilgilidir çünkü proje inşaat işlerini ve çeşitli türlerde proje işçilerini içerecektir. İşgücü ile ilgili temel riskler arasında yetersiz istihdam şartları ve koşulları ile İSG riskleri yer almaktadır. Bu standardın gereklilikleri, hem ulusal mevzuata hem de ÇSS2 gerekliliklerine uygun olan Proje ÇYP'nin hazırlanması ve uygulanması yoluyla karşılanacaktır. ÇYP, Proje'nin ömrü boyunca uygulanacaktır. İYP, doğrudan ve sözleşmeli işçilerin yanı sıra birincil tedarik işçileri için ulusal ve DB gerekliliklerini ele almak üzere geliştirilmiştir. Yüklenicilerin, tedarik zinciri çalışanlarıyla ilgili güvenlik sorunları için birincil tedarik zincirlerini izlemeleri ve gerektiğinde prosedürleri ve hafifletici önlemleri uygulamaya koymaları gerekmektedir. Proje ayrıca işçiler için bir Davranış Kuralları, Cİ/CT vakalarını bildirmek için bir mekanizma ve proje çalışanları ve etkilenen topluluklar için eğitim ve farkındalık oturumları dahil olmak üzere Cİ/CT azaltma önlemleri uygulayacaktır.	Genel olarak, iş ve çalışma koşullarına ilişkin Türk ulusal yasa ve yönetmelikleri ÇSS2 gerekliliklerini karşılamaktadır. İşçilerin şikâyet mekanizması, ulusal mevzuat gereklilikleri ile ÇSS2 arasındaki temel boşluktur. İş ve çalışma koşullarına ilişkin Türk ulusal mevzuatına göre, işçilerin şikâyetlerini işverene iletebilmelerini sağlayan şikâyet mekanizmasına ilişkin özel bir gereklilik bulunmamaktadır.
ÇSS3: Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi	Proje faaliyetleri inşaat (güneş panelleri, yalıtım, vb.) içerdiğinden ÇSS3 proje ile ilgilidir. Bu faaliyetlerle ilişkili potansiyel olumsuz etkiler toz emisyonları, gürültü, inşaat atığı oluşumu, ekipman titreşimi, atık su oluşumu, tehlikeli atık oluşumu ile ilişkilendirilebilir. Bu etkiler beklendiğinden ve DB ÇSS'lerine dayalı olarak ÇSYP'lerde, İYP'de ve İSGP'de sunulan eylemlerle azaltılacağından, bu ÇSS konuyla ilgilidir.	Kanun ve yönetmeliklere ilişkin ilgili ulusal mevzuatların çoğu AB direktifleriyle uyumludur. Kirliliğin önlenmesi ile ilgili olarak ÇSS3 ve yasal gereklilikler arasında büyük bir boşluk bulunmamaktadır. Yerel ÇED yönetmeliği, potansiyel etkiler, etki azaltma önlemleri ve kalan etkiler ve izleme konusunda ayrıntılı bir yönetim perspektifi sunmamaktadır. Başka bir deyişle, alt yönetim

Ç&S Standart	İlgi düzeyi	Temel Boşluklar
	İnşaat etkilerinin, ulusal düzenleyici gerekliliklerin kullanılması ve Dünya Bankası grubu ÇSG genel ve sektöre özel kılavuzlarının ve diğer iyi uluslararası endüstri uygulamalarının uygulanması yoluyla geçici ve geri döndürülebilir olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu ÇSYÇ: i) genel temizlik kurallarının oluşturulması ve bunlara uyulması, ii) emisyonların (toz, gürültü vb. dahil) kontrolü ve iii) tehlikeli, katı ve inşaat atık yönetimi dahil olmak üzere uygun atık yönetimini ele almaktadır. Kaynak verimliliğini (su, enerji ve inşaat malzemesi) sağlamaya yönelik önlemler de ÇSYÇ'ye dahil edilmiştir ve ilgili proje düzeyinde/uyarlanmış/yüklenici düzeyinde ÇSYP ve/veya Ç&S kodunun yanı sıra yüklenici tarafından hazırlanacak olan Atık Yönetim Planları, Kirlilik Önleme Planları, gerektiği şekilde detaylandırılacaktır.	planları yerel ÇED sürecinde özel olarak tanımlanmamıştır. Ayrıca, yakın zamanda yayınlanan ulusal ÇED Yönetmeliği ile bazı alt yönetim planlarının (Sıfır Atık Planı, Sera Gazı Azaltım Planı vb.) hazırlanması tanımlanmıştır. Ancak, bu planların içeriği/kapsamı bazı durumlarda ve bu projeye özel olarak belirli alanlarda ÇSS gerekliliklerini tam olarak karşılamayabilir; proje kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin çoğu ulusal ÇED yönetmeliğinden muaftır (yani Ç&S değerlendirme belgelerinin hazırlanması için herhangi bir yasal gereklilik yoktur).
ESS4: Toplum Sağlığı ve Güvenliği	ÇSS4 proje ile ilgilidir çünkü proje faaliyetleri inşaat faaliyetleri nedeniyle yakındaki topluluk için risk oluşturabilir. Toplum sağlığı ve güvenliği (TSG) riskleri, gürültü ve hava kalitesi, trafik yönetimi ve geçici yol kapanmaları ve inşaat atık yönetimi süreç döngüsü gibi alt projelerin inşaat aşamasındaki etkileriyle ilgilidir. Orta ölçekli işgücü akını ve işçilerin konaklaması beklenmektedir. Bu standardın gereklilikleri, bu ÇSYÇ'nin hazırlanması ve uygulanması yoluyla ve daha sonra TSG önlemlerinin ve trafik yönetimi konularının detaylandırılacağı alt projeye özgü araçların bir parçası olarak geliştirilecek alt yönetim planları ile karşılanacaktır.	Politika düzeyinde, arada büyük bir boşluk bulunmamaktadır. Ancak, proje yönetimi düzeyinde, işgücü akını, cinsel sömürü ve istismar ve cinsel taciz ile ilgili riskler temel boşluklardır.
ÇSS5: Arazi Edinimi, Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim		ESS5 bu Proje ile ilgili değildir. Önerilen alt projeler mevcut merkezi hükümet binalarında uygulanacaktır. Çevresel ve Sosyal Standart 5'te (ÇSS5) belirtildiği gibi arazi edinimi gerektiren veya ekonomik yerinden edilmeye yol açan proje faaliyetleri, bu ÇSYÇ'nin Ek-1'inde verilen Ç&S tarama listesi aracılığıyla elenecektir.
ÇSS6: Biyoçeşitliliğin Korunması ve Yaşayan Doğal Varlıkların Sürdürülebilir Yönetimi		ESS6 bu Proje ile ilgili değildir. Doğal/kritik habitatları olumsuz etkileyen faaliyetler, bu ÇSYÇ'nin Ek-1'inde verilen Ç&S tarama listesi aracılığıyla elenecektir.

Ç&S Standart		İlgi düzeyi	Temel Boşluklar
ÇSS7: Yerli Halklar/Sahra Altı Afrika Tarihsel Olarak Yetersiz Hizmet Alan Geleneksel			Türkiye'de bu standardın tanımına uyan herhangi bir yerli grup bulunmadığından bu standart konuyla <i>ilgili değildir</i> .
ESS8: Kültürel Miras	Proje, kültürel miras alanlarını rehabilite eden / içeren alt projeleri finanse etmeyecek olsa da, önerilen proje faaliyetleri uygulandığında kültürel mirasla karşılaşılma olasılığı bulunduğundan ÇSS8 ilgilidir. Bu standardın gereklilikleri bir Rastlantısal Buluntu Prosedürünün hazırlanması ve uygulanması ile karşılanacak ve uygun şekilde alt projeye özgü araçlara dahil edilecektir. Ayrıca, somut veya somut olmayan kültürel miras alanları üzerinde etkilere neden olabilecek alt projeler proje yatırımlarının dışında tutulacaktır. Tarama, alt proje sonucunda maddi olarak etkilenebilecek veya risk altına girebilecek fiziksel kültürel miras ve somut olmayan kültürel mirasın önemini dikkate alacaktır. Bilinen kültürel miras alanlarını olumsuz etkileyen hiçbir faaliyet bu proje kapsamında desteklenmeyecektir.		Kültür varlıklarının korunmasına ilişkin Türk ulusal mevzuatı, fiziksel kültürel miras için ESS 8 gerekliliklerini büyük ölçüde karşılamakta, ancak somut olmayan kültürel mirası kapsamamaktadır.
ESS9: Finansal Araçlar			Projede Finansal Aracı bulunmadığı için bu standart ilgili değildir.
ESS10:	ÇSS10, yaşamlarını etkileyen kalkınma faaliyetleri konusunda yararlanıcılar ve paydaşlarla etkileşim kurma ihtiyacı göz önüne alındığında tüm projeler için geçerlidir. Bu standardın gereklilikleri, farklı paydaşlarla etkileşim için farklı yöntemler içeren Proje düzeyinde Paydaş Katılım Planı'nın (PKP) hazırlanması ve uygulanması ile karşılanacaktır.		Etkili ve şeffaf paydaş katılımı, ÇSS10 gerekliliği açısından ana boşluktur. Bu kapsamda, farklı paydaşları (projeden etkilenen taraflar ve dezavantajlı veya savunmasız olanlar dahil diğer ilgili taraflar) belirlemek için bir Paydaş Katılım Planı gereklidir. Paydaş katılımı sürekli olarak belgelendirilen bir süreç olmalıdır.

4. Potansiyel Çevresel ve Sosyal Riskler ve Etkiler

Sera gazları nedeniyle küresel ısınma ve zararlı kirleticilerin deşarjı nedeniyle çevrenin bozulması, günümüzde küresel olarak karşılaşılan başlıca çevre sorunlarıdır. Güneş enerjisi gibi YE teknolojilerinin kullanılması, mevcut enerji teknolojilerinin zararlı çevresel etkilerini azaltmanın bir yoludur. Avrupa Birliği'nin (AB) Yeşil Mutabakatı ve Dünya Bankası'nın Yeşil Büyüme hedefleri doğrultusunda, bu proje iklim değişikliğinin azaltılmasına, kaynakların verimli kullanılmasına ve Türkiye'nin düşük karbonlu altyapı gelişimine geçişine katkıda bulunan yeşil enerji yatırımlarını teşvik edecektir. KABEV2 Projesi kapsamında uygulanacak alt projelerin uzun vadede çevre ve toplum üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı olumlu etkiler yaratması beklenmektedir ve bunlar aşağıda listelenmiştir:

- **Enerjiye erişim:** Enerji verimliliği, her bir kilovat elektrikle sağlanan hizmetleri artırabilir ve enerjiye erişimi iyileştirebilir.
- **Hava kalitesinin iyileştirilmesi:** Enerji verimliliği, hava kirleticilerinin hem iç hem de dış ortam konsantrasyonlarını azaltabilir.
- **Varlık değerleri:** Enerji verimliliği, kamu hizmetleri için varlık değerlerini artırabilir.
- **Ekonomik faydalar:** Uygun maliyetli enerji verimliliği iyileştirmeleri, ekonomik faaliyetleri artırarak olumlu makroekonomik etkilere sahip olabilir.
- **Emisyon tasarrufu:** Enerji verimliliği, hem fosil yakıttan kaynaklanan doğrudan emisyonlar hem de elektrik üretiminden kaynaklanan dolaylı emisyonlar olmak üzere sera gazı emisyonlarını azaltır.
- **İstihdam:** Enerji verimliliği istihdam yaratabilir, üretkenliği artırabilir ve çalışanların işe devamsızlığını azaltabilir.
- **Enerji fiyatları:** Enerji verimliliği, yeni enerji üretimi veya iletim kapasitesi ekleme ihtiyacını azaltarak ve enerji kaynakları üzerindeki baskıyı azaltarak enerji fiyatlarını düşürebilir.
- **Enerji tasarrufu:** Enerji verimliliği, bir hizmeti sağlamak için kullanılan enerji miktarını azaltır.
- **Enerji güvenliği:** Enerji verimliliği, enerji ithalatına olan bağımlılığı azaltabilir ve arz kesintisi risklerini azaltabilir.
- **Sağlık ve refah:** Enerji verimliliği, sağlıklı sıcaklık, nem, gürültü ve hava kalitesi ile fiziksel ve zihinsel sağlığı destekler.
- **Kamu kaynakları tasarrufu:** Enerji verimliliği, enerji faturalarını ve diğer hane halkı maliyetlerini düşürerek daha yüksek harcanabilir gelir sağlayabilir.
- **Üretkenlik:** Enerji verimliliği, bakım sorunlarını azaltarak ve süreçleri optimize ederek üretkenlik kazanımlarına yol açar.
- **Kamu bütçeleri:** Enerji verimliliği, artan gelir ve azalan giderler yoluyla kamu bütçelerine mali faydalar sağlar.

KABEV2 Projesi'nin olumlu etkilerinin yanı sıra, alt projelerde yer alan inşaat, işletme, devreye alma ve nihai bertaraf nedeniyle bazı olumsuz çevresel ve sosyal etkiler olacaktır. Ancak Projenin hem çevresel hem de sosyal etkileri geçici ve yerel nitelikte olacaktır. Bu aşamada açıklanan çevresel etkiler ön hazırlık niteliğindedir ve alt projeye özgü olarak daha fazla detaylandırılması ve alt proje tasarımı ve uygulamasının ilerleyen aşamalarında ortaya çıkma potansiyelinin tespit edilmesi gerekecektir. Potansiyel çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin niteliği ve büyüklüğü nedeniyle, proje uygulaması sırasında çevre ve insanlar üzerinde önemli bir olumsuz etki beklenmemektedir.

Projenin potansiyel çevresel ve sosyal olumsuz etkilerinin/risklerinin de dahil olduğu tespit edilmiştir:

- Gürültü, toz, hava, toprak ve su kirliliği oluşumu,
- Katı atık üretimi,

- İnşaat/yıkım atık üretimi (ömrünü tamamlamış ve kullanılmayan güneş panelleri dahil),
- Toplum sağlığı ve güvenliği riskleri (trafik yönetimi ile ilgili riskler, Cİ/CT riskleri, vb.)
- İSG riskleri,
- Otopark alanlarının münferit işletmeler tarafından işletilmesi ve/veya otopark alanında ve binalarda büfe gibi küçük işletmelerin bulunması halinde bazı işçilerin ve işletme sahiplerinin geçim kaynaklarının geçici olarak kesintiye uğraması ve
- Kamu binalarının kullanıcılarının ve çalışanlarının huzurunun geçici olarak bozulması ve etkilenmesi.

Bu risklerin kamu binalarında güneş panellerinin inşası sırasında tipik olması, doğası gereği geçici ve sahaya özgü olması ve en iyi inşaat uygulamalarının ve ilgili önlemlerin uygulanmasıyla azaltılabilmesi beklenmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 3 Proje kapsamında uygulanacak alt projelerin belirlenen potansiyel çevresel ve sosyal risklerini/etkilerini özetlemektedir. Bu riskleri ve etkileri yönetmek ve en aza indirmek için alınacak etki azaltma önlemleri Ek-3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Proje ile İlgili Çevresel ve Sosyal Riskler

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler
Alt proje sahasında inşaat için tahsis edilen işgücü	Yeni işgücünün inşaat alanlarını çevreleyen topluluklara ve bina kullanıcılarına (öğrenciler, hastalar ve aileleri, personel, işçiler ve ziyaretçiler) girmesi, bu topluluklarda Cİ/CT riskini artırabilir.
Sahadaki inşaat faaliyetleri sırasında gerçekleştirilen yüksek riskli faaliyetler	Potansiyel İSG riskleri arasında dönen ve hareketli ekipman, gürültü, titreşim, elektrik tehlikeleri, kaynak/sıcak iş, göz tehlikeleri, saha trafiği, ergonomi, tekrarlayan hareketler, elle taşıma, çalışma ortamı sıcaklığı, yüksekte çalışma, aydınlatma gibi fiziksel tehlikeler ve hava kalitesi, yangın ve patlamalar, asbest içeren malzemeler, aşındırıcı, oksitleyici ve reaktif kimyasallar ve biyolojik tehlikeler gibi kimyasal tehlikeler yer almaktadır. Alt projelerin inşaat faaliyetleri sırasında bölge sakinleri için geçici aksaklıklar ve potansiyel yaralanma riski veya olumsuz etkiler (tozdan kaynaklanan hava kirliliği, gürültü kirliliği vb.) söz konusu olabilir.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler
Alt proje sahasında kullanılan inşaat ekipmanları ve araçlar	Araçların/makinelerin yükü, egzoz ve sızan yağ nedeniyle toprağın kirlenmesi mümkün olabilir. Faaliyetler petrol bozulmasına, yakıtın/kimyasalların kazara dökülmesine, uygunsuz atık bertarafına, tehlikeli ve tehlikesiz atıklara ve yıkım atıklarına neden olabilir. Bu mekanik makine ve ekipmanlar, araçlar, vb. yakındaki toplumu rahatsız eden gürültü seviyelerinin artmasına neden olabilir. Araçlar ayrıca inşaat sahası çevresindeki trafik yükünü de artıracaktır. İnşaat aşamalarından kaynaklanan trafik sıkışıklığı ve geçici kesintiler potansiyel olarak rahatsızlık, aksaklık, sağlık ve güvenlik etkilerine neden olabilir. Yetersiz eğitim almış veya deneyimsiz araç sürücülerinin diğer araçlarla, yayalarla, yerel halkla ve ekipmanlarla kaza yapma riski artmaktadır. Teslimat araçlarının yanı sıra sahadaki özel araçların da kaza sıklığı ve şiddetinde artışa neden olması muhtemeldir.
Sahada inşaat-yıkım faaliyetleri	Hava Kirliliği, montaj işleri, araçlar, mekanizasyon, toprak kazısı, eski ekipman ve yapıların sökülmesi (gerekirse), yıkım/inşaat malzemelerinin taşınması ve ayrıca nihai iç ve dış işler sırasında ortaya çıkan emisyonlardan kaynaklanabilir. Panellerin montajı veya yalıtım faaliyetleri sırasında toz oluşabilir ve bu toz işçiler ve çevrede yaşayan veya çalışan kişiler tarafından solunabilir. İnşaat faaliyetlerinden, makine bakımından ve yanlış depolanan atıklardan sızan yakıtlar ve yağlayıcılar (yakıt ve yağlayıcılar) toprağı kirlitebilir ve yeraltı sularını kirlitebilir veya yüzey su kaynaklarına akabilir. Doğal akarsuların yakınındaki inşaat makinelerinin ve mekanizmalarının bakımı ve temizliği su kirliliğine yol açabilir.
Alt proje sahasındaki kazı ve inşaat faaliyetleri	Proje uygulaması boyunca farklı atık akışları oluşacaktır: az miktarda toprak hafriyatı, ortak atık, inşaat ve yıkım atıkları (beton, cam, plastik, vb.), biyolojik olarak parçalanabilen atıklar, ambalaj atıkları, muhtemelen tehlikeli atıklar - çatılardan asbest, boyalar, solventler, yağlar, FV panelleri, vb. Yetersiz atık ayrıştırma, depolama ve işleme nedeniyle potansiyel etkiler ortaya çıkabilir. Kimyasallar ve tehlikeli madde atıkları çoğunlukla yeni yalıtım malzemelerinin kullanımından, yakıt dolumundan, araç ve makine bakım çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Atık yağ gibi diğer tehlikeli atıklar çeşitli inşaat faaliyetlerinden, jeneratörlerden ve makinelerden vb. kaynaklanabilir.

4.1. Dezavantajlı ve Hassas Gruplara Özgü Riskler ve Etki Azaltıcı Önlemler

"Dezavantajlı ve hassas gruplar", hassas durumları nedeniyle (yaş, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, etnik köken, engellilik, ekonomik dezavantajlar, vb.) diğer gruplara kıyasla proje(ler)den orantısız bir şekilde etkilenebilecek veya daha fazla dezavantajlı olabilecek ve projeye ilgili istişare ve karar alma sürecinde eşit temsil edilmelerini sağlamak için özel katılım çabaları gerektirebilecek kişileri ifade eder.

Alt projelerin hazırlanması sırasında, dezavantajlı ve hassas gruplar da dahil olmak üzere bina sakinlerinin ihtiyaç ve endişelerini anlamak ve mümkün olduğunca rahatsızlıkları en aza indirecek düzenlemeler yapmak için paydaş belirleme ve katılımı gerçekleştirilecektir.

Cİ ve CT riskleri, inşaat işlerinin küçük ölçekli olması, sınırlı işgücü akışı ve alt proje konumlarının kolay erişilebilen ve denetlenmesi kolay kentsel ve yarı kentsel alanlar olması nedeniyle bu aşamada düşük olarak değerlendirilmektedir. Gerekli işgücünün büyüklüğü proje faaliyetlerinin niteliğine bağlı olacaktır: yenileme çalışmaları için küçük ölçekli bir işgücü ve akını beklenebilir. Yeni işgücünün inşaat alanlarını çevreleyen kentsel topluluklara girmesi, bu topluluklarda Cİ/CT riskini artırabilir. Bu riskleri yönetmek için, tüm işçiler için eğitim ve bir şikayet mekanizmasının mevcudiyeti ile birlikte, İYP'de yer alan Davranış Kuralları kullanılacaktır.

KABEV2 Projesinde, otopark alanlarında veya inşaat sahasında bulunan (varsa) ticari işletmelerin sahipleri ve çalışanları ekonomik açıdan hassas gruplar olarak belirlenmiştir. Bazı binalarda, özellikle hastanelerde, otoparklar çoğunlukla bireysel işletmeler tarafından işletilmekte veya büfe gibi küçük işletmeler yer alabilmektedir. İnşaat/kurulum faaliyetleri bu kişilerin ticari faaliyetlerinde ve geçim kaynaklarında geçici bir kesintiye yol açabilir. İş faaliyetlerinin ve geçim kaynaklarının geçici olarak aksamasını önlemek için, proje alanındaki otopark işletmecileri veya büfe, kantin gibi küçük ticari işletmelerin, işletmenin işgücüyle birlikte başka bir yerde faaliyet göstermesine yardımcı olunacak ve taşınmalarına yardımcı olunacaktır. Aksi takdirde, bu işletmelere uygun yerlerin tahsis edilememesi halinde, kamu binalarının otopark alanında veya tadilat yapılan binaların içinde faaliyet gösteren ticari işletmelerin sözleşmelerinin feshedileceği inşaatın/kurulumun başlamasından en geç üç (3) ay önce kamu binası idaresi tarafından bildirilecektir. İnşaat tamamlanana kadar sözleşme yenilemesi veya yeni sözleşme imzalanması mevzu bahis olmayacaktır. Bu durumda, otopark işletmecileri veya diğer işletme sahipleri, geçim kaynaklarında herhangi bir kesinti yaşanmadan önce en az 3 ay önceden haberdar olacaktır.

Kurulum çalışmaları sırasında kamuya açık bina girişleri (örn. okullar, hastaneler vb.) binanın diğer girişlerine yönlendirilecekse, engelli kullanıcılar için uygun yapıların oluşturulması sağlanacaktır.

4.2. Çevresel ve Sosyal Risklerden ve Etkilerden Kaçınmak için Planlama ve Tasarım Hususları

Projenin genel olarak olumlu çevresel ve sosyal sonuçlara yol açacağı düşünülmektedir. Ancak, planlama ve tasarım yoluyla önlenebilecek ve/veya en aza indirilebilecek Proje ile ilişkili olumsuz çevresel ve sosyal etkiler olabilir. Örneğin, yerel lisanslı tesislerden beton kullanımı ve inşaat faaliyetleri sırasında elektrik, yakıt ve su tüketiminin izlenmesi yoluyla kaynak tüketimi en aza indirilecektir.

Herhangi bir inşaat faaliyetine başlanmadan önce, alt proje sahasının, faaliyetlerin, kullanılacak araç ve ekipmanın ayrıntılarını içeren bir ISG Planı hazırlanacaktır (ihaleyi kazanan Yükleniciler tarafından). Uygulanacak tüm inşaat faaliyetlerinin ulusal yasa ve yönetmeliklere ve DB

standartlarının gerekliliklerine uygun olarak yürütölmesini izlemek ve sağlamak için PUB ve Müşavirler tarafından düzenli saha denetimi yapılacaktır. Atık toplama ve bertaraf yolları ve sahaları, kurulum faaliyetlerinden beklenen tüm ana atık türleri için sahaya özel AYP'de tanımlanacaktır.

5. Prosedürler ve Uygulama Düzenlemeleri

5.1. Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi Prosedürleri

Çevresel ve sosyal risk yönetimi prosedürleri, Proje'nin alt proje seçim süreci boyunca uygulanacaktır. Proje Döngüsü ve Ç&S Yönetim Prosedürleri aşağıda yer alan Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Proje Döngüsü ve Ç&S Yönetim Prosedürleri

Proje Aşaması	E&S Aşaması	Ç&S Yönetim Prosedürleri
a. Değerlendirme ve Analiz: Alt proje tanımlama	Tarama	- Alt projelerin uygunluğu için ilk tarama, Tablo 5'de yer alan Kapsam Dışı Listesi'ne dayanacaktır. - Tüm faaliyetler için, Tarama Formu (EK 1) önerilen alt projelerin risk derecesini, potansiyel çevresel ve sosyal etkilerini/risklerini belirlemek ve değerlendirmek ve alt proje için uygun etki azaltma önlemlerini belirlemek için kullanılacaktır. - Alt projenin uygun olmayan alt proje türleri listesinin bir parçası olmadığı teyit edildikten sonra, Müşavirin çevresel ve sosyal alanlardaki uzmanları, ulusal mevzuat ve DB ÇSS'lerinin gerekliliklerine dayalı olarak olası çevresel ve sosyal etkilerin/risklerin hızlı bir değerlendirmesini yapacaktır.
b. Formülasyon ve Planlama: İnsan ve bütçe kaynakları ve izleme önlemleri de dahil olmak üzere alt proje faaliyetlerinin planlanması	Planlama	- Tarama Formuna dayanarak ilgili çevresel ve sosyal prosedürleri ve planları kabul edin ve/veya hazırlanması, - ÇSYP'lerin içeriğinin ilgili paydaşlarla erişilebilir bir şekilde paylaşılmasını ve ihale sürecinin başlatılmasından önce PKP'ye uygun olarak etkilenen topluluklarla istişareler yapılmasını sağlanması, - Planların uygulanması ve izlenmesinden sorumlu personeli eğitimi, - İlgili çevresel ve sosyal prosedürlerin ve planların yüklenici ihale belgelerine dahil edilmesi, - Yüklenicileri ilgili prosedürler ve planlar konusunda eğitimi, - Proje uygulaması sırasında Banka, PUB tarafından alt projeler için Müşavir tarafından özelleştirilmiş en az ilk 10 uyarlanmış ÇSYP'yi inceleyecek ve onaylayacaktır ve daha sonra Banka, ÇŞİDB'nin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD) belgelerinin ön incelemesini ve Dünya Bankası'nın son incelemesini yapması konusunda ÇŞİDB ile karşılıklı olarak anlaşılabilir.
c. Uygulama ve İzleme: Projeler için uygulama desteği ve sürekli izleme	Uygulama	- Saha ziyaretleri, sahadan düzenli raporlama ve diğer planlı izleme yoluyla planların uygulanmasını sağlama, - Şikayetleri/yararlanıcı geri bildirimlerini takip edilmesi, - İlgili personel, gönüllüler, yükleniciler ve topluluklar için farkındalık artırma ve/veya eğitime devam edilmesi, - ES gerekliliklerinin uygulanması konusunda Yüklenicinin performansının izlenmesi.
d. İnceleme ve Değerlendirme: Örneklem bazında nitel, nicel ve/veya katılımcı verisi toplama	Tamamlama	- Planların etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirilmesi, - Fiziksel alanların uygun şekilde restore edildiğinden emin olunması.

Proje, ÇŞİDB tarafından YİGM aracılığıyla uygulanacaktır. Genel Müdürlük, tasarım, inşaat ve güçlendirme sözleşmelerini yönetme konusunda deneyime sahip nitelikli teknik personele sahiptir. Şu anda PUB, konular için Ç&S araçlarını hazırlamak ve ayrıca Proje ömrü boyunca Proje faaliyetlerini izlemek / denetlemek için bir çevre uzmanı, bir İSG uzmanı ve bir sosyal uzmana sahiptir. Projenin ömrü boyunca uygulanacak çevresel ve sosyal yönetim prosedürleri bu ÇSYÇ'nin ilerleyen bölümlerinde açıklanmaktadır.

a. Alt Proje Değerlendirme ve Analizi - Ç&S Taraması

İlk adım olarak, önerilen tüm faaliyetler, Projenin uygun faaliyetler kapsamına girdiğinden ve Tablo 5'te verilen Çevre ve Sosyal Kapsam Dışı Listesi'nde yer alan faaliyetler arasında bulunmadığından emin olmak için incelenecektir.

Tablo 5. Kapsam Dışı Listesi

- Koruma altındaki alanlarda veya öncelikli alanlarda herhangi bir inşaat.
- Özel, ticari ve eğlence tesisleri gibi ticari karakterli tesisler (örneğin, barlar, dans kulüpleri, kamplar, sağlık güçlendirme merkezleri, çocuklar için yaz kampları).
- Doğrudan veya dolaylı olarak kritik doğal habitatlarda önemli bir kayıp veya bozulmaya neden olma potansiyeli taşıyan veya doğal habitatlar üzerinde olumsuz etkilere yol açacak faaliyetler.
- Özellikle nadir, tehdit altında veya nesli tükenmekte olan flora ve fauna türlerini barındıran önemli ekosistemler üzerinde önemli etkiye neden olma potansiyeline sahip faaliyetler.
- Ulusal savunma ve ıslah tesisleri (hapishaneler) ile ilgili binalar.
- Proje kapsamında daha önce FV panelleri kuran, merkezi hükümet kurumları tarafından sunulan alt projelerde bakım ve işletme ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş olanlar
- Çevreye zarar verecek, sosyal ve etnik grupların ötekileştirilmesini teşvik edecek ve diğer kurumlar tarafından desteklenen diğer proje ve faaliyetleri tekrarlayacak diğer alt proje ve faaliyet türleri Türk mevzuatına uygun değildir.
- Uluslararası su yollarının kalitesini ve miktarını değiştirmeyi, ÇSS4 kapsamındaki baraj güvenliği hususlarını tetikleyen mevcut hidroelektrik barajlara dayanmayı vb. içeren herhangi bir alt proje.
- DB ÇŞÇ'ye göre *Yüksek Riskli* veya *Önemli Riskli* proje olarak sınıflandırılacak herhangi bir alt proje.
- Ulusal mevzuat tarafından korunan fiziksel kültürel mirası etkileyen her türlü faaliyet.
- Ekonomik yerinden edilme de dahil olmak üzere arazi edinimi ve yeniden yerleşimi içerecek herhangi bir alt proje.
- Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) gerektiren önemli çevresel ve sosyal riskler/etkiler içeren her türlü faaliyet.

İkinci adım olarak, PUB/ÇŞİDB, faaliyetlere özgü ilgili çevresel ve sosyal riskleri belirlemek ve değerlendirmek ve uygun etki azaltma önlemlerini belirlemek için **Ç&S Tarama Formunu (Ek 1)** kullanacaktır. *Tarama süreci*, belirli faaliyetlerle ilgili olabilecek çeşitli etki azaltma önlemlerini ve planlarını belirleyecek ve listeleyecektir (Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı, İşgücü Yönetimi Prosedürleri, Rastlantısal Buluntu Prosedürleri vb. gibi). Müşavir, ihtiyaç duyulması halinde Ç&S Tarama Formunun hazırlanmasında PUB'ye destek olabilir. Müşavirler ayrıca hükümetin çevre mevzuatı kapsamında gerekli olan belgeleri, izinleri ve ruhsatları belirleyecek ve PUB bu belgelerin incelenmesinden sorumlu olacaktır. Tüm Ç&S Tarama Formları ve aday alt projeler için önerilen risk derecelendirmeleri PUB tarafından hazırlanacak, Banka ile paylaşılacak ve Banka tarafından onaylanacaktır.

b. Alt Proje Formülasyonu ve Planlaması - Ç&S Planlaması

Yukarıda belirtilen tarama süreci ve değerlendirmeye dayanarak, proje düzeyinde ÇSYP (İSG önlemleri dahil) (Ek-3), "Düşük Risk" veya "Orta Risk" olarak sınıflandırılan her alt proje için Müşavir tarafından özelleştirilecektir. PUB/Müşavir ayrıca PKP ve İYP'de halihazırda yer alan gerekli çevresel ve sosyal yönetim tedbirlerini de benimseyecektir.

Proje uygulaması sırasında Banka, PUB tarafından proje genelinde hazırlanan, alt projeler için ise Müşavirler tarafından hazırlanan en az ilk 10 özelleştirilmiş ÇSYP'yi (İSG önlemleri dahil) inceleyecek ve onaylayacaktır ve daha sonra Banka, ÇŞİDB ile karşılıklı olarak ÇŞİDB'nin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD) belgelerinin ön incelemesini yapması ve DB'nin son incelemeyi yapması konusunda anlaşılabilir.

Özelleştirilmiş ÇSYP'ler (İSG önlemleri dahil) hem ÇŞİDB'nin hem de kurumların (okul, hastane, devlet kurumu - proje faaliyetlerinin gerçekleştirileceği yer) ve ilgili olması halinde yerel yönetimin web sayfasında en az 10 gün süreyle açıklanacaktır. İstisnaların ardından ihale süreci, ihale dokümanlarına eklenen "nihai düzeltilmiş ÇSYP" (yani istisnaların sonuçlarına göre revize edilmiş ÇSYP'ler) ile başlatılacaktır.

Yüklenici ihaleyi kazandıktan sonra, sorumlu olacağı alt proje için sahaya özgü Yüklenici ÇSYP/İSGP'yi (Y-ÇSYP/Y-İSGP) hazırlayacaktır. Y-ÇSYP/Y-İSGP'ler PUB tarafından incelenecek ve onaylanacaktır.

Müşavir, herhangi bir proje faaliyeti başlamadan önce hükümetin Çevre Yönetmeliği kapsamında gerekli olan belgeleri, izinleri ve izinleri tamamlayacak ve PUB bu belgelerin incelenmesi ve onaylanmasından sorumlu olacaktır.

Herhangi bir alt proje faaliyetinin başlamasından önce, çeşitli alt proje faaliyetlerinde çalışacak olan personel, alt projeye özgü ÇSYP'ler konusunda eğitilecektir. PUB (Müşavirlerin desteğiyle), ilgili tüm çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerinin anlaşılmasını ve işlerine ve ilgili yönetim planlarına dahil edilmesini sağlamak için ihaleyi kazanan Yüklenicilere eğitim verecektir. Yükleniciler kendi saha personeline ilgili eğitimi verecektir. PUB (Müşavirlerin desteği ile) tüm alt yüklenicilerin ve tedarikçilerin de kendileri ile ilgili çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerini anlamalarını ve inşaat işleri için standart işletme prosedürleri olarak dahil etmelerini sağlayacaktır.

c. Uygulama ve İzleme - Ç&S Uygulaması

Bu Proje, Genel Müdürlük bünyesindeki Dış Kaynaklı Yatırımlar Dairesi Başkanlığı tarafından uygulanacaktır. DB tarafından finanse edilen başka bir Projenin (yani KABEV Projesi) uygulanması için kurulmuş olan mevcut PUB, bu Projenin uygulanmasından da sorumlu olacaktır.

PUB, alt projelerin kapsamına ve ölçeğine bağlı olarak inşaat dönemi boyunca sahaları aylık veya üç aylık olarak izleyecektir. Etki azaltma önlemlerine uyulmasını ve tespit edilen sorunların çözülmesini sağlamak için gerekirse daha sık izleme yapılabilir.

PUB, Y-ÇSYP, Y-İSGP, PKP ve İYP'nin usulüne uygun olarak uygulandığından ve ŞM'lerin erişilebilir ve işlevsel olduğundan emin olmak için inşaat dönemi boyunca alt projelerin düzenli denetimini gerçekleştirecektir. Bir izleme aracı olarak PUB, şikâyetleri/yararlanıcı geri bildirimlerini de (Proje PKP ve PDD'de açıklandığı şekilde) takip edecek ve bunları proje faaliyetlerinin ve çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerinin uygulanmasını izlemek için bir araç olarak kullanacaktır.

PUB, izleme uygulamalarının ÇSYÇ'de tanımlanan çevresel ve sosyal riskleri içermesini sağlayacak ve düzenli proje izlemenin bir parçası olarak Ç&S risk yönetimi azaltma planlarının uygulanmasını izleyecektir. PUB ayrıca Banka'ya sunulmak üzere üç ayda bir Ç&S İlerleme/İzleme Raporları ve altı ayda bir Proje İlerleme Raporları hazırlayacaktır. Raporlama asgari olarak (i) çevresel ve sosyal risk yönetimi araçlarının ve önlemlerinin genel uygulamasını, (ii) proje faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan herhangi bir çevresel veya sosyal sorunu ve bu sorunların zaman çizelgeleri de dahil olmak üzere nasıl giderileceğini veya hafifletileceğine ilişkin aksiyonları, (iii) İş ve Toplum Sağlığı ve Güvenliği performansını (olaylar ve kazalar dahil), (iv) PKP ile uyumlu olarak paydaş katılımı güncellemelerini, (v) kamu bilgilendirmesi ve iletişime ilişkin detayları, (vi) proje işlerinin uygulanması ve tamamlanmasına ilişkin ilerleme ve (vii) PKP ile uyumlu olarak alınan

şikayetlerin/yararlanıcı geri bildirimlerinin, alınan önlemlerin ve kapatılan şikayetlerin özetini içermelidir.

Proje uygulaması boyunca PUB, çevresel ve sosyal risk yönetimi azaltma önlemlerinin uygulanmasını desteklemek için personel, seçilen yükleniciler ve topluluklar gibi ilgili paydaşlara eğitim ve bilinçlendirme sağlamaya devam edecektir.

Müşavir(ler), Proje sahasının ilk değerlendirmesinden, alt projeler için proje düzeyinde ÇSYP'lerin (İSG önlemleri dahil) belirlenen potansiyel çevresel ve sosyal risk ve etkilerine uygun olarak özelleştirilmesinden/uyarlanmasından sorumlu olacaktır. Müşavir(ler) sahada (günlük olarak) bulunacak ve alt proje Ç&S uygulamalarını izlemek, denetlemek, raporlamak ve PUB ile koordine etmekten sorumlu olacaktır. Müşavir(ler), Ç&S risk yönetimi azaltma planlarının sahada uygulanmasını izleyecek ve alt projelerin çevresel, sosyal, sağlık ve güvenlik (ÇSGS) performansı hakkında aylık raporlama yapacaktır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri (ÇŞİDİM) de Müşavirler gibi PUB'u destekleyecek ve Proje sahasının ilk değerlendirmesinden ve alt projelerin proje düzeyindeki ÇSYP'lerinin özelleştirilmesinden sorumlu olacaktır. Ayrıca izleme, denetleme, raporlama (aylık bazda) ve alt proje uygulamalarında PUB ile koordinasyondan sorumlu olacaklardır.

Müşavir(ler), Yüklenici(ler)in Proje'nin Şikâyet Mekanizması'nı Proje'nin ömrü boyunca inşaat sahasında kullanmasını ve sürdürmesini sağlayacaktır. Müşavir(ler) (i) şantiyelerde alınan şikayetlere zamanında yanıt verilmesi konusunda PUB'u bilgilendirecek, (ii) herhangi bir inşaat işine başlamadan önce iletişim faaliyetleri (örn. bilgilendirme toplantıları, istişareler, proje sahasında eğitimler, vb.) için lojistik ve veri toplama desteği sağlayacak, (iii) toplumun bilinçlendirilmesi faaliyetlerine katkıda bulunacaktır. Müşavir, Yüklenici(ler)in yerel halk veya işçiler tarafından alınan her türlü şikayeti kaydetmesini ve PUB'a sunulacak aylık ÇSYP izleme raporlarında raporlamasını sağlayacaktır.

Yükleniciler, ulusal mevzuat ve Dünya Bankası gerekliliklerine uygun olarak hazırlanan yüklenici ÇSYP'leri/İSGP'leri (Y-ÇSYP'ler/Y-İSGP'ler) de dahil olmak üzere Projenin Ç&S risk yönetimi planlarına ve prosedürlerine uyacaktır. Yüklenicilerin, çevresel ve sosyal risk yönetimi ve bunların etkili bir şekilde uygulanması için uygunluk konusunda işgücü içinde farkındalık yaratması ve yaygınlaştırması beklenecektir. Özellikle, herhangi bir önemli çevresel veya sosyal olay için (örneğin ölümler veya uzuv kaybı, zaman kaybı olayları, çevresel dökülmeler, vb), Yüklenici derhal PUB'u bilgilendirecek ve PUB da 48 saat içinde DB'yi bilgilendirecektir. Kök Neden Analizi (KNA), alınan önlemler ve telafi tedbirlerini içeren olay raporu 30 gün içinde YİGM'ye sunulacak ve YİGM olay raporunu DB'ye iletecektir. PUB, çevre, etkilenen topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek ciddi bir olayın farkına varırsa, bu olaydan haberdar olduktan sonraki 48 saat içinde DB'yi bilgilendirmelidir. Bir ölüm vakası, zorla çalıştırma veya çocuk işçi çalıştırma, topluluk üyelerinin proje çalışanları tarafından istismar edilmesi (cinsiyete dayalı şiddet olayları dahil), şiddet içeren topluluk protestoları veya adam kaçırmaya olayları gibi otomatik olarak ciddi bir olay olarak sınıflandırılır.

d. İnceleme ve Değerlendirme - Ç&S Tamamlama

Proje faaliyetlerinin tamamlanmasının ardından PUB, proje faaliyetlerinin ilerlemesini ve tamamlanmasını ve çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerinin uygulanmasını gözden geçirecek ve değerlendirecektir. Özellikle inşaat işleri için, Müşavir(ler), ilgili Ç&S araçlarında tanımlanan önlemlerle, sözleşmeleri kapatmadan önce faaliyetlerin uygun ve kabul edilebilir bir standartta yapılmasını sağlamak için etkilenen alanlarda saha restorasyonu ve çevre düzenlemesi ile ilgili faaliyetleri izleyecektir. PUB, Müşavir(ler)den, ÇŞİDİM'den ve kendi saha denetiminin sonuçlarından

(sahanın restore edildiğinden emin olmak için) alınan bilgileri derleyecek ve herhangi bir uygunsuzluk varsa Yüklenicinin alt proje tamamlanmadan önce düzeltmesi için raporlayacaktır.

Sahalar, en azından çalışmaların başlamasından önce var olan durum ve standarda geri getirilmelidir. Bir alt proje tamamen tamamlanmış olarak kabul edilmeden önce bekleyen tüm sorunlar çözülmelidir. PUB, Ç&S risk yönetimi önlemlerinin uygunluğunu açıklayan tamamlama raporunu hazırlayacak ve müşavirden, saha denetiminden ve yükleniciden alınan bilgilere dayanarak Dünya Bankası'na sunacaktır.

Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.Tablo 6'da çevresel ve sosyal yönetim için uygulama düzenlemelerine ilişkin rol ve sorumlulukları özetlemektedir.

Tablo 6. Uygulama Düzenlemeleri

Sorumlu Taraf	Roller ve Sorumluluklar
PUB	Projenin genel yönetimi, koordinasyonu ve uygulanmasını sağlamak. Proje faaliyetlerinin Kapsam Dışı Listesi kapsamına girmediğinden emin olmak. Çevresel ve sosyal risk yönetimi konusunda çalışan saha personeline destek, gözetim ve kalite kontrol sağlamak. Tarama Formlarını ve proje düzeyinde ÇSYP'leri hazırlamak ve kalite güvencesi sağlamak ve onaylamak. Tüm ilerlemenin dokümantasyonunu tutmak. Fonların, kredi sözleşmesinde öngörülen ilgili politika ve prosedürleri izleyerek uygun harcamaları finanse etmek için kullanıldığından emin olmak. Projenin ömrü boyunca en az bir Çevre, bir Sosyal ve bir İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanını tam zamanlı olarak bulundurmak. Müşavir tarafından hazırlanan özelleştirilmiş proje seviyesi ÇSYP'leri (İSG önlemleri dahil) ve Yüklenici tarafından sunulan Y-ÇSYP'leri/Y-İSGP'leri toplamak, incelemek ve kalite güvencesi sağlamak ve onaylamak. Proje faaliyetlerinin hazırlık, tasarım ve uygulama aşamalarının, yol gösterici ilkeler ve iyi uygulamalar izlenerek en üst düzeyde teknik kaliteyle yürütmek. ÇSYÇ'nin uygulanmasından sorumlu olacak PUB personelini, müşavirleri ve yüklenicileri eğitmek. Müşavirlerin ve yüklenicilerin toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve şikayet mekanizması konularında eğitmek. Müşavirlerin temin edilmesi ve alt projeler için inşaat sözleşmelerinin imzalanmasını sağlamak. Proje kapsamında tüm ihale sürecini, mali yönetim düzenlemelerini ve geri çekilme başvurularının hazırlanmasını üstlenmek. Tüm ihale ve sözleşme belgelerinin tarama formları, ÇSYP'ler/İSGP'ler uyarınca ilgili tüm Ç&S yönetimi hükümlerini içerdiğinden emin olmak. İnşaat işlerini Ç&S konuları açısından izlemek ve faaliyetlerin ÇSYÇ ve ÇSYP/İSGP'ye uygun olduğundan emin olmak için saha ziyaretleri gerçekleştirmek. Proje faaliyetlerinin PDD'de tanımlanan ilerleme göstergelerine göre izlemek ve değerlendirilmek. Projenin uygulama ilerlemesi, sonuçları, tespit edilen/potansiyel çevresel ve sosyal sorunlar, önerilen çözümler ve alınan/alınacak düzeltici önlemler hakkında üçer aylık dönemler halinde Ç&S İlerleme Raporları hazırlamak ve Banka'ya sunmak. Projeyle ilgili verileri gözden geçirmek, doğrulamak ve bu sonuçları Banka'ya gönderilen raporlara dahil etmeden önce sonuçları değerlendirmek

Sorumlu Taraf	Roller ve Sorumluluklar
	Şikâyet mekanizmasının kurulması ve Proje ömrü boyunca sürdürülmesini sağlamak. ÇSYÇ, İYP, PKP ve ÇSYP'nin geliştirilmesi, istişare edilmesi, gözden geçirilmesi/güncellenmesi, açıklanması (hem Türkçe hem de İngilizce olarak) ve uygulanmasını izlenmek. Çevre, topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek herhangi bir ciddi olayı 48 saat içinde Dünya Bankası'na bildirmek ve 30 gün içinde kök neden analizi ve düzeltici eylem planı ile birlikte bir olay inceleme raporunu Banka'ya göndermek. Alt proje faaliyetlerinin tamamlanmasının ardından, Ç&S risk yönetimi önlemlerinin uygunluğunu açıklayan Tamamlama Raporunun (müşavir ile koordineli olarak) hazırlamak ve Banka'ya sunmak. İSG ve Ç&S personelinin bu belgede açıklanan görevleri yerine getirmesi için ÇŞİDİM tarafından ÇŞİDİM tarafından atanan İSG ve Ç&S personelinin nitelikli ve yetkin olduğundan emin olun.
Dünya Bankası	Projenin Dünya Bankası standartlarına uygun olarak uygulanmasını sağlamak için uygulama destek misyonları yürütmek. ÇSYÇ, PKP ve İYP'nin nihai versiyonunun gözden geçirilmesi, netleştirilmesi ve ardından açıklanmasını sağlamak (bu belgelerin ÇŞİDB'nin web sayfasında açıklanmasını takiben).
Enerji etüdü ve teknik tasarım danışmanları	İlk proje sahası değerlendirmesini gerçekleştirmek. İhale dokümanlarında belirtilen Dünya Bankası ve ulusal ilgili mevzuat gerekliliklerine uymak.
Müşavirler	Ç&S Tarama Formunun hazırlanmasında PUB'ye destek olunması ve ilk proje sahası değerlendirmesini yapmak. Alt projelerde yer alan özel koşulları ve faaliyetleri göz önünde bulundurarak, ÇŞİDİM ile işbirliği içinde proje düzeyinde ÇSYP'nin (İSG önlemleri dahil) (bu ÇSYÇ'ye ek olarak) özelleştirmek. Gerekli etki azaltma önlemlerini uygulayarak olumsuz etkileri en aza indirmek için sahada devam eden faaliyetleri izlemek ve kontrol etmek üzere bir Çevre, bir Sosyal ve bir İSG uzmanı (tam zamanlı, Proje ömrü boyunca) istihdam etmek. Çevresel, sosyal ve İSG etki azaltma önlemlerinin günlük olarak uygulanmasını ve izlenmesini denetlemek ve alt projelerin ilerlemesini ve ÇSG performansını aylık olarak PUB'a raporlamak. İhale dokümanlarında belirtilen Dünya Bankası ve ulusal mevzuat gerekliliklerine uymak. Yüklenicinin sahadaki Ç&S uygulamalarının C-ESMP/C-OHSP ile uyumlu olup olmadığını izlemek/değerlendirmek. PKP'nin etkili bir şekilde uygulanması için PUB'ye yardımcı olmak. Sahadaki şikâyet mekanizmasının sürdürülmesini sağlamak. Şikâyetleri/endişeleri/önerileri toplamak, kaydetmek ve mümkünse çözüme kavuşturmak. Çevre, topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek herhangi bir ciddi olayı derhal PUB'ye bildirmek.
ÇŞİDİM	Yüklenici(ler)in faaliyetlerinin Y-ÇSYP/Y-İSGP'ye uygunluğunu izlenmek/değerlendirilmek. Sahada şikâyet mekanizmasının sürdürülmesini sağlamak.

Sorumlu Taraf	Roller ve Sorumluluklar
	Proje düzeyinde ÇSYP'nin özelleştirilmek ve ÇSB'nin incelemesi için müşavirler ile işbirliği içinde aylık ilerleme raporlarının hazırlamak. Çevresel, sosyal ve İSG konularında alt projelerin uygulanması hakkında ÇSB'ye geri bildirim ve bildirimde bulunmak. Yukarıdaki görevleri yerine getirmek için İSG ve ÇS konusunda yetkin personelin görevlendirilmesini sağlamak. Atanan İSG ve ÇS personelinin nitelikleri hakkında PUB'u bilgilendirmek ve PUB'un onayını almak.
Yükleniciler	Alt projenin Ç&S risk yönetimi planlarına (yani Y-ÇSYP/Y-İSGP'ler) ve ulusal mevzuata uymak. İşçilerin ve topluluk üyelerinin sağlığını ve güvenliğini korumak için gerekli tüm hafifletici önlemleri almakve alt proje faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel ve sosyal zararları önleyerek, en aza indirmek veya azaltmak. Sahada sağlık ve güvenlik önlemlerinin alındığından emin olmak. ÇSHS performansı hakkında Müşavire aylık rapor iletmek. Alt projeler için hazırlanan Ç&S risk yönetimi araçlarına uygun olarak Y-ÇSYP/Y-İSGP'yi (ilgili alt yönetim planları dahil) hazırlamak ve uygulamak. Ç&S azaltma araçlarının uygulanması için yöntem beyanları hazırlamak. İnşaatla ilgili şikayetlerin alınmasını ve haftalık olarak Müşavire iletilmesini sağlamak. Yüklenici tarafından sahada çözülebilecek şikayetlerin çözmek. Saha faaliyetlerinin, alt projeler için hazırlanan Ç&S risk yönetimi araçlarına uygun olarak Y-ÇSYP/Y-İSGP 'de tanımlandığı şekilde düzenli (günlük, haftalık, aylık vb.) olarak uygulamak ve izlemek. Çevre, toplum, halk veya çalışanlar üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek herhangi bir önemli olayı (kazalar, dökülmeler, ölümler, vb.) derhal PUB'a bildirmek.. Proje ekibinin Proje süresince bir Çevre, bir Sosyal ve bir İSG uzmanına sahip olmasını sağlamak.

5.2. Teknik Destek Faaliyetleri

PUB/ÇŞİDB, Proje kapsamındaki danışmanlıkların, çalışmaların (varsa fizibilite çalışmaları dahil), kapasite geliştirme, eğitim ve diğer teknik yardım (TY) faaliyetlerinin Banka tarafından kabul edilebilir İş Tanımı Belgelerine uygun olarak yürütülmesini sağlayacaktır. TY faaliyetleri, planlama sürecinin Ç&S etkilerinin yeterli değerlendirmesini içermesini ve sağlanan tavsiyelerin ÇSÇ ile tutarlı olmasını sağlayacak şekilde Ç&S kaygılarını İş Tanımı'na, çalışmalara ve diğer analitik ürünlere entegre edecektir.

5.3. Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme

Projenin başarılı bir şekilde uygulanması, diğer hususların yanı sıra, bu ÇSYÇ'de belirtilen çevresel ve sosyal risk yönetimi önlemlerinin etkili bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. ÇSYÇ'nin ve PKP'nin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için kilit paydaşlara eğitim verilmesi ve kapasite geliştirilmesi gerekecektir. İlk eğitim yaklaşımı aşağıda yer almakta olan Tablo 7'de özetlenmiştir. Mümkün olduğu ölçüde, çevresel ve sosyal risk yönetimi eğitimi proje döngüsüne ve operasyonel prosedürlere entegre edilecektir. Proje çalışanları ve paydaşlar arasında birçok düzeyde farkındalık

yaratma ihtiyacı göz önüne alındığında, bilginin ulusal düzeyden saha düzeyine kadar takip edileceği basamaklı bir model önerilmektedir.

Tablo 7. Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme Yaklaşımı

Seviye	Sorumlu Taraf	İzleyici	Ele Alınabilecek Konular/Temalar
Ulusal düzey	Dünya Bankası	PUB'nin ilgili Ç&S personeli	- DB ÇSF'nin Gereklilikleri - ÇSYÇ ve yaklaşım: - Ç&S risklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi - İlgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin seçimi ve uygulanması - Ç&S izleme ve raporlama - Olay ve kaza raporlaması
Ulusal Düzey	PUB (Çevresel, Sosyal ve İSG uzmanları) hem harici hem de dahili	PUB (diğer personel)	- Acil durum hazırlığı - İSG, Çevresel ve sosyal değerlendirmenin spesifik yönleri - Risk taraması ve ilgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin/araçlarının hazırlanması - Çevresel ve sosyal risk yönetimi uygulamasının spesifik yönleri - Paydaş katılımı ve şikayet mekanizması - Toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet - Davranış Kuralları - Ç&S izleme ve raporlama (olay ve kaza raporlaması dahil)
Yerel düzey	PUB	Müşavirler	- DB ÇSF'nin Gereklilikleri - İlgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin/araçlarının uygulanması - PKP ve şikayet/faydalanıcı geri bildirim mekanizmasının uygulanması - Acil durum hazırlığı ve müdahalesi dahil İSG konuları - Toplum sağlığı ve güvenliği - Risk taraması ve proje düzeyinde ÇSYP'nin özelleştirilmesi/uyarlanması, - Atık yönetimi de dahil olmak üzere çevresel ve sosyal risk yönetiminin uygulanması ve izlenmesinin spesifik yönleri, - Toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet - Ç&S izleme ve raporlama - Davranış Kuralları, olay raporlama, cinsel eşitlik ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dahil olmak üzere İYP'nin uygulanması
Saha seviyesi	Müşavirler	Yükleniciler	- Dünya Bankası ÇSF'nin Gereklilikleri - PKP'nin ve şikayet mekanizmasının uygulanması - Davranış Kuralları, olay raporlama, Ci/CT dahil olmak üzere İYP'nin uygulanması - İlgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin/araçlarının uygulanması - Acil durum hazırlığı ve müdahalesi dahil İSG konuları - Toplum sağlığı ve güvenliği. - Cinsel eşitlik ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet.
Saha Seviyesi	Yükleniciler	Proje çalışanları	- Acil durumların önlenmesi ve acil durumlara hazırlıklı olma ve müdahale düzenlemeleri, araç güvenliği, alet, makine ve ekipmanların güvenli kullanımı, yüksekte çalışma dahil olmak üzere İSG konuları. - Sözleşmeye bağlı Ç&S gereklilikleri

			• Yüklenci ÇSYP/İSGP • Davranış kuralları • Birincil tedarikçiler için işgücü gereksinimleri • Bulaşıcı/bulaşıcı hastalıklar İYP önlemleri • Cİ/CT içermeyen, çeşitli ve saygılı iş yerleri.
Topluluk düzeyi	Müşavirler	Topluluk üyeleri	• Temel İSG önlemleri ve kişisel koruyucu ekipman • Toplum sağlığı ve güvenlik önlemleri • Davranış kuralları • Şikayetlerin giderilmesi • Cİ/CT sorunları, önleme tedbirleri.

5.4.Tahmini Bütçe

Proje bütçesi, proje uygulamasının ÇSYÇ gerekliliklerine uygun olmasını sağlamak için gereken uzmanlık ve kaynakların kullanılmasına izin vermektedir. Tablo 8 ÇSYÇ'nin uygulanması için genel proje bütçesine dahil edilen tahmini maliyet kalemlerini sunmaktadır.

Tablo 8. ÇSYÇ Uygulama Bütçesi

Faaliyet / Maliyet Kalemi	Potansiyel Maliyet (USD)
Bireysel Çevresel, Sosyal, İş Sağlığı ve Güvenliği Danışmanları	Çevre Uzmanı, Sosyal Uzman ve İSG Uzmanı
İzleme Faaliyetleri	4 milyon ABD Doları (KDV dahil)
Basitleştirilmiş sahaya özgü ÇSED'lerin hazırlanması (ÇSYP'ler dahil)	Danışmanlar Tarafından Yapılan Tüm Masraflar:
Sosyal, Çevresel ve İSG Eğitimleri, Farkındalık, Bilgi Yayma	2 milyon ABD Doları (KDV dahil)
Kapasite geliştirme	
PKP ve ÇSYP önlemlerinin uygulanması	Hem Danışmanlar hem de Yüklenciler Tarafından Yapılan Tüm Masraflar: 1,5 milyon ABD Doları (KDV dahil)
Herhangi bir bulaşıcı hastalık önlemi	
TOPLAM	7,5 milyon ABD Doları (KDV dahil) Proje Bütçesinin %0,4'ü

6. Paydaş Katılımı, Bilgilendirme ve İstişareler

KABEV 2 Projesi, yerel toplulukların projedeki kilit paydaşlar olarak haklarını tanımaktadır. Proje süresince paydaş katılımı manipülasyon, müdahale ve gözdağı içermeyecek ve kültürel açıdan uygun bir formatta, zamanında, ilgili, anlaşılabilir ve erişilebilir bilgi temelinde yürütülecektir. Belirlenen insan grupları arasındaki etkileşimleri içerecek ve paydaşlara endişelerini ve görüşlerini dile getirme ve proje kararları alınırken bu bilgilerin dikkate alınmasını sağlama fırsatı sunacaktır.

Proje kapsamında, paydaş katılım faaliyetleri mümkün olduğunca erken başlatılacak ve Proje'nin ömrü boyunca sürdürülecektir ve bu PKP, istişarelerin sonuçlarını Proje tasarımına (Proje'nin hazırlık, inşaat ve işletme) dahil etmek ve etkin bir şekilde ele almak için buna göre güncellenecektir.

Proje için hazırlanan tüm çevresel ve sosyal dokümanlar (ÇSYÇ, ÇSYP, PKP ve İYP), çevrimiçi kamu istişare toplantısından önce 15 Ocak 2024 tarihinde paydaşların incelemesi ve geri bildirimi için KABEV2 projesinin resmi web sayfasında⁵ (hem Türkçe hem de İngilizce olarak) açıklanmıştır.

Bakanlıklar, yararlanıcılar ve kamu kurumları ile üniversitelerin temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilecek istişare toplantısının tarih/saat, yer ve amacına ilişkin bildirim 16 Ocak 2024 tarihli resmi üst yazı ile ilgili kurumlara gönderilmiştir (e-69693089-755.01-8513759).

25 Ocak 2024 tarihinde Dış Yatırımlar Daire Başkanı moderatörlüğünde yaklaşık 170 kişinin katılımıyla bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Dış Yatırımlar Daire Başkanı ilk olarak projenin mali kaynakları, amaçları, hedefleri, bileşenleri ve görevleri ile kurumlar, bina seçimi için uygunluk kriterleri ve projenin çıktıları hakkında bilgi verdi. Ayrıca KABEV1 kapsamında tamamlanan binalardan örnekler sundu.

Katılımcılar daha sonra Çevre Danışmanı, Sosyal Danışman ve İSG Danışmanı tarafından Dünya Bankası'nın Çevresel ve Sosyal Standartları, Projenin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme belgeleri, projenin faydaları, Projenin potansiyel çevresel ve sosyal etkileri ve riskleri ve etki azaltma önlemleri, Projenin çevresel ve sosyal yönetimi, paydaş katılım süreçleri, şikayet mekanizması ve işgücü yönetimi prosedürleri hakkında bilgilendirildi.

Katılımcıların Proje ve ilgili yönetim prosedürlerine herhangi bir itirazı olmamıştır. Katılımcılardan gelen sorular ve PUB'un yanıtları Ek 13'te listelenmiştir. Toplantının detayları ve toplantı sırasında çekilen fotoğraflar Ek 11 ve Ek 12'de verilmiştir.

Katılımcı bilgileri PUB tarafından kaydedilmiştir, ancak katılımcı bilgileri Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında ifşa edilmeyecek ve yayınlanmayacaktır.

ÇSYÇ, PKP ve İYP, proje değerlendirmesini takiben Dünya Bankası'nın harici web sayfasında⁶ da açıklanacaktır.

6.1.Şikayet Mekanizması

Şikayet Mekanizması (ŞM), proje paydaşlarının proje faaliyetleriyle ilgili geri bildirimde bulunmaları ve/veya endişe ve şikayetlerini dile getirmeleri için kanallar sağlayan bir düzenlemedir. Bu sayede ŞM, projeyi etkileyen sorunların tespit edilmesine ve çözülmesine de olanak sağlar. ŞM, şeffaflığı ve

⁵ <https://www.kabev.org/kabev2-cevresel-sosyal/>

⁶ <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P500777>

hesap verebilirliği artırarak projenin vatandaşları/yararlanıcıları istemeden etkileme riskini azaltmayı amaçlar ve projenin yönetimine ve paydaşların beklentilerine yardımcı olabilecek önemli bir geri bildirim ve öğrenme mekanizması olarak hizmet eder.

KABEV Projesi kapsamında kurulmuş ve halihazırda işler durumda olan Şikayet Mekanizması bu Projeye (KABEV-2 Projesi) uyarlanacak ve Projenin ömrü boyunca kullanılacak / sürdürülecektir.

Ç&S performansı ile ilgili şikâyetler için hizmet verecek olan proje düzeyindeki ŞM'ye ek olarak, Projenin İYP ve PKP'sinde ele alındığı üzere PUB, Yüklenici, Müşavir ve ÇŞİDİM dâhil olmak üzere proje çalışanlarına hizmet verecek ayrı bir ŞM kurulacaktır. KABEV Projesi sırasında kurulan GM bu Projede de kullanılacaktır. Proje kapsamında, şikâyetler/endişeler/öneriler birden fazla düzeyde ele alınacaktır: (a) Yüklenici düzeyi; (b) Müşavir düzeyi; (c) İl Müdürlükleri düzeyi (ÇŞİDİM); (d) ulusal/PUB (ÇŞİDB) düzeyi. Projenin ömrü boyunca sürdürülecek ŞM'nin ayrıntıları ve ŞM'nin işletilmesi için farklı tarafların (PUB, Yüklenici, Müşavir, ÇŞİDİM, vb.) rolleri/sorumlulukları Proje PKP'sinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

ÇŞİDB'nin halihazırda hem telefon hem de web sitesi üzerinden erişilebilen bir çağrı merkezi bulunmaktadır. Bu çağrı merkezi, ÇŞİDB tarafından yürütölen saha ile ilgili tüm sorunlar için kullanılmaktadır (Alo181). Projenin web sitesinde ayrıca şikâyetlerin iletilebileceği bir şikâyet sayfası da bulunmaktadır (www.kabev.org). Bu iletişim kanallarına ek olarak, paydaşlar proje uygulaması ile ilgili endişe ve şikâyetlerini iletmek için Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi'ni (CİMER) de kullanabilirler (www.cimer.gov.tr veya www.giris.turkiye.gov.tr, yardım hattı olarak Alo150). YİMER, yabancılar için merkezi bir şikâyet sistemi sunmaktadır ve proje paydaşlarının projeye ilgili şikâyet ve geri bildirimlerini doğrudan devlet yetkililerine iletmeleri için alternatif ve iyi bilinen bir kanal olarak kullanılabilir (www.yimer.gov.tr ve yardım hattı olarak Alo157).

EK 1. ALT PROJELER İÇİN ÇEVRESEL VE SOSYAL KONTROL LİSTESİ

Ç&S Tarama prosedürü iki aşamalı bir süreçten oluşmaktadır: (1) Kapsam Dışı Listesi (Tablo 5); ve (2) Ç&S risk yönetimi yaklaşımını belirlemek için önerilen faaliyetlerin taranması. Bu Tarama Formu, tarama sürecinin ikinci aşamasıdır ve tüm alt proje faaliyetleri için kullanılacaktır. Doldurulan formlar imzalanacak ve Proje Ç&S dosyasında saklanacaktır. Dünya Bankası, uygulama destek ziyaretleri sırasında formların bir örneğini inceleyebilir.

1. Alt Proje Bilgileri:

Alt Proje Başlığı	
Alt Proje Yeri	
Sorumlu Bölgesel Birim	
Tahmini Maliyet	
Başlangıç/Tamamlanma Tarihi	
Alt Projenin Kısa Tanımı	

2. Çevresel ve Sosyal Tarama Anketleri

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
ÇSS1 Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi			
1. Alt projenin 'Uygun Olmayan Faaliyetler' veya diğer hariç tutma kriterlerini tetikleyen hassas ve benzeri görülmemiş önemli olumsuz çevresel etkilere yol açması muhtemel mi?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
2. Alt proje göletlerin, katı atık yönetim sistemlerinin, barınakların, yolların (erişim yolları dahil), toplum merkezlerinin, okulların, köprülerin ve iskelelerin <u>yeniden inşasını veya önemli ölçüde genişletilmesini</u> içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: 1. Önerilen alt proje için Ek 4'teki şablona dayalı olarak sahaya özgü bir Ç&S Değerlendirmesi ve Y-ÇSYP hazırlayın. 2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edilmesi.
3. Alt proje yeraltı suyu kuyuları, tuvaletler, duşlar/yıkanma tesisleri veya barınaklar gibi küçük ölçekli altyapıların <u>yenilenmesini veya rehabilitasyonunu</u> içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: 1. Ek 3'teki proje seviyesi ÇSYP'ye (İSG önlemleri dahil) dayalı olarak ilgili önlemleri uygulayın (aşağıdaki sorulardan biri belirli çevresel riskleri ortaya çıkarmadıkça ve bir Y-ÇSYP/Y-İSGP gerektirmedikçe).

			2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edin.
4. İnşaat veya yenileme çalışmaları yeni ariyet çukurları veya taş ocaklarının açılmasını gerektirecek mi?			Eğer "Evet" ise: 1. Önerilen alt proje için Ek 3'teki şablona dayalı olarak bir Y-ÇSYP/Y-İSGP hazırlayın. 2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edin.
5. Proje, özel durumları nedeniyle dezavantajlı veya savunmasız olabilecek bireyler veya gruplar üzerinde herhangi bir risk ve etkiye yol açıyor mu ⁷ ?			Eğer "Evet" ise: ÇSYÇ ve PKP'de açıklanan ilgili önlemleri uygulayın.
ESS2 İşgücü ve Çalışma Koşulları			
6. Alt proje, zorla çalıştırma, çocuk işçiliği veya diğer zararlı veya sömürücü çalışma biçimlerini içeren mal ve ekipman kullanımlarını içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
7. Alt proje doğrudan, sözleşmeli, birincil tedarik ve/veya toplum çalışanları da dahil olmak üzere işgücünün işe alımını içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje düzeyinde İYP uygulayın
8. Çalışanlar yerel yönetmelikler ve ÇSG'lere uygun olarak yönetilmesi gereken işyeri tehlikelerine maruz kalacak mı? Çalışanların yaptıkları işle ilgili potansiyel risk ve tehlikelere göre KKD'ye ihtiyaçları var mı?			Eğer "Evet" ise: Proje düzeyinde İYP uygulayın.
9. Proje inşaatında çalışırken kadınlara erkeklere kıyasla daha az ücret ödenmesi riski var mı?			Eğer "Evet" ise: Proje için ÇSYÇ'den ayrı bir belge olarak hazırlanan İYP'yi uygulayın.
10. Alt proje, özel durumları nedeniyle dezavantajlı veya hassas olabilecek bireyler veya gruplar üzerinde herhangi bir riske ve etkiye yol açıyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje düzeyinde İYP'yi ve PKP'de açıklanan ilgili önlemleri uygulayın.
11. Projenin çalışanlar için İSG riskleri yaratma potansiyeli var mı?			"Evet" ise Ek 7'de verilen şablona dayalı

⁷ "Dezavantajlı veya hassas", örneğin yaşları, cinsiyetleri, etnik kökenleri, dinleri, fiziksel, zihinsel veya diğer engellilikleri, sosyal, sivil veya sağlık durumları, cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri, ekonomik dezavantajları veya etnik halk statüleri ve/veya benzersiz doğal kaynaklara bağımlılıkları nedeniyle projenin etkilerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha yüksek olan ve/veya projenin faydalarından yararlanma becerileri diğerlerine göre daha sınırlı olan bireyleri veya grupları ifade eder.

			olarak Y-İSGP hazırlayın ve uygulayın.
ESS3 Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi			
12. Projenin toprağı, bitki örtüsünü, nehirleri, akarsuları veya yeraltı sularını veya yakındaki toplulukları olumsuz etkileyebilecek katı veya sıvı atık üretme olasılığı var mı?			Eğer "Evet" ise: 1. Önerilen alt proje için Ek 4'teki şablona dayalı olarak Y-ÇSYP hazırlayın. 2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edilmesi. 3. Bir Atık Yönetim Planı hazırlayın ve uygulayın (Ek 10).
13. İnşaat işlerinden herhangi biri asbest veya diğer tehlikeli maddelerin kaldırılmasını içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: ÇSYP'de sağlanan asbest kılavuzunu uygulayın
14. Çalışmaların hava ve/veya su kalitesi üzerinde önemli olumsuz etkilere yol açma olasılığı var mı?			Eğer "Evet" ise: 1. Önerilen alt proje için Ek 4'teki şablona dayalı olarak Y-ÇSYP hazırlayın. 2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edin.
15. Faaliyet, çevresel etkileri önlemek için yetersiz olan mevcut altyapıya (deşarj noktaları gibi) dayanıyor mu?			Eğer "Evet" ise: 1. Önerilen alt proje için Ek 4'teki şablonu temel alarak bir Y-ÇSYP hazırlayın. 2. Ç&S risk yönetimi önlemlerinin ihale belgelerine dahil edin.
16. Alt proje faaliyetlerinin (örn. sulama sisteminin geliştirilmesi, tarımla ilgili faaliyetler, tohum ve gübre yardımı, pestisit tedariki) sonuçları nedeniyle tarım arazilerinde kullanılan tarımsal kimyasallar (örn. pestisitler) nedeniyle toprak veya su kütleleri üzerinde herhangi bir etki potansiyeli var mı?			Eğer "Evet" ise: Ç&S risk yönetimi önlemlerinin/araçlarının bir parçası olarak Gübre ve Haşere Yönetim Planı hazırlayın.
ESS4 Toplum Sağlığı ve Güvenliği			
17. Toplumun bulaşıcı hastalıklara (COVID-19, HIV/AIDS, Sıtma gibi) maruz kalma riskinde artış veya trafikle ilgili kaza riskinde artış var mı?			Eğer "Evet" ise: PKP'de sunulan proje düzeyindeki İYP'yi ve ilgili tüm önlemleri uygulayın.

18. Toplum dışından bir işçi akını bekleniyor mu? İşçilerin toplumun sağlık hizmetlerini kullanması beklenir mi? Mevcut toplum hizmetleri (su, elektrik, sağlık, rekreasyon, diğerleri) üzerinde baskı yaratırlar mı?			Eğer "Evet" ise: Proje düzeyinde İYP uygulayın.
19. Proje çalışmaları sonucunda Cİ/CT'nin artma riski var mı?			Eğer "Evet" ise: Proje düzeyinde İYP uygulayın.
20. Okul, sağlık ocağı, kilise gibi herhangi bir kamu tesisi inşaatından olumsuz etkilenecek mi?			Eğer "Evet" ise: Ek 3'te verilen proje düzeyindeki ÇSYP'ye dayalı olarak ilgili önlemleri uygulayın.
21. Proje, kamu rahatsızlığı, trafik vb. şeklinde herhangi bir toplum sağlığı ve güvenliği etkisi ve riski yaratacak mı?			"Evet" ise, Ek 8'de verilen şablona dayalı olarak projeye özel bir Toplum Sağlığı Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı (Ek-8) hazırlayın ve uygulayın.
22. Alt proje, hükümetin alt projeyi korumak için güvenlik sağlamak üzere işçi tutmasını gerektirecek mi?			Eğer "Evet" ise: Önerilen alt proje için, potansiyel risklerin değerlendirilmesi ve güvenlik personeli kullanımına ilişkin hafifletici önlemler de dahil olmak üzere bir C-ÇSYP hazırlayın.
ÇSS5 Arazi Edinimi, Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim			
23. Alt proje gönülsüz arazi edinimini içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
24. Alt proje insanların fiziksel ve/veya ekonomik olarak yerlerinden edilmesini içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
25. Alt proje faaliyeti için gerekli olan özel arazi alt projeye gönüllü olarak bağışlanıyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
26. İnşaat sırasında kişilerin taşınma veya iş/ticari/yaşam faaliyetlerini durdurma olasılığı var mı (İnşaat işleri için kullanılacak önerilen sahayı/proje yerlerini kullanan (ikamet eden/iş yapan veya başka amaçlarla kullanan vb.) resmi/resmi olmayan kullanıcılar veya hak sahibi olmayan kişiler var mı? Cevabınız			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.

evet ise, lütfen kaç kişi olduğunu ve hangi amaçlarla kullanıldığını belirtiniz)?			
27. Alt proje kapsamında herhangi bir kamulaştırma olacak mı?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
ESS6 Biyoçeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi			
28. Alt proje doğrudan veya dolaylı olarak kritik doğal yaşam alanlarında önemli bir kayıp veya bozulmaya neden olma potansiyeli olan veya doğal yaşam alanları üzerinde olumsuz etkilere yol açacak faaliyetler içeriyor mu?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
29. Alt proje kritik olmayan doğal yaşam alanlarının dönüştürülmesini veya bozulmasını içerecek mi?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
30. Bu faaliyet doğal ormanın temizlenmesini gerektirecek mi?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
31. Bu faaliyet, iç kesimlerdeki doğal bitki örtüsü de dahil olmak üzere ağaçların temizlenmesini gerektirecek mi?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
32. Önemli ekosistemler (özellikle nadir, tehdit altında veya nesli tükenmekte olan flora ve fauna türlerini destekleyenler) üzerinde önemli bir etki olacak mı?			Eğer "Evet" ise: Proje kapsamı dışında tutunuz.
ESS8 Kültürel Miras			
33. Alt proje hassas bir alanın (tarihi veya arkeolojik veya kültürel açıdan önemli alan) veya tesisin içinde veya bitişiğinde mi yer alacak?			Eğer "Evet" ise: Ek-2'de verilen Rastlantısal Buluntu Prosedürlerini uygulayın.
34. Alt proje binaların, kutsal ağaçların veya yerel topluluklar için manevi değeri olan nesnelerin (örneğin anıtlar, mezarlar veya taşlar) yakınında mı yer alacak veya buraların yakınında kazı yapılması gerekiyor mu?			Eğer "Evet" ise: Ek-2'de verilen Rastlantısal Buluntu Prosedürlerini uygulayın.

⁸ Yasal olarak korunan, resmi olarak korunması önerilen, yüksek koruma değeri nedeniyle yetkili kaynaklar tarafından tanımlanan veya geleneksel yerel topluluklar tarafından korunduğu kabul edilen kritik doğal yaşam alanları.

3. Sonuç

Yukarıdaki taramadan elde edilen sonuca dayanarak, lütfen hazırlanacak / benimsenecek ve uygulanacak Ç&S risk yönetimi araçlarını (örn. Y-ÇSYP, Y-İSGP, vb.) listeleyiniz:

- a)
- b)

Taramayı gerçekleştiren kişinin adı ve unvanı:

Tarama tarihi:

EK 2. RASTLANTISAL BULGU PROSEDÜRLERİ

1. GİRİŞ

KABEV2 Projesi, kamu binalarının enerji verimliliğini artırmaya yönelik yenileme faaliyetlerini yönetecektir ve doğal ve arkeolojik alanlara, tarihi binalara veya kültürel alanlara müdahale edebilecek herhangi bir bina bu Proje kapsamında mali olarak desteklenmeyecektir. Bununla birlikte, Proje uygulaması sırasında, tescil edilmesi gereken bazı tesadüfi buluntularla karşılaşma olasılığı az da olsa söz konusu olabilir.

1.1. KAPSAM

Bu belgenin kapsamı, Proje inşaat faaliyetleri sırasında bu tür varlıklarla karşılaşılması durumunda yönetim eylemlerini, prosedürlerini ve sorumluluklarını bulma şansının bir özetini sunmaktır.

Bu prosedür, Proje etki alanındaki ve projeye ilgili diğer alanlardaki tüm inşaat faaliyetleri için geçerlidir.

1.2. TANIMLAR

Rastlantısal Bulgular	Rastlantısal bulgular, proje ile ilgili inşaat çalışmalarının düzenli olarak izlenmesi sonucunda tanımlanan, ancak resmi bir saha araştırmasının dışında kalan potansiyel nesneleri, özellikleri veya kültürel miras alanlarını tanımlar
MÜZELER	
BÖLGESEL KORUMA KURULLARI	
PROJE	
YAPILACAK İŞLER	
ZORUNLU EYLEMLER	
ZORUNLU ÇALIŞMA	

1.3. KISALTMALAR

Kısaltma	
Ç&S	Çevresel ve Sosyal
YİGM	Yapı İşleri Genel Müdürlüğü

1.4. REFERANSLAR

STANDARTLAR, MEVZUAT VE YASALAR
Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Kültür ve Turizm Bakanlığı, 658 Sayılı Kararname, Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları

2. ROLLER VE SORUMLULUKLAR

YİGM, projeye özgü çevresel ve sosyal etki analizlerine dayalı olarak hazırlanan yönetim planlarının ve prosedürlerinin uygulanmasını sağlamaktan sorumludur. Ayrıca, YİGM, tüm birimleri ve Yüklenicileri ile birlikte, proje inşaat faaliyetleri sırasında bu prosedürlere uygun hareket etmekle yükümlüdür. Tüm inşaat personeli prosedürün uygulanması konusunda eğitilecektir.

Projenin Rolü	Sorumluluklar
Saha Amiri	Çevresel ve Sosyal (Ç & S) konuların ilgili tüm birimler tarafından yeterince ve gerektiği gibi ele alınmasını sağlamak. Ç&S eylemlerine yerinde destek vermek, Ç&S izleme ve denetimi sağlamak ve buraya da yeterli kaynak ayırmak.

3. RASTLANTISAL BULGU SÜRECİ

Proje sahasında ve etki alanında bulunan herhangi bir rastlantısal bulguyu takip etmek için adım adım süreç aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.1 Rastlantısal Buluntu Prosedür Adımları

AŞAMA 1 - Tesadüfen bulunan bir eşyanın ardından: İnceleme alanındaki tüm çalışmalar durdurulacaktır. Alan bulma şansını etrafında geçiş tampon bölgeleri oluşturulmalıdır. Saha yönetimi ve müze arkeoloğu ile derhal temasa geçilmelidir. Bulgu alanı işaretler, tabelalar, pankartlar vb. ile yeterince güvence altına alınmalıdır. Şans eseri bulunan alanın korunması, daha fazla kaldırılmamalı veya zarar görmemelidir.	
2. AŞAMA - Kayıt Rastlantısal Bulgu Bildirim Formu Bölüm A doldurulmalı ve bir kopyası 24 saat içinde saha yöneticisine iletilmelidir.	
AŞAMA 3 - Yerel makamlarla iletişim Rastlantısal buluntuyla ilgili olarak ilgili müzenin müdürü bilgilendirilecektir.	
AŞAMA 4 - Müze Kararı İlgili müzenin arkeoloğu, alanın bulunması için izlenecek eylemlere karar verecektir.	
AŞAMA 4A - Alan veya buluntu önemsiz Müze arkeoloğu alanın/bulutunun önemsiz olduğunu beyan eder. Saha amiri ilgili makamları bilgilendirir.	AŞAMA 4B - Saha önemlidir. Müze arkeologları alanın/bulgunun önemli olduğunu beyan eder. Müze müdürü veya müzedeki arkeolog daha ileri bir eyleme karar verir ve saha sorumlusunu bilgilendirir.
Saha amiri, şans eseri bulgunun bir kopyasını kayıtları için saklar.	Saha amiri ilgili makamları bilgilendirir.
Başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Prosedürü bulma şansını kapandı. <i>İnşaat faaliyetleri devam edebilir/devam edebilir.</i>	
AŞAMA 5 - Saha araştırması Proje personeli, ilgili Arkeoloji Müzesinin arkeoloğunun talimatlarını takip eder.	

Saha araştırmasının ardından müze Arkeolog, alanın küçük öneme sahip olduğunu beyan eder. Saha amiri üstlerini bilgilendirir. Saha amiri, şans eseri bulgunun bir kopyasını kayıtları için saklar. Başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Prosedürü bulma şansı kapandı. İnşaat faaliyetleri devam edebilir/devam edebilir	Alan araştırmasının ardından, müze arkeoloğu alanın/bulgunun <u>orta derecede önemli</u> olduğunu beyan eder. Test çukuru / kurtarma kazısı veya uzaktan algılama araştırmaları gibi daha ileri çalışmalar tamamlanacaktır. Müze arkeoloğu çalışmaları yönlendirecek ve/veya denetleyecektir. Saha amiri üstlerini bilgilendirir. Proje yönetimi, müze arkeoloğunun liderliğinde bir arkeolojik görev gücü oluşturacaktır. Görev gücü, nitelikli arkeologların yanı sıra diğer uzmanlar ve işçilerden oluşacaktır. Kazı tamamlandıktan sonra ekip müze yönetimine rapor verecektir. Müze yönetimi, anket sonuçlarını Bölgesel Kültür Varlıklarını Koruma Kuruluna iletir. İlgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu söz konusu geri kazanımı resmi olarak onaylayacak ve proje yönetimini usulüne uygun olarak bilgilendirecektir. Saha amiri, şans eseri bulgunun bir kopyasını kayıtları için saklar. Başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Prosedürü bulma şansı kapandı. <u>İnşaat faaliyetleri devam edebilir/devam edebilir.</u>	Alan araştırmasının ardından, müze arkeoloğu alanın/bulgunun <u>son derece önemli</u> olduğunu beyan eder. Kurtarma kazısı tamamlanacaktır. Alan, 21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümlerine uygun olarak ele alınacaktır. Müze Arkeoloğu test çukuru/arkeolojik kurtarma kazısı için talimatlar ve/veya gözetim sağlar. Saha amiri üstlerini bilgilendirir. Proje yönetimi, müze arkeoloğunun liderliğinde bir arkeolojik görev gücü oluşturacaktır. Görev gücü, nitelikli arkeologların yanı sıra diğer uzmanlar ve işçilerden oluşacaktır. Kazı tamamlandıktan sonra ekip müze yönetimine rapor verecektir. İlgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu söz konusu geri kazanımı resmi olarak onaylayacak ve proje yönetimini usulüne uygun olarak bilgilendirecektir. Saha, Türk mevzuatı uyarınca tescil edilecek ve koruma altına alınacaktır. Arkeoloji Süpervizör(ler)i ilgili makamları bilgilendirecektir. Saha amiri, şans eseri bulgunun bir kopyasını kayıtları için saklar. Başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Prosedürü bulma şansı kapandı. <u>İnşaat çalışmaları devam edebilir veya önleyici tedbirlere ihtiyaç duyulabilir.</u>
--	---	---

İnsan kalıntılarının bulunduğu durumlarda, tüm proje ekibinin ve yerel yetkililerin derhal haberdar edilmesi büyük önem taşımaktadır.

İZLEME VE RAPORLAMA

Saha denetçisi, kültürel miras varlıklarının varlığının kanıtı olarak her türlü inşaat ve diğer faaliyeti görsel olarak izleyecektir.

Rastlantısal Buluntular Bildirim Formuna kaydedilecektir (bkz. Ek A). Rastlantısal Bulgu Bildirim Formlarının basılı kopyaları sahada bulundurulmalı ve bunlar doldurulup kaydedildikten sonra her zaman taranmalıdır. Rastlantısal Bildirim Formları saha sorumlusu tarafından güncellenecek ve Rastlantısal Bulgu Günlüğüne kaydedilecektir (bkz. Ek B). Bu belge düzenli olarak kontrol edilmelidir.

Tablo 2.2. Rastlantısal Buluntuların Raporlanması - Bildirim Formu

BÖLÜM A/BÖLÜM A				
Alt Proje Sahası:	<i>İlçe</i>	<i>Tarih</i>	Form No:	
	<i>Köy</i>			
Proje Bilgileri				
Rastlantısal bulguyu bildiren kişinin adı				
Rastlantısal bulgunun hemen yakınında çalışmalar durduruldu mu?		☐ <i>Evet</i> ☐ <i>Hayır</i>		
Rastlantısal buluntuyu korumak için bir tampon bölge oluşturuldu mu?		☐ <i>Evet</i> ☐ <i>Hayır</i>		
BİLDİRİM				
Saha amiri ve Ç&S yöneticisi ile iletişime geçildi mi?		☐ <i>Evet</i> ☐ <i>Hayır</i>		

RASTLANTISAL BULGU AYRINTILARI			
GPS koordinatları		Fotoğraf kaydı	☐ Evet ☐ Hayır (kalitesinde -cep telefonu fotoğrafı değil)
		Değilse, nedenini açıklayın:	
		Diğer kayıtlar (belirtiniz (çizimler, HD kalitesinde videolar, vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
Rastlantısal bulgunun tanımı			
Sahanın/bulgunun tanımı ve sahanın/bulgunun diğer özellikleri: (örneğin, yüzey tortusu türü, zemin yüzeyi görünürlüğü, en yakın su yoluna mesafe, vb.)			
BÖLÜM B			
MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ ARKEOLOĞUNA BİLDİRİM			
İzleme arkeoloğu müze müdürlüğü arkeoloğu ile iletişime geçti		☐ Evet ☐ Hayır	
Bildirim tarihi:			
Müze müdürlüğünün ve müze arkeoloğunun adı:			
Müze müdürlüğü arkeoloğunun iletişim numarası:			
MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ ARKEOLOĞUNUN KARARI			
Saha ziyareti tarihi:			

Saha/Bulgunun önemsiz olması - İnşaatın başka bir işlem yapılmadan devam etmesi - Prosedürü bulma şansının sona ermesi		Saha / Önemli Bulgu - Gerekli diğer eylemler <i>Lütfen C Bölümünü Doldurunuz</i>	
İşe devam etmek için bildirim tarihi:			
Müze müdürlüğü arkeoloğunun adı: İletişim bilgileri:			
Saha yöneticisi ve Ç&S yöneticisi ile iletişime geçildi <i>Saha Müdürü ve E & S müdürü ile irtibata geçildi</i>	☐ Evet/Evet ☐ Hayır/Hayır		
BÖLÜM C			
EK SAHA ARAŞTIRMASI			
☐ Az öneme sahip saha/bulgu		☐ Orta derecede öneme sahip saha/bulgu	☒ Yüksek öneme sahip saha/bulgu
Yürütülecek ek çalışmaların tanımı			
Başlangıç tarihi		Bitiş tarihi	
İşe devam etmek için bildirim tarihi			
Müze müdürlüğü arkeoloğunun adı İletişim bilgileri			
İnşaat müdürü ile iletişime geçildi	☐ Evet ☐ Hayır		

EK- 3. PROJE DÜZEYİNDE ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM PLANI (ÇSYP)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
Tüm İnşaat İşleri için Genel									
Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Yönetim: Alt projenin çevresel ve sosyal risk ve etkilerinin yetersiz yönetimi	Yüklenici, Yüklenici ÇSYP'sini (Y-ÇSYP) hazırlayacak ve onay için sunacak ve daha sonra uygulayacaktır. ÇSYP, -inşaat işleri başlamadan önce sunulmalıdır ve ÇSYP onaylanana kadar alt proje kapsamında hiçbir inşaat faaliyeti gerçekleştirilmeyecektir. -ÇSYP, -alt projenin risk ve etkilerine uygun olarak (ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere) sahaya özel ek yönetim planları içerecektir: - Trafik yönetim planı da dahil olmak üzere toplum sağlığı ve güvenliği (TSG) yönetim planı (bkz. projenin ÇSYÇ Ek-8'deki taslak) - Atık yönetim planı (bkz. projenin ÇSYÇ Ek-10) - Şans eseri bulma prosedürü (bkz. projenin ÇSYÇ Ek-2) - Kirlilik önleme planı (projenin ÇSYÇ'sinin Ek-9'daki taslağa bakınız) - Şikayet mekanizması (ŞM)	X	X		Tüm alt yönetim planları inşaat öncesinde onaylanır ve inşaat dönemi boyunca uygulanır.		X		Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	Yüklenici, Yüklenici İSGP'sini (Y-İSGP) hazırlayacak ve onay için sunacak ve daha sonra uygulayacaktır. İSGP, -inşaat işleri başlamadan önce sunulmalıdır ve İSGP onaylanana kadar alt proje kapsamında hiçbir inşaat faaliyeti gerçekleştirilmeyecektir.- Risk değerlendirmesi ve acil durum müdahale planını içeren iş sağlığı ve güvenliği (İSG) yönetim planı (projenin Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ) Ek-7'deki taslağa bakınız)								
Hava Kalitesi İnşaat faaliyetleri, araçlar ve makineler nedeniyle alt proje sahası çevresinde toz oluşumu	- Belirlenen toz azaltma önlemleri (örneğin kuru mevsimde düzenli olarak zemine su uygulayarak) iyi endüstri uygulamaları doğrultusunda ve güvenilir yöntem beyanlarıyla uygulanacaktır. - Toz oluşumuyla ilgili ortam hava kirliliği, bu etki azaltma önlemleri tablosunun "F Hava Kalitesi" bölümünde verilen etki azaltma önlemlerinin		X		Hava kalitesi kontrol önlemlerinin görsel denetimi Şikayet kayıtları (varsa) Bakım kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	uygulanmasıyla kontrol altına alınacaktır. - İnşaat/yıkım enkazı kontrollü bir alanda tutulacak ve enkaz tozunu azaltmak için su püskürtülecektir. - Rüzgarlı günlerde ince toprak parçacıklarının askıda kalmasını veya dağılmasını veya başıboş hayvanların rahatsız etmesini önlemek için agrega malzemelerinin tutulan stoklarının üzeri kapatılacaktır. - Tozu en aza indirmek için yollar vb. gibi çevredeki ortam enkazdan uzak tutulacaktır. - Sahada inşaat/atık malzemelerinin açıkta yakılması söz konusu olmayacaktır. - Şantiyelerde inşaat araçlarının aşırı rölantide çalışması önlenecektir. - Araç taşımacılığından kaynaklanan toz dağılımının en aza indirilmesi için topluluk alanlarından geçmenin kaçınılmaz olduğu durumlarda araç hızı kontrol edilecektir.								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	Toz emisyonlarını azaltmak için malzeme taşıyan kamyonların üzeri kapatılacaktır. En yakın alıcılardan toz oluşumuna ilişkin herhangi bir şikayet alınması durumunda, yetkili bir laboratuvar tarafından toz ölçümleri yapılacaktır. Ölçülen seviyeler sınır değerlerin üzerindeyse, bu bağlamda hafifletme önlemleri artırılacaktır, örneğin ıslak bastırma / sulama faaliyetlerinin artırılması, toksik olmayan kimyasalların uygulanması, hızın / trafiğin daha da azaltılması.								
Gürültü Araç ve ekipmanlardan kaynaklanan gürültü oluşumu	- Belirlenen gürültü azaltma önlemleri (çitler, bariyerler veya yanmalı motorlar için susturucu cihazlar gibi saptırıcılar), ilgili yöntem beyanları da dahil olmak üzere uygulanacaktır. - Tüm ekipmanlar, üreticinin bakım prosedürleri takip edilerek ve gürültü seviyelerini azaltmak için jeneratörlerin etrafına akustik		X		Ses kontrolleri Şikayet kayıtları (varsa) Ekipman kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	muhafazalar yerleştirilerek iyi çalışır durumda tutulacaktır. - İnşaat sırasındaki gürültü, ruhsatta kararlaştırılan kısıtlı sürelerle sınırlı olacaktır. - Kırsal konutların inşası sırasında olumsuz gürültü etkisini önleme ilkeleri sağlanacaktır. - Çalışmalar sırasında jeneratörlerin, hava kompresörlerinin ve diğer elektrikli mekanik ekipmanların motor kapakları kapatılacak ve ekipmanlar yerleşim alanlarından mümkün olduğunca uzağa yerleştirilecektir. - Gereksiz alarm, korna ve siren kullanımından kaçınılacaktır. - Proje ulaşımının toplumsal alanlardan geçmesini en aza indirin. Gürültünün yaşam alanlarına etkisini azaltmak için proje sahası ile yerleşim alanları arasında bir tampon bölge (açık alanlar, ağaç sıraları veya bitki örtülü alanlar gibi) bulundurun.								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	En yakın alıcılardan gürültü oluşumuna ilişkin herhangi bir şikayet alınması durumunda gürültü ölçümleri yapılacaktır. Ölçülen seviyeler sınır değerlerin üzerindeyse, mekanik ekipmanlar için akustik bariyerler kurulması, belirli ekipman veya operasyon parçaları için çalışma saatlerinin sınırlandırılması vb. gibi azaltıcı önlemler geliştirilecektir.								
Sağlık ve Güvenlik. Yüksekte çalışma, dönen ve hareketli ekipman, elektrik güvenliği, tehlikeli maddelerle çalışma vb. gibi çalışma sahalarındaki güvenli olmayan uygulamalar ve tehlikeler nedeniyle İSG ile ilgili riskler.	- İnşaat ve/veya rehabilitasyon için yasal olarak gerekli tüm izinler alınacaktır. - Uygulanacak tüm inşaat faaliyetlerinin ulusal yasa ve yönetmeliklere ve DB standartlarının gerekliliklerine uygun olarak yürütülmesini izlemek ve sağlamak için PUB ve Müşavir tarafından düzenli saha denetimi yapılacaktır. - Yüklenicinin sözleşmesinde Zorla Çalıştırmaya ilişkin güçlendirilmiş bir sözleşme maddesi bulunacaktır.		X		Kontrol önlemlerinin görsel denetimi İSG kayıtları Çalışan kayıtları Olay istatistikleri ve kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	- Bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim planı (Y-İSGP) hazırlanacaktır. Çalışanlar bu planın içeriği ve gereklilikleri konusunda eğitilecektir. - Yüklenici, kaynak, yüksekte çalışma, kesme, iskele kurulumu ve kullanımı ve benzeri İSG açısından kritik işler için İSG çalışma prosedürleri/talimatları hazırlayacak ve uygulayacaktır. İşçiler bu talimat ve prosedürlerin gereklilikleri konusunda eğitilecektir. - Yüklenici, güvenli yükleme ve boşaltma da dahil olmak üzere forklift gibi özel araçların güvenli bir şekilde çalıştırılması için eğitimli ve sertifikalı operatörler istihdam edecektir. - İnşaat çalışmaları başlamadan önce, yapılacak tüm çalışmalar için bir Risk Değerlendirmesi ve Yöntem Beyanları hazırlanacak ve uygulanacaktır.				Çalışan şikayetlerinin kayıtları Çalışma araçlarının/prosedürlerinin varlığı				

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	- İlgili prosedürler ve planlar: Risk değerlendirmesi, güvenlik, eğitim, izleme, olay inceleme ve raporlama prosedürlerini içeren Sağlık ve Güvenlik Planları ve ilgili prosedürleri içeren Acil Durum Planları Yüklenici tarafından uygulamaya konulacaktır. - Sahaların uygun şekilde işaretlenmesi, çalışanları uymaları gereken temel kurallar ve düzenlemeler konusunda bilgilendirecektir. - Çalışma sahası günlük olarak temiz tutulacak ve molozlardan arındırılacaktır. - Yasal gereklilikler doğrultusunda ilk yardım çantası ve diğer acil müdahale ekipmanları sağlanacaktır. - Aşındırıcı sıvıları ve diğer zehirli maddeleri uygun şekilde kapatılmış kaplarda saklayın ve uygun şekilde emniyete alınmış alanlarda toplanacak ve bertaraf edilecektir.								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	- Yapısal açıklıkların yeterince örtüldüğünden/korunduğundan emin olunacaktır. - Çatılarda veya açık zeminlerde depolanan gevşek veya hafif malzemeleri emniyete alınacaktır. - Hortumların, güç kablolarının, kaynak kablolarının vb. yoğun olarak kullanılan yürüyüş yollarına veya alanlara döşenmesi önlenecaktır. - Şiddetli yağışlar veya her türlü acil durum sırasında tüm çalışmaları askıya alınacaktır. - Çalışanlara, çalışma sahası ve yapılacak işle ilgili olası riskleri ve azaltıcı önlemleri belirten İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) eğitimleri ve araç kutusu konuşmaları verilecektir. - Yüklenici, işçiler için güvenli bir çalışma ortamı sağlayacak ve inşaat faaliyetlerinden önce uluslararası en iyi uygulamalar ve Türk Mevzuatı doğrultusunda uygun kişisel koruyucu ekipman (KKE) tedarik edecektir (her zaman baretler, gerektiğinde								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	maskeler ve güvenlik gözlükleri, emniyet kemerleri ve güvenlik botları, vb.) - Tüm faaliyetler, hem İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (30 Haziran 2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete) ve ilgili yönetmelikleri hem de Dünya Bankası Grubu ÇSG Kılavuzları doğrultusunda uygulanacaktır. - Yüklenici, herhangi bir önemli olayın meydana gelmesi durumunda ÇŞB'yi derhal bilgilendirecektir. ÇŞB, herhangi bir önemli olayı (kazalar, dökülmeler, ölümler, vb.) 2 gün (48 saat) içinde Dünya Bankası'na bildirecek ve 30 iş günü içinde kök neden analizi ve düzeltici eylem planı ile birlikte bir olay inceleme raporunu Dünya Bankası'na gönderecektir.								
Sağlık ve Güvenlik. İnşaat faaliyetleriyle ilişkili toplum sağlığı ve güvenliği riskleri	- İSG planındaki etki azaltma önlemleri uygulanacaktır. - İnşaat alanını iple kapatılacak ve malzeme stoklarını/depolama alanlarını halktan koruyacak ve güvenli olmayan yerler de dahil olmak		X		Kontrol önlemlerinin görsel denetimi Trafik kazası kayıtları			X	Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	üzere uyarı işaretleri asılacaktır. Çocukların inşaat alanlarında oynamasına izin verilmeyecektir. - Proje sahası gece boyunca aydınlatılacaktır. - Çevredeki alan temiz tutulacak ve atıklar buraya atılmayacaktır. Atıkların toplanması ve inşaat sahasından uzaklaştırılması gerekmektedir. - Sonunda kırılan cam derhal temizlenecektir. - Yanlış kullanım, dökülme ve insanların kazara maruz kalma potansiyelini en aza indirmeyi amaçlayan tehlikeli maddelerin depolanması, taşınması ve dağıtımı için güvenlik kurallarına uyulacaktır. - Ekipman arızası veya erken arızadan kaynaklanan potansiyel ciddi kazaları en aza indirmek için araçların düzenli bakımı yapılacaktır. - Kamuoyu, bulaşıcı hastalıklarla ilgili alınan önlemler de dahil olmak üzere				Şikayet kayıtları				

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	yürütülecek çalışmalar hakkında, tüm paydaşların erişebileceği alanlarda (çalışma sahaları dahil) uygun iletişim araçları ve yöntemleri (ör. çevrimiçi/sanal ve/veya fiziksel olarak) kullanılarak bilgilendirilecektir. - Herhangi bir salgın veya pandemi / bulaşıcı hastalık durumunda Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlanacak rehber, kılavuz ve tavsiyelere uyulacak, iş sağlığı ve güvenliği açısından hem çalışanlar hem de işyerleri için ilgili tüm önlemler alınacaktır. - Tüm trafik yönlendirmelerinde engelli kişilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulacaktır. - Yüklenici, inşaat sahasının uygun şekilde emniyete alınmasını ve inşaatla ilgili trafiğin uygun şekilde düzenlenmesini (uygun güzergah planlaması dahil) sağlayacaktır. Bu, aşağıdakileri								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	İçerecek ancak bunlarla sınırlı olmayacaktır: - Tabelalar, uyarılar, bariyerler ve trafik yönlendirmeleri: saha görünür olacak ve halk tüm potansiyel tehlikelere karşı uyarılacaktır. - Özellikle saha erişimi ve saha yakınındaki yoğun trafik için trafik yönetim sistemi ve personel eğitimi. İnşaat trafiğinin karıştığı yerlerde yayalar için güvenli geçişlerin ve yaya geçitlerinin sağlanacaktır. - Çalışma saatlerinin yerel trafik düzenine göre ayarlanması; örneğin, trafiğin yoğun olduğu saatlerde veya hayvanların hareket ettiği zamanlarda büyük nakliye faaliyetlerinden kaçınılacaktır. - Halkın güvenli ve rahat geçişi için gerekirse, sahada eğitimli ve görünür personel tarafından aktif trafik yönetimi gerçekleştirilecektir.								
İnşaat sahasında oluşan atık su/atık yakındaki dere ve nehirleri etkileyebilir (su kirliliği)	Oluşan atık suyun sahada depolanmasını veya bertaraf edilmesi en aza indirilecektir.		X		ÇŞİDB tarafından yakınlarda	X			Yüklenici (uygulama)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	- Yüzey suları üzerindeki olası olumsuz etkileri önlemek için akarsuların yakınında/içinde geçici veya nihai atık bertarafı kesinlikle yasaktır. - İnşaat araçları ve makineleri yalnızca yüzey akışının doğal yüzey suyu kaynaklarını kirletmeyeceği belirlenmiş alanlarda yıkanacaktır. - Tehlikeli atıkların ve ömrünü tamamlamış/kullanılmayan güneş panellerinin depolanması için gerekli önlemlerin alındığı özel bir depolama alanı bulunacaktır.			X	gerçekleştirilen su kalitesi izleme çalışmalarının görsel kontrolleri ve kayıtları				Müşavir (süpervizyon)
İnşaat faaliyetleri nedeniyle toprak ve yeraltı suyu kirliliği	- Atık toplama ve bertaraf yolları ve sahaları, inşaat faaliyetlerinden beklenen tüm ana atık türleri için sahaya özel Atık Yönetim Planlarında tanımlanacaktır. - Üretilen atıkların sahada depolanmasını veya bertaraf edilmesi en aza indirilecektir. - Mineral inşaat atıkları, yerinde ayrıştırma yoluyla genel çöp, organik, sıvı ve kimyasal atıklardan ayrılacak ve uygun		X		Kontrol önlemlerinin görsel denetimi Olay kayıtları Eğitim kayıtları Şikayet kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	konteynerlerde depolanacaktır. - Tehlikeli ve tehlikeli kimyasallar ve malzemeler, dökülme ve devrilmeyi önlemek için belirlenmiş bir depolama alanında emniyete alınacaktır. - Yarı kullanılmış kimyasal içeren konteynerlerin kapakları olacak ve kullanılmadıkları zamanlarda kapakları sıkılacaktır. - Herhangi bir tehlikeli maddenin veya tehlikeli atığın dökülmesi durumunda, maruziyet alanını sınırlandırmak için dökülme önleme yöntemleri uygulanacaktır. Bu tür olaylara müdahale edebilecek çalışanlar, dökülmelere acil müdahale konusunda ilgili eğitimlere sahip olmalıdır. - Uygun dökülme kitleri inşaat alanında uygun yerlere yerleştirilecektir. - İnşaatı, uygun olduğu şekilde kurak mevsim boyunca planlanmalıdır.								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
İnşaat faaliyetlerinden kaynaklanan atık üretimi (inşaat yıkım atıkları, tehlikeli, biyolojik olarak parçalanabilir, geri dönüştürülebilir, tehlikesiz, kimyasal vb.)	- ÇSYP'lerde/ÇSYP'lerde yer alan Atık Yönetimi ve Kirlilik Önleme tedbirleri uygulanacaktır. - Tehlikesiz atıklar, inert ve biyobozunur atıklar ve ayrıca geri dönüştürülebilir atıklar ayrı olarak toplanacak ve tehlikeli atıkların karışmasını önlemek için özel dikkat gösterilecektir. - Yüklenici tarafından inşaat sahalarında uygun atık yönetimi uygulanacaktır. - Tehlikeli malzemeler (ömrünü tamamlamış/kullanılmayan güneş panelleri dahil) dökülme ve devrilmeyi önlemek için belirlenmiş bir depolama alanında emniyete alınacaktır. - Yarı kullanılmış kimyasal içeren konteynerlerin kapakları olacak ve kullanılmadıkları zamanlarda kapakları sıkılacaktır. - Beton mikserlerindeki artık (dışarıda kalan) betonun inşaat sahasına, çevresine veya inşaat sahalarının erişim		X	X (güneş panelleri için)	Atık üretim kayıtları Atık üretim kayıtları Atık bertaraf belgeleri Görsel kontroller	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	yollarına akmasına izin verilmeyecektir. - Beton mikserlerinin sürücülerine ilgili eğitim verilecektir. - Herhangi bir tehlikeli maddenin veya tehlikeli atığın dökülmesi durumunda, maruziyet alanını sınırlandırmak için dökülme önleme yöntemleri uygulanacaktır. - İnşaat sahalarında uygun noktalarda dökülme kitleri bulundurulacaktır. - Herhangi bir dökülme durumunda, çalışanların bu tür olaylara müdahale etmesi kararlaştırılmış ve dökülmelere acil müdahale konusunda eğitimler verilmiştir. - Eğitim kayıtları şantiyelerde tutulacaktır.								
Atık bertarafı (geçici depolama sahası)	Atık Yönetim Planı, atıkların ulusal mevzuat, uluslararası sözleşmeler ve iyi uygulamalara göre (kullanım ömrünü tamamlamış ve kullanılmayan güneş panelleri		X	X (güneş panelleri için)	Atık kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	dahil) arıtılacağından ve bertaraf edileceğinden emin olunarak uygulanacaktır. - Etki azaltma önlemlerinin uygulanmasını izlemek için müşavirler tarafından günlük görsel inşaat sahası denetimleri yapılacaktır. - PUB ve Müşavirler, saha denetimleri yoluyla Ç&S etki azaltma önlemlerinin uygulanmasını izleyecektir.								
Araç trafiği	- Çalışanların ve yerel halkın trafik kazalarına maruz kalmasını önlemek için Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı uygulanacaktır. - Yerel inşaat ve çevre müfettişleri ve topluluklar yaklaşan faaliyetlerden haberdar edilecektir. - Ekipman arızası veya erken arızadan kaynaklanan potansiyel ciddi kazaları en aza indirmek için araçların düzenli bakımı yapılacaktır. - Rota planlaması dikkatle yapılacaktır.		X		Görsel kontroller Şikayetler	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
Paydaş Katılımı ve Şikayet Mekanizması İnşaatla ilgili şikayetler ve yerel halkın geçici olarak rahatsız edilmesi (kamunun kendisi veya sağlık klinikleri, camiler, okullar vb. gibi kamu faaliyetleriyle ilgili herhangi bir tesis etkileniyorsa)	PKP'de önerilen ilgili önlemler uygulanacaktır. - Yüklenicinin çalışmalarından etkilenebilecek kişilerle erken irtibat kurulacak ve etkili iletişim sağlanacaktır. - Yerel çevre ve konutlar için sürekli irtibat ve saygı programının uygulanması oluşturulacaktır. - Müşavir ve Yüklenici, uygun bilgileri sağlamak ve endişe duyulan konuları çözmek için ilk müdahale hattı olmak üzere toplumla ilişki kurmaya odaklanacak, toplum irtibatından sorumlu özel bir kişi/kişiler atayacaktır. - Proje Şikayet Mekanizması, formların ve şikayetlerin açılması ve kapatılması yoluyla uygulanacaktır. - Çalışmaların denetimi ve yönetiminden sorumlu olan tüm saha personelinin isimleri, irtibat telefon numaraları ve e-posta adresleri saha panosunda gösterilecektir.		X		Şikayet kayıtları Paydaş katılım kayıtları		X		PUB Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	- Tüm çalışanlar, sosyal uyum ve Cinsel İstismar/Cinsel Taciz (Cİ/CT) riskleri üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri yönetmek için bu ÇSYÇ'de yer alan Davranış Kurallarını imzalayacak/taahhüt edecek ve bu konuda eğitilecektir. - Tüm şikayetler kaydedilecek, tam olarak araştırılacak ve ne tür bir işlem yapıldığını bildirerek hızlı bir şekilde yanıtlanacaktır. Şikayetler kaydedilecek ve yükleniciye, müşavire ve ayrıca PUB'ye bildirilecektir. - Saha girişlerinde, çevresel konular da dahil olmak üzere irtibattan sorumlu kişi(ler)in iletişim bilgilerini sağlayan kamu duyuru panoları oluşturulacaktır.								
Toplum ve çalışanlar arasında bulaşıcı hastalıklar	- İYP'de altı çizilen etki azaltma önlemlerini kullanın - Yerel ve uluslararası yetkililer tarafından duyurulan önlemlere uyun		X		Sağlık kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)
Asbest Yönetimi:	Çalışma sahasındaki potansiyel asbest varlığı riski,		X		Kontrol önlemlerinin	X			Yüklenici (uygulama)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
Asbest veya asbest içeren malzemelerden kaynaklanan çevre, sağlık ve güvenlik riskleri	çalışmaların başlamasından önce değerlendirilmelidir. Asbest varlığı potansiyeli doğrulanırsa, daha fazla yer tespiti ve bertarafı için yasal olarak sertifikalı uzmanlarla iletişime geçilecektir. - Bir inşaat sahasında asbest veya asbest içeren malzemeler bulunursa, bunlar tehlikeli atık olarak açıkça işaretlenecektir. - Asbest, mevzuata uygun olarak sertifikalı uzmanlar tarafından maruziyeti en aza indirmek için uygun şekilde muhafaza edilecek ve mühürlenecektir. Diğer eylemler (sökme ve bertaraf) uzmanlar tarafından mevzuata uygun olarak tavsiye edilecektir. - Söküm öncesinde, söküm gerekliyse, asbest içeren malzemelerde asbest tozunu en aza indirmek için bir ıslatıcı madde ile muamele edilecektir. - Asbest içeren malzemeler geçici olarak depolanacaksa,				görsel denetimi Asbest veya Asbest içeren malzeme söküm kayıtları				Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	kapalı kapların içine güvenli bir şekilde yerleştirilmeli ve açıkça etiketlenmelidir. Çıkarılan asbest içeren malzemeler tekrar kullanılmayacaktır.								
Kültürel Miras Rastlantısal bulgu	Kültürel veya tarihi alanlara zarar verilmemesi. İnşaat çalışmaları sırasında herhangi bir kültürel miras/varlıkla karşılaşılması durumunda rastlantısal bulgu prosedürünün uygulanması (ÇSYÇ Ek-2)		X		Rastlantısal bulgu kayıtlar		X		Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)
İşgücü ve Çalışma Koşulları: Potansiyel işgücü akını ve işçi kamplarının varlığıyla ilişkili riskler (konaklama koşulları, çocuk işçiliği riskleri, cinsiyete dayalı şiddet ve taciz, insan hakları vb. gibi) ve diğer işgücü sorunları	- İşçilere, ulusal iş ve istihdam hukuku (yürürlükteki toplu sözleşmeleri de içerecek şekilde) kapsamındaki hakları gibi istihdam şart ve koşullarına ilişkin açık ve anlaşılır bilgi ve belgeler sağlanacaktır. - Çalışanlara ulusal yasalar ve proje İYP'si uyarınca düzenli olarak ödeme yapılacaktır. - Çalışanlara ulusal yasalar ve proje İYP'sinin gerektirdiği şekilde haftada yeterli dinlenme süresi, yıllık tatil ve		X		Kontrol önlemlerinin görsel denetimi Sağlık kayıtları Çalışan kayıtları Eğitim kayıtları	X			Yüklenici (uygulama) Müşavir (süpervizyon)

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	hastalık, doğum ve aile izni sağlanacaktır. - İşçiler, iş akitlerinin feshedildiğine dair yazılı bildirimi ve kıdem tazminatı ödemelerine ilişkin ayrıntıları zamanında alacaklardır. - Çalışanlar fırsat eşitliği ve adil muamele ilkesine göre istihdam edilecek ve istihdam ilişkisinin herhangi bir yönüyle ilgili olarak ayrımcılık yapılmayacaktır. - Kadınlar, engelliler, göçmen işçiler ve çalışma çağındaki çocuklar gibi belirli işçi grupları da dahil olmak üzere proje çalışanlarına, DB ÇSÇ'nin ÇSS2'si doğrultusunda uygun koruma ve yardım önlemleri sağlanacaktır. Bu süreç proje İYP'sine uygun olarak yürütülecektir. - İşçilerin, işçi örgütlerine, toplu pazarlığa veya alternatif mekanizmalara katılmalarına veya katılmak istemelerine izin verilir. - Asgari 18 yaşın altındaki çocuklar bu alt proje ile				İşçi şikayetlerinin kayıtları				

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	bağılantılı olarak Yüklenici tarafından istihdam edilmeyecek veya görevlendirilmeyecektir. - Gönüllü olarak yapılmayan ve bir kişiden güç veya ceza tehdidi altında alınan herhangi bir iş veya hizmetten oluşan zorla çalıştırma, bu alt proje ile bağılantılı olarak kullanılmayacaktır. - Yüklenici tarafından şantiyede tüm işçilerin işyeriyle ilgili endişelerini dile getirmeleri için bir işçi ŞM'si kurulacaktır. İşçi ŞM'sinin iletişim bilgileri sağlanacaktır. - Tüm çalışanlar, ulusal iş ve istihdam hukuku kapsamındaki hakları ve ŞM ile ilgili olarak işe alım sırasında ve işin uygulanmasından önce eğitim alacaktır. - Davranış Kuralları işe alım sırasında proje çalışanlarıyla paylaşılacaktır. Tüm çalışanlar, işe alınırken Davranış Kurallarına uymak ve ilgili								

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme için göstergeler	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu
		Planlama	İnşaat	Uygulama		Sürekli	Aylık	Üç Aylık	
	belgeleri imzalamakla yükümlüdür. - İnşaat sahasına giriş ve çıkışlar kontrol edilecek ve sahaya yetkisiz erişim engellenecektir. - Yüklenici, altta yatan sağlık sorunları olan veya başka bir şekilde risk altında olabilecek çalışanlara özel dikkat göstererek, çalışanların işe başlamadan önce işe uygun olduklarını teyit edecektir. - Yüklenici, işçilere bulaşıcı hastalıklar hakkında bilgi ve farkındalık sağlayacaktır. - Yüklenici, işçiler için güvenli içme suyu, yeterli tuvalet tesisleri, konaklama, dinlenme ve yemek alanları ayarlayacaktır. Yüklenici, bandaj, antibiyotik krem vb. içeren bir ilk yardım çantası veya sağlık tesisleri sağlayacak ve tıbbi acil durumlarda ilk yardım sağlayacak yeterli sayıda çalışanı belirleyecek ve eğitecektir.								

EK 4. SAHAYA ÖZEL ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM PLANI (ÇSYP) TASLAĞI

Çevresel ve sosyal riskler ve etkiler, alt proje yeri ve faaliyetlerin kapsamı ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır. Bu Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP), yüklenici tarafından her bir alt proje yeri ve faaliyetleri için özelleştirilmelidir.

1. Alt Proje Bilgileri

Alt Proje Başlığı:	
Tahmini Maliyet:	
Başlangıç/Bitiş Tarihi:	

2. Saha/Konum Açıklaması

Bu bölüm, gerekli olabilecek saha dışı yatırımlar (örneğin, erişim yolları, su temini, vb.) dahil olmak üzere önerilen yeri ve coğrafi, ekolojik, sosyal ve zamansal bağlamını kısaca açıklamaktadır. Lütfen ÇSYP'ye konumun bir haritasını ekleyin.

3. Alt Proje Tanımı ve Faaliyetleri

Bu bölümde, ilişkili faaliyetler de dahil olmak üzere alt proje kapsamında gerçekleştirilecek tüm faaliyetler listelenmektedir.

4. ÇSYP Matrisi: Risk ve Etkiler, Etki Azaltma, İzleme

Bu bölüm, sahaya özgü beklenen olumsuz çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri tanımlamalı; bu riskleri ve etkileri ele almak için etki azaltma önlemlerini açıklamalı ve etki azaltma önlemlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için gerekli izleme önlemlerini listelemelidir. ÇSYP'nin potansiyel riskleri/etkileri ve etki azaltma önlemlerini önceden tanımlamasından yararlanılabilir ve sahaya özgü düzeyde uygunluk ve kapsamlılık sağlamak için daha da detaylandırılabilir. İnşaat içeren alt projeler için, inşaat aşaması ve işletme aşaması için iki tablo seti gerekebilir.

Beklenen Ç&S Riskleri ve Etkileri	Risk Azaltma ve Yönetim Önlemleri	Etki Azaltma		Etki/Sonuç İzleme		
		Yer / Zamanlama / Sıklık	Sorumluluk	İzlenecek parametre	Yer ve Sıklık dahil olmak üzere Metodoloji	Sorumluluk

5. Kapasite Geliştirme ve Eğitim

Yukarıda önerilen uygulama düzenlemeleri ve sorumlu taraflar temelinde, bu bölümde etkili uygulama için gerekli olabilecek kapasite geliştirme, eğitim veya yeni personel alımı özetlenmektedir.

6. Uygulama Takvimi ve Maliyet Tahminleri

Bu bölümde, yukarıda açıklanan etki azaltma önlemleri ve kapasite geliştirme önlemleri için uygulama zaman çizelgesinin yanı sıra uygulama için bir maliyet tahmini de belirtilmektedir. Maliyet tahmini, proje uygulayıcı kurum tarafından karşılanacak kalemlere odaklanabilir ve yüklenici tarafından uygulanacak etki azaltma önlemlerinin maliyetlerinin hesaplanması yükleniciye bırakılabilir.

7. Ekler

PKP, İSG Planı, Atık Yönetim Planı, Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı, Kirlilik Önleme Planı ve Mevzuat Çerçevesi vb.

8. İnceleme ve Onay

Hazırlayan:(imza) Pozisyon: Tarih:	
Değerlendiren:(imza) Pozisyon: Tarih:	Onaylayan:(imza) Pozisyon: Tarih:

EK 5. ÖRNEK ŞİKAYET FORMU

Referans No	
Ad Soyad	
Lütfen sizinle nasıl iletişime geçilmesini istediğinizi işaretleyin (posta, telefon veya e-posta yoluyla).	
İl / İlçe / Yerleşim Yeri	
Tarih	
Şikayetin Kategorisi	
1. Terk etme üzerine (kamu)	
2. Projeden etkilenen varlıklar/mülkler hakkında	
3. Altyapı üzerine	
4. Gelir kaynaklarının azalması veya tamamen kaybedilmesi	
5. Çevresel konularda (örn. kirlilik)	
6. İstihdam Üzerine	
7. Trafik, ulaşım ve diğer riskler hakkında	
9-Diğer (Lütfen belirtiniz):	
Şikayetin Açıklaması Ne oldu? Ne zaman oldu? Nerede oldu? Sorunun sonucu ne oldu?	
Sorunu çözmek için ne yapılmasını istersiniz?	
<i>İsim ve adres vermek zorunlu olmamakla birlikte, şikayete ilişkin geri bildirim sürecinde bilgi eksikliği nedeniyle bazı sorunlar yaşanabileceği unutulmamalıdır.</i>	

İmza:

Tarih:

EK 6. ÖRNEK ŞİKAYET KAPATMA FORMU

Şikayet kapatma numarası:	
Gerekli acil eylemi tanımlayın:	
Gerekli uzun vadeli eylemi tanımlayın (gerekirse):	
Tazminat Gerekli mi?	☐ EVET ☐ HAYIR
İYİLEŞTİRME EYLEMİNİN KONTROLÜ VE KARAR	
İyileştirme Eyleminin Aşamaları	Son Tarih ve Sorumlu Kurumlar
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

TELAFİ VE SON AŞAMALAR

Bu bölüm, tazminat ücretlerini aldıktan ve şikayeti giderildikten sonra şikayetçi tarafından doldurulacak ve imzalanacaktır.

Notlar:

[Ad-Soyad ve İmza]

Tarih: ____ / ____ / ____

Şikâyetçinin:

Sorumlu Kurum/Şirket Temsilcisi

[Unvan-Ad-Soyad ve İmza]

EK 7. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PLANI TASLAĞI

İSG Planının temel amacı, dikkatli planlama, rutin denetimler, güvenlik bilinci, tüm personelin eğitimi ve güvenlik toplantıları yoluyla güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı sağlamaktır. Tüm yükleniciler Sıfır Kaza Politikasını uygulayacaktır.

İSG Planlarının sık sık gözden geçirilmesi ve gerektiğinde güncellenmesi gerekmele birlikte, kazalar, yeni yöntemler ve çalışma ortamındaki değişiklikler (yeni yöntemler, yeni malzemeler, aletler vb.) İSG Planları gözden geçirilirken ve güncellenirken dikkate alınması gereken unsurlara örnek olarak verilebilir. Yenileme, yıkım, yeniden inşa veya diğer faaliyetlerde yer alan tüm işçiler ve alt yükleniciler ilgili İSG Planını okumalı ve insanlara ve çevreye zarar veren kazaları ve olayları önlemeye teşvik edilmelidir.

Aşağıda listelenen maddeler İSG Planında ele alınacaktır:

- Politika, Liderlik, Bağlılık
- Acil Durum Müdahale Planı
Acil Durum Müdahale Planı, yangın ve patlama gibi genel ve sektöre özgü acil durumlara nasıl müdahale edileceğini içerir (hangi telefon numarasının aranacağı, kiminle iletişime geçileceği, nasıl iletişime geçileceği, nerede toplanılacağı vb.)
- Sağlık ve güvenlik konularının ana hatları ve İSG Planının hedefleri
- Roller ve sorumluluklar (alt yüklenicilerin rolleri ve sorumlulukları dahil)
- Uygulanabilir yasa ve yönetmelikler (6331 sayılı İSG Kanunu ve ilgili yönetmelikler)
- Eğitim planı ve hedefler
- Risk analizi ve önleyici tedbirler
- Genel sağlık ve güvenlik gereklilikleri (talimatlar, kişisel koruyucu ekipman, iş kıyafetleri, uyarı etiketleri, alet muayeneleri ve gerekli nitelikler dahil)

Örnek bir İSG Yönetim Planı için içindekiler tablosu

İçerik

1. Amaç
2. Kapsam
3. Yasal Dayanak
4. Yönetim Taahhüdü ve İSG Hedefleri
5. Proje Bilgileri
 - 5.1. Proje Bilgileri
 - 5.2. İnşaat Öncesi Bilgiler ve Yerleşim Planı
6. Sağlık ve Güvenlik Organizasyonu
7. İSG Organizasyon Şeması
8. İşletme Yönetimi
 - 8.1. İş Akışı Planı
 - 8.2. Yöntem Beyanı
9. Risklerin ve Kontrol Önlemlerinin Belirlenmesi
 - 9.1. Genel İnşaat Sahasını Etkileyen Risklerin ve Kontrol Önlemlerinin Belirlenmesi
 - 9.2. İşle İlgili Olası Risklerin ve Kontrol Önlemlerinin Belirlenmesi
 - 9.3. Üçüncü Taraflar Üzerindeki Etkinin Değerlendirilmesi
 - 9.4. Zaman ve Mekan Açısından Çatışan İşlerden Kaynaklanan Riskler

10. İş Ekipmanı İhtiyaçlarının ve Niteliklerinin Belirlenmesi
11. İnşaat Sahasında Kullanılacak Koruyucu Ekipman İhtiyacının Belirlenmesi
 - 11.1. Toplu Koruma Sistemleri ve Ekipmanları
 - 11.2. Kişisel Koruyucu Ekipman
12. Çalışma İzni Sistemi
13. Kilitleme Etiketleme Prosedürü
14. Gözetim
15. Çalışanların Eğitimi
16. Acil Durum Hazırlığı
17. Kaza ve Olay İncelemeleri
18. Çalışan Sağlığı

EK 8. TOPLUM GÜVENLİĞİ VE TRAFİK YÖNETİMİ PLANI TASLAĞI

Yenileme faaliyetlerini içeren alt projelerde başlıca toplum sağlığı ve güvenliği konuları şu şekildedir: (i) gürültü ve toz; (ii) çalışma sahası güvenliği; (iii) acil durumlar; ve (iv) trafik güvenliği. Bu Ek, bir Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planının hazırlanmasına yönelik genel kılavuz ilkeleri sunmaktadır. Planın temel amacı, proje geliştirme, arama/sondaj çalışmaları sırasında dikkatli planlama, rutin denetimler, farkındalık ve toplumun eğitimi yoluyla toplumun güvenliğini ve sağlığını sağlamak ve motorlu taşıt seyahatiyle ilişkili riskleri azaltmak ve yol güvenliği risklerini azaltmak için uygulamaya konulabilecek pratik eylemleri tanımlamaktır. Yenileme faaliyetleri, sahaya özgü sorunlara bağlı olarak ayrıntılı planlama gerektirebilir.

Aşağıda listelenen maddeler her planda ele alınacaktır:

- Politika, Liderlik, Bağlılık.
- Sağlık ve güvenlik konularının ve planın hedeflerinin ana hatları.
- Roller ve sorumluluklar (alt yüklenicilerin rolleri ve sorumlulukları dahil).
- Geçerli yasa ve yönetmelikler.
- Eğitim planı ve hedefler.
- Aşağıdaki konulara karşı risk analizi ve önleyici tedbirler:
- Pandemi (koronavirüs ve diğer bulaşıcı hastalıklar)
- Kirleticilerin ve toz emisyonlarının ortam havasına salınması
- Aşırı gürültü
- Kamyonların, diğer araçların ve makinelerin tesise gidip gelmesi nedeniyle alt proje sahası yakınlarında ve topluluklar arasında uygun olmayan zamanlarda (örneğin çocukların okula gitmesi) aşırı veya düzenlenmemiş araç trafiği
- Sürücünün araç sınıfı için uygun ehliyete sahip olduğundan ve yorgunluk, uyuşturucu veya alkol bağımlılığının bulunmadığından emin olunması.
- Yol koşullarına uygun hızlarda dikkatli sürüş, tüm yolcuların emniyet kemerlerini taktığından emin olma.
- Şirket tarafından kiralanan herhangi bir aracı şirket zamanında kullanırken tüm mobil iletişim cihazlarını ve diğer sürücü dikkat dağıtıcı unsurları kullanmaktan kaçınılması
- Hareket halindeki araçların etrafında çalışırken güvenli alanların belirlenmesi
- Tehlikeli maddelere maruz kalma
- Proje ile ilgili acil durumlara (kaza, yangın, patlama vb.) maruz kalma
- Uygun olmayan şekilde kontrol edilen veya eğitilen güvenlik görevlileri
- Harici bir şikayet mekanizmasının bulunmaması nedeniyle çözilemeyen sorunlar
- Erişimi önlemek ve mevcut tehlikelere karşı uyarmak için çitler ve uyarı levhaları gibi erişim caydırıcıların yerleştirilmesi.

Örnek Bir Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı İçindekiler Tablosu

1. PLANIN AMACI VE KAPSAMI

1.1 Diğer Yönetim Planları ile Örtüşmeler

2. ARKA PLAN POLİTİKALARI VE STANDARTLARI

2.1 Ulusal standartlar ve yönetmelikler

2.2 Uluslararası standartlar

2.3 Kaynak belgeler

3. ROLLER VE SORUMLULUKLAR

3.1 Yükleniciler

3.2 Müşavir

3.3 PUB

4. YÖNETİM YÖNTEMLERİ VE ETKİ AZALTMA ÖNLEMLERİ

5. İZLEME

6. DENETİM VE İNCELEME

7. RAPORLAMA

7.1 Denetim raporları (Müşavir tarafından)

7.2 Yüklenici İzleme Raporlaması

EK 9. KİRLİLİK ÖNLEME PLANI TASLAĞI

Kirlilik Önleme Planı, yürütülen tarama prosedürüne dayalı olarak uygun olan alt projeler için hazırlanacak ve uygulanacaktır. İnşaat faaliyetleri gürültü ve hava kirliliğine ve ayrıca kimyasal dökülme riskleri gibi tehlikeli madde risklerine neden olacaktır.

Kirlilik Önleme Planının hazırlanmasının ana hedefleri şunlardır:

- Roller ve sorumlulukları tanımlayın
- Yasal/kurumsal çerçevenin tanımlanması
- Projenin potansiyel olumsuz çevresel etkilerinin tanımlanması ve incelenmesi
- Olumsuz etkileri en aza indirmek, hafifletmek veya telafi etmek için gerekli önlemleri önermek
- Çevresel performansın iyileştirilmesi
- Çevresel yönetim önlemlerinin uygun şekilde izlenmesini ve başarısızlıklara müdahale edilmesini sağlamak

Her bir Kirlilik Önleme Planında aşağıdaki hususlar ele alınmalıdır:

- Proje özeti
- İlgili mevcut durum koşullarının tanımlanması
- Etkilerin özeti
- Etki azaltma önlemlerinin tanımlanması
- İzleme programının tanımlanması
- Kurumsal düzenlemeler ve rol ve sorumlulukların ana hatları

Etkilerin özeti, hafifletilmesi gereken öngörülen olumsuz çevresel etkileri tanımlayacaktır. Her bir etki azaltma önlemi, ilgili olduğu etkiye ilişkin olarak kısaca açıklanacaktır. Önerilen etki azaltma önlemleri ilgili referanslar, tasarımlar, ekipman açıklamaları ve/veya işletme prosedürleri ile desteklenmelidir. Çevresel performansın değerlendirilmesi için izleme önemlidir. Bu nedenle, önerilen önlemlerin yetersiz kalması veya etkilerin hafife alınması durumunda etki azaltma önlemlerinin alınmasını sağlamak için bir izleme programı tasarlanmalıdır. İzleme programı, belirlenen etkiler ve kullanılacak yöntemlerle bağlantılı olmalıdır.

Etki azaltma ve izleme sorumlulukları açıkça tanımlanmalı ve çeşitli sorumlu aktörler arasında koordinasyon için düzenlemeler tanımlanmalıdır. Buna yararlanıcılar, Yükleniciler ve idari kuruluşlar dahildir.

EK 10. ATIK YÖNETİM PLANI

Atık Yönetim Planı, ilgili ulusal mevzuat ve Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi ve ÇSS'ler ile uyumlu olarak atık yönetimi ile ilgili birincil uygulanabilir gereklilikleri ortaya koymak üzere Proje için geliştirilmiştir. Plan, Projenin yenileme aşaması sırasında uygulanacaktır.

Proje ömrü boyunca, farklı kaynaklardan ve faaliyetlerden farklı türde atıklar ve malzemeler ortaya çıkacaktır. Bu planın amacı, Proje faaliyetlerinden kaynaklanan tehlikesiz ve tehlikeli atıkların, yeniden kullanılabilir/geri dönüştürülebilir değerli malzemelerin kaybının en aza indirilmesi de dahil olmak üzere, insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkileri en aza indirecek şekilde kabul edilebilir bir şekilde toplanması, ayrıştırılması, depolanması, taşınması, nakliyesi ve bertaraf edilmesini sağlamak ve yönlendirmektir.

Plan, ulusal mevzuata, Kaynak Verimliliği, Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi ÇSS3 gerekliliklerine ve diğer uygulanabilir İyi Uluslararası Endüstri Uygulamalarına uygundur. Plan, aşağıdaki ilgili yönetim planları ve programları ile birlikte Proje'nin ömrü boyunca sistematik olarak uygulanacaktır:

- Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP)
- İşgücü Yönetimi Prosedürü (İYP)
- Toplum Güvenliği ve Trafik Yönetim Planı
- Çevresel hususlar için yöntem beyanı
- Kirlilik önleme planı ve
- Şikayet mekanizması da dahil olmak üzere Paydaş Katılım Planı (PKP);

Bu Plan yaşayan bir belgedir ve sorumluluklar, prosedürler ve uyum eylemleri uygun şekilde güncellenmelidir.

Mevzuat Gereklilikleri ve Standartları

Ulusal Mevzuat

11 Ağustos 1983 tarih ve 18132 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2872 sayılı Çevre Kanunu, sanayilerin ve bunların çevre üzerindeki potansiyel etkilerinin düzenlenmesi için yasal çerçeveyi sağlamaktadır. Sanayi projeleri, projeler geliştirme aşamasındayken başlayan çeşitli düzeylerde incelemelere tabidir. Tesisler faaliyete geçtikten sonra ek düzenlemeler uygulanır.

Çevre Kanunu çeşitli yönetmeliklerin yayınlanmasına izin vermiştir. Atık yönetimi ile ilgili olan ve Projenin uyması gereken yönetmelikler aşağıda açıklanmaktadır.

Atık Yönetimi Yönetmeliği

Atık Yönetimi Yönetmeliği, AB Atık Çerçeve Direktifine uyum sağlamayı amaçlayan uygulama mevzuatıdır. Yönetmelik 2 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Atık Yönetimi Yönetmeliği, atık yönetimi için tek ve kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Nisan 2015 itibarıyla, Katı Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik

yürürlükten kaldırılmış ve değiştirilmiştir. 02 Nisan 2016 tarihi itibarıyla Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği de yürürlükten kaldırılmış ve değiştirilmiştir. Yönetmeliğin 9. Maddesi, atık üreticilerinin ve atık sahiplerinin aşağıdakiler de dahil olmak üzere sorumluluklarını belirlemektedir:

- Atık oluşumunu en aza indirmek için gerekli önlemlerin uygulanması;
- Oluşan atıklara ilişkin atık yönetim planının hazırlanması ve sunulması (önleme ve minimizasyon tedbirleri ile birlikte);
- Yıllık atık üretiminin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın web tabanlı sistemi üzerinden beyan edilmesi ve Mobil Tehlikeli Atık Taşıma Sisteminin (MOTAT) kullanılması.

Hafriyat, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği

Hafriyat, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği 18 Mart 2004 tarih ve 25406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Atıkların depolanmasına ilişkin 10, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 ve 42. maddeler 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Düzenli Depolama Yönetmeliği ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu yönetmeliğin amacı, hafriyat, inşaat ve yıkıntı atıklarının oluşum kaynağında en aza indirilmesi, çevreye zarar vermeyecek şekilde toplanması, geçici depolanması, taşınması, geri dönüştürülmesi, yeniden kullanılması ve bertaraf edilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Yönetmeliğin 9. maddesi ile; hafriyat, inşaat ve yıkıntı atık üreten tesisler, atıkların çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirecek şekilde atık yönetimini uygulamakla yükümlü kılınmıştır. Tesisler, atıkların üretimi, taşınması ve depolanması işlemleri ile ilgili gerekli izinleri almak zorundadır. Tesislerin, inşaat atıklarını belediye veya diğer yetkililer tarafından izin verilenler dışındaki sahalara/yerlere ve tesislere dökmelerine izin verilmez.

Yönetmelik ayrıca, proje sahibinin kazı malzemesinin çıkarılması sırasında gürültü etkilerini, görsel etkileri ve toz emisyonlarını en aza indirecek önlemleri almaktan sorumlu olduğunu belirtmektedir. Operasyon alanı da kapalı olmalıdır. Ayrıca planlama, kazılan toprak miktarı dolgu hacmine eşit olacak şekilde yapılmalıdır. Hafriyat toprağı mümkün olduğu ölçüde işletme alanı içerisinde kullanılmalıdır.

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği (AAKY)

AAKY, 24 Ağustos 2011 tarih ve 28035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 26 Haziran 2021 tarih ve 31523 sayılı Resmi Gazete'de güncellenerek yayımlanmıştır. Yönetmelik ambalaj üretimi için belirli çevresel kriterler, gereklilikler ve özellikler sağlanarak, ambalaj atıklarının çevreye zarar verecek şekilde doğrudan ve dolaylı olarak bertaraf edilmesinin önlenmesi ve yeniden kullanım, geri dönüşüm ve geri kazanım yöntemleriyle ambalaj atığı oluşumunu önleyin ve en aza indirmeyi hedeflemektedir.

AAKY, ambalaj atıklarının çevreye zarar vermeden bertarafının sağlanması, çevre kirliliğinin azaltılması, düzenli depolama alanlarından maksimum düzeyde faydalanılması ve ekonomiye katkı sağlanması için kaynağında diğer atıklardan ayrı toplanması ve depolanması gerektiğini belirtmektedir.

Kaynağında ayrı toplama yapan belediyelerin sınırları içerisinde yer alan ambalaj atığı üreten taraflar, ambalaj atıklarını sorumlu belediyelere veya onların anlaşmalı ve lisanslı toplama/ayırma kuruluşlarına teslim etmekle yükümlüdürler.

Atık Piller

Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği 31 Ağustos 2004 tarih ve 25569 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı

- Üretimlerinden nihai bertaraflarına kadar pil ve akümülatörlere yönelik politika ve programların geliştirilmesi için yasal ve teknik ilkeleri düzenlemek,
- Pil ve/veya akümülatörlerin çevre açısından belirli kriterlere ve temel koşullara ve özelliklere sahip olarak üretilmesini sağlamak,
- Alıcı ortamlara deşarjı önlemek,
- Teknik ve idari yönetim standartlarının yürürlükte olmasını sağlamak ve
- Kullanılmış pil ve akümülatörlerin geri kazanımı ve nihai bertarafı için bir toplama sistemi kurmak.

Yönetmeliğe göre, batarya ve akümülatör tüketicileri aşağıdakileri yapmakla yükümlüdür;

- Kullanılmış pilleri evsel atıklardan ayrı olarak toplayın,
- Kullanılmış pilleri belediyeler veya pil ürünlerinin dağıtım ve satışını yapan işletmeler tarafından kurulan toplama noktalarına teslim edin,
- Eski akümülatörleri, akümülatör ürünlerinin dağıtım ve satışını yapan işletmeler ile araç bakım/onarım sahalarını işleten işletmeler tarafından kurulan geçici depolama tesislerine teslim edin (akümülatörler kullanım dışı kaldıktan sonra 90 günden fazla teslim edilemez),
- Eski akümülatörü teslim ederken yeni bir akümülatör satın alınacaksa depozito ödeyin ve
- Pil ve akümülatörlerin depolanacağı geçici depolama sahaları için geçirimsiz zemin ve diğer gerekli koşulların sağlandığından emin olun,

Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği (AYYY)

AYYY, 30 Haziran 2008 tarih ve 26952 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 12 Ocak 2023 tarih ve 32071 sayılı Resmi Gazete'de güncellenerek yayımlanmıştır. AYYY'nin amacı şudur:

- Atık yağların çevreye doğrudan ve dolaylı olarak atılmasını önlemek;
- Çevreye ve insan sağlığına zarar vermeden geçici depolanmasını, taşınmasını ve bertaraf edilmesini sağlamak;
- Atık yağların yönetiminde gerekli teknik ve idari standartları oluşturmak;
- Geçici depolama, elleçleme ve bertaraf tesislerinin kurulması için gerekli esas ve programları belirlemek ve
- Bu tesisleri çevre dostu bir şekilde yönetmek.

AYYY'nin 9. Maddesine göre atık yağ üreticileri, atık motor yağları ve atık yağların işlenmesinden kaynaklanan kalıntılar da dâhil olmak üzere atık yağ oluşumunu en aza indirmek için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Atık yağ üreticileri, atık yağ analizlerini yapmak ve oluşan miktarları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na beyan etmek zorundadır. Farklı kategorilerdeki atık yağlar diğer tehlikeli atıklarla karıştırılmamalıdır.

Atık yağ üreticileri, bertaraf için Atık Yönetimi Yönetmeliği hükümlerine uymak zorundadır. Atık yağ beyan formları ve analiz raporları da dahil olmak üzere tüm kayıtların en az beş yıl süreyle saklanması gerekmektedir. Atık yağların taşınması için ÇŞİDB tarafından belirlenecek düzenlemelere uyulacaktır.

Atık yağların Ek-6/Madde 6'da belirtildiği üzere üzerinde "Atık Yağ" etiketi bulunan kırmızı renkli tanklarda/konteynerlerde toplanması gerekmektedir. Konteynerler yağmurdan ve geçirimsiz zeminden (en az 25 cm kalınlığında ve üzeri epoksi, geo membran ve benzeri yalıtım malzemeleri ile kaplı) korunacak şekilde depoya yerleştirilir.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği

Yönetmelik 22 Mayıs 2008 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 26 Aralık 2022 tarih ve 32055 sayılı Resmi Gazete'de güncellenmiştir. Yönetmeliğin temel amaçlarından biri, elektrikli ve elektronik atık üretiminin yeniden kullanım, geri dönüşüm ve geri kazanım yoluyla en aza indirilmesine ilişkin yöntem ve hedefleri belirlemektir.

Dünya Bankası ÇSF Gereklilikleri

Atık Ön İşlem ve Geri Kazanım Tesisleri Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik

Yönetmelik 09 Ekim 2021 tarihli ve 31623 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Atıkların işlenmesine yönelik faaliyet gösteren atık ön işlem ve geri kazanım tesislerinin teknik kriterleri ile bu tesislerde bulunması gereken asgari şartlara ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kaynak Verimliliği, Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi ESS3

ESS3, ekonomik faaliyetlerin ve kentleşmenin genellikle hava, su ve toprak kirliliği yarattığını ve insanları, ekosistem hizmetlerini ve çevreyi yerel, bölgesel ve küresel düzeylerde tehdit edebilecek sınırlı kaynakları tükettiğini kabul eder. Sera gazlarının (SG) mevcut ve öngörülen atmosferik konsantrasyonu, mevcut ve gelecek nesillerin refahını tehdit etmektedir. Aynı zamanda, daha verimli ve etkili kaynak kullanımı, kirliliğin önlenmesi, sera gazı emisyonlarından kaçınma ve azaltma teknolojileri ve uygulamaları daha erişilebilir ve ulaşılabilir hale gelmiştir.

Bu ÇSS, Küresel Uluslararası Endüstri Uygulaması ile tutarlı olarak proje yaşam döngüsü boyunca kaynak verimliliği ve kirliliğin⁹ önlenmesi ve yönetimine¹⁰ yönelik gereklilikleri ortaya koymaktadır. Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi Standardının hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Enerji, su ve hammaddeler de dahil olmak üzere kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik etmek.
- Proje faaliyetlerinden kaynaklanan kirliliği önleyerek veya en aza indirerek insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri önlemek veya en aza indirmek.
- Kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin projeye ilgili emisyonlarını önlemek veya en aza indirmek.
- Tehlikeli ve tehlikesiz atık oluşumunu önlemek veya en aza indirmek.
- Pestisit kullanımıyla ilişkili risk ve etkileri en aza indirmek ve yönetmek.

Avrupa Birliği (AB) Mevzuatı

2008/98/EC sayılı Direktif (Atık Çerçeve Direktifi) atık yönetimi için genel hükümler getirmekte ve temel atık yönetimi tanımlarını belirlemektedir. Atıkların insan sağlığını tehlikeye atmadan ve çevreye zarar vermeden, özellikle de su, hava, toprak, bitkiler veya hayvanlar için risk oluşturmaktan, gürültü veya koku yoluyla rahatsızlık yaratmadan ve kırsal alanları veya özel ilgi alanlarını olumsuz etkilemeden yönetilmesini gerektirmektedir. Direktif, atık, tehlikeli atık ve atık yağlara ilişkin eski AB direktifini tadil etmiştir ve şu anda 2000/532/EC sayılı Karar (yani Avrupa Atık Kodları) tarafından tanımlanan tüm atıkları kapsamaktadır.

Türkiye'nin çevre koruma standartlarını AB'nin Atık Çerçeve Direktifi (2008/98/EC) ve atık listesini belirleyen Avrupa Komisyonu Kararı (2000/532/EC) ile uyumlu hale getirmek amacıyla, Türkiye'de atık üreten şirketleri önemli ölçüde etkileyecek olan atık yönetimine ilişkin yeni bir yönetmelik ÇŞİDB tarafından kabul edilmiştir. Atık Çerçeve Direktifine uyum sağlamayı amaçlayan atık yönetimi uygulama mevzuatı 2015 yılında kabul edilmiştir.

Mevcut durumda, Türk Atık Yönetimi Yönetmeliği Ek 4'te verilen atık kodları, Avrupa Atık Kodları ile tamamen aynıdır.

Roller ve Sorumluluklar

Proje için Çevresel ve Sosyal (Ç&S) yönetimine ilişkin rol ve sorumluluklar Proje ÇSYÇ'de ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Bu kapsamda, atık yönetimine ilişkin rol ve sorumluluklar Tablo 10.1'de verilmiştir.

9 "Kirlilik" terimi katı, sıvı veya gaz fazlarındaki hem tehlikeli hem de tehlikesiz kimyasal kirleticileri ifade etmek için kullanılır ve suya termal deşarj, kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin emisyonları, rahatsız edici kokular, gürültü, titreşim, radyasyon, elektromanyetik enerji ve ışık dahil olmak üzere potansiyel görsel etkilerin yaratılması gibi diğer bileşenleri içerir.

10 Bu ÇSS'de aksi belirtilmedikçe, "kirlilik yönetimi" kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticileri de dahil olmak üzere kirletici emisyonlarını önlemek veya en aza indirmek için tasarlanmış önlemleri içerir; çünkü enerji ve hammadde kullanımının yanı sıra yerel kirletici emisyonlarının azaltılmasını teşvik etme eğiliminde olan önlemler genellikle kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin emisyonlarının azaltılmasını da teşvik eder.

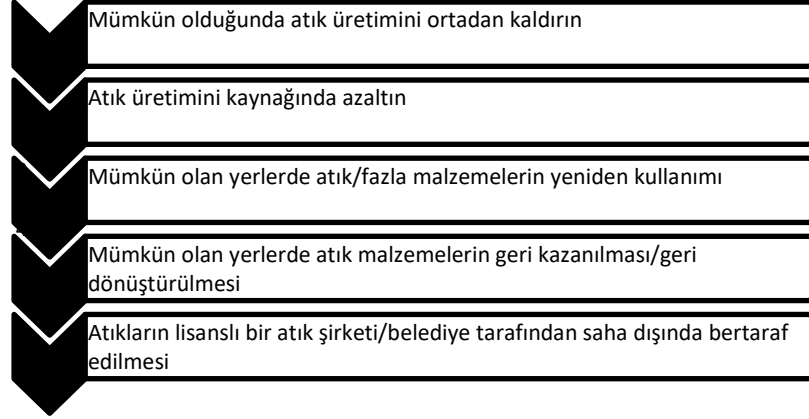
Tablo 10.1 Roller ve Sorumluluklar

Roller	Sorumluluklar
Proje Uygulama Birimi (PUB)	Bu Planın uygulanması için yeterli kaynakların sağlandığından emin olmalıdır. Gerektiğinde Planı gözden geçirip ve güncellemelidir.
Müşavir	Planın uygulanması için Yükleniciye teknik destek sağlanmasını temin etmelidir. Eğitim kayıtlarının ve ilgili eğitim belgelerinin incelenmesi yoluyla Yüklenici tarafından ilgili eğitimlerin verildiğinden emin olmalıdır. Yüklenici izleme ve raporları aracılığıyla Yüklenicilerin Proje gerekliliklerine uygunluğunu denetlemelidir.
Yükleniciler	Bu planın Proje standartlarına uygun olarak uygulanmasını sağlamalıdır. Planın uygulanmasını sağlamak için ana sorumluluk (varsa Alt Yükleniciler de dahil olmak üzere) ve uyumsuzlukları ve Planın uygulama performansını Müşavire bildirmelidir. Gerektiğinde (örneğin uygunsuzluğun tespit edilmesi, yürürlükteki mevzuatta bir değişiklik olması vb. durumlarda), düzeltici ve/veya iyileştirici eylemlerin geliştirilmesine destek olmalıdır. İlgili eğitimleri sağlamalıdır. İç denetimler ve günlük teftişler gerçekleştirip ve uygunluğu tespit edilenleri kaydetmelidir. İlgili uygunsuzlukların kaydedildiğinden ve derhal müdahale edildiğinden emin olmalıdır. Gerektiğinde Planı gözden geçirip ve güncellemelidir (müşavir koordineli olarak). Atık yönetimi konularının PUB'a sunulacak aylık rapora entegre edilecek günlük kontrol listesine dahil edilmesini sağlamalıdır.
Tüm personel	Atık yönetimi için gerekli eğitimlere katılmalıdır. Bu planın uygulanması açısından öz yeterliliği sağlamalıdır.

Atık Yönetimi

Atık Yönetimi Yaklaşımı

Atık Çerçeve Direktifi (2008/98/EC sayılı Direktif), yürürlükteki atık mevzuatı ve politikasında en iyi genel çevresel seçenek için öncelikleri belirleyen bir atık hiyerarşisi sağlamaktadır. AB atık hiyerarşisi, Projenin de hiyerarşik yaklaşımı olacaktır. Bu kapsamda, atıkların yönetiminde azalan tercih sırasına göre aşağıdakiler esas alınacaktır:

Sahada üretilen atıkları en aza indirmek ve uygun şekilde yönetmek için aşağıdaki iyi yönetim uygulamaları kullanılacaktır:

- Atık üretiminin azaltılması (yönetim uygulamaları, malzeme kullanımından kaçınma veya azaltma, vb. yoluyla) bu planın birincil hedefidir.
- Tehlikeli olmayan atıklar tehlikeli atıklardan ayrılacaktır.
- Atıkların geri dönüşümü tüm Proje faaliyetleri boyunca zorunlu olacak ve ilgili eğitimler verilecektir.
- Lisanslı geri dönüşüm/geri kazanım firmalarına gönderilecek atıklar türlerine göre ayrıştırılacaktır.
- Kullanılan tehlikeli maddelerin sayısını en aza indirmek için çaba gösterilecektir.
- Tehlikeli maddeleri ve atıkları işleyen personel, uygun kullanım ve yönetim için eğitilecektir.
- Tehlikeli maddelerin dökülmesi, malzemelerin dikkatli ve mantıklı bir şekilde yönetilmesiyle önlenecektir.
- Mümkün olan yerlerde, tehlikeli malzemeler yerine tehlikesiz alternatifler kullanılacaktır.
- Depolama alanlarında düzenli denetimler yapılacaktır. Hasarlı veya sızdıran konteynerler tespit edilirse, bunlar değiştirilecektir.
- Olası dökülmeleri önlemek için ekipman üzerinde önleyici bakım yapılacaktır.
- Atık depolama alanlarında ikincil muhafaza veya dökülme tepsileri bulunacaktır.
- Hiçbir koşul altında atıklar sahada bertaraf edilmeyecektir.

Atıkların Sınıflandırılması

Proje faaliyetleri çeşitli tehlikesiz ve tehlikeli atıkların oluşmasına yol açacaktır.

Tehlikesiz Atıklar

Tipik tehlikesiz atıklar aşağıda verilmiştir;

- Evsel atık,
- Geri dönüştürülebilir atıklar (örneğin kağıt, cam, metaller, ahşap atıklar, ağaçlar, teneke kutular, tekstil ürünleri vb,)
- Ambalaj atıkları,
- Atık lastikler ve
- Kazı atıkları.

Tehlikeli Atıklar

Proje faaliyetleri sonucunda potansiyel olarak ortaya çıkabilecek farklı tehlikeli atık türleri aşağıda verilmiştir:

- Atık piller ve akümülatörler,
- Atık bitkisel yağ,
- Tıbbi atık,
- Atık yağ (ekipman ve araçların, transformatörlerin vb. bakımından kaynaklanan),
- Atık boya,
- İşletme ve bakım (İ&B) faaliyetleriyle ilgili diğer tehlikeli atıklar ve
- Tehlikeli maddelerle temas eden malzemeler (pestisit konteynerleri dahil).

Uygulama

Atık Toplama, Depolama, Taşıma ve Bertaraf

Yasal gereklilikler doğrultusunda, bir endüstriyel (tehlikeli ve tehlikesiz) atık yönetim planı hazırlanacak ve ÇŞİDİM'e sunulacaktır. Ayrıca, her yılın Mart ayı sonuna kadar atık beyan formu bir önceki yılın bilgileri ile doldurulmalı ve bu formlar dijital olarak ÇŞİDİM'ye sunulmalıdır.

Toplama, Ayırıştırma ve Depolama

Atıklar ayrıştırılacak ve tehlikeli ve tehlikesiz atıklar için ayrı ayrı tanımlanmış güvenli depolama alanlarında geçici olarak depolanacaktır.

Tehlikesiz Atıklar

Tehlikeli olmayan atıkların yönetimi aşağıdaki gibi olacaktır:

- Evsel atıklar özel çöp kutularında toplanacak ve Atık Yönetimi Yönetmeliğine uygun olarak sahada geçici olarak depolanacaktır.
- Geri dönüştürülebilir atıklar ayrılacak ve geçici olarak sahada ayrılmış alanlarda depolanacaktır.
- Ambalaj atıkları ayrı olarak toplanacak ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak sahada ayrılmış alanlarda geçici olarak depolanacaktır.
- Güvenli ve çevreye duyarlı geçici depolamayı kolaylaştırmak için atık üretim yerlerinde uygun atık konteynerleri sağlanacaktır. Tüm konteynerler içeriklerine göre işaretlenecektir.

Tehlikeli Atıklar

Tehlikeli atıkların yönetimi aşağıdaki gibi olacaktır:

- Uluslararası standartlara ve uluslararası ortak uygulamalara uygun olarak, tehlikeli atıklar hasarsız, sızdırmaz, güvenli ve uygun konteynerlerde depolanacaktır. İlgili mevzuat doğrultusunda, depolama için beton zeminli özel bir alan kullanılacaktır.
- Elleçlenen tüm atık konteynerlerinde atık türünün açık bir şekilde tanımlanması ve doğru bir şekilde tarif edilmesi sağlanacaktır. Bu, atıkların güvenli bir şekilde taşınması ve aktarılması için sahaya ve harici personele bilgi sağlayacaktır. Tanımlanmamış herhangi bir atık tehlikeli atık olarak kabul edilecektir. Atık etiketleri atık sınıflandırması/kategorisi, atık hacmi, MSDS ve gerekli KKD'ler gibi bilgileri içerecektir. Karışıklığı önlemek için konteynerlerin üzerindeki eski etiketler kaldırılacak veya üzerleri kapatılacaktır.
- Tehlikeli atık konteynerleri, hasar görüp görmediklerini veya herhangi bir dökülme olup olmadığını belirlemek için düzenli olarak kontrol edilecektir.
- Tehlikeli atık konteynerleri kapalı tutulacak ve atıklar kimyasal reaksiyona girmeyecek şekilde depolanacaktır.
- Araçlar ve inşaat makineleri Projenin arazi hazırlığı, inşaat ve kapanış aşamalarında kullanılacaktır. Makine ve ekipmanların bakımının (örn. yağ değişimi, akü değişimi, vb.) Proje Alanı dışında, kalifiye servis sağlayıcılarında yapılması planlanmaktadır. Yağ değişimi, akü değişimi, lastik değişimi vb. işlemlerin sahada yapılmasının kaçınılmaz olması durumunda, bu işler için ayrılmış alanlar (uygun drenajlı) kullanılacaktır. Toprağın kirlenmesini önlemek için araçların altına geçirimsiz bir örtü serilecek ve bu faaliyet su kaynaklarından uzakta gerçekleştirilecektir. Sahada herhangi bir yağ/yakıt/yağlayıcı dökülmesi veya sızıntısı meydana geldiğinde, kirlilik emici maddeler kullanılarak kontrol edilecek ve kirlenmiş toprak (varsa) yeterli derinliğe kadar sıyrılacak ve tehlikeli atık olarak da depolanacaktır.
- Taşıma için kullanılan tüm araçlarda herhangi bir sızıntı veya dökülmeye karşı emici malzeme bulundurulacaktır. Çalışanlara malzemelerin kullanımı ve bertarafı hakkında bilgi verilecektir. Petrol ürünlerine doymuş filtreler veya malzemeler, bertaraf edilmeden önce serbest ürünü uzaklaştırmak için uygun bir kaba boşaltılacaktır.

- Atık yağlar, Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nde belirtilen kategorilere göre ayrı konteynerlerde geçici olarak depolanacak, işlenecek ve bertaraf edilecektir. Atık yağlar konteynerlerin içinde toplanacak ve geçirimsiz bir yüzeye yerleştirilecektir. Farklı kategorilerdeki atık yağlar için farklı konteynerler kullanılacaktır. Atık yağ geçici depolama konteynerlerinin üzerinde "Atık Yağ" ibaresi bulunacaktır.
- Atık bitkisel yağlar geçici olarak özel konteynerlerde toplanacaktır.
- Atık yağların alıcı ortamlara veya tuvaletlere/lavabolara boşaltılmasına izin verilmeyecektir.
- Atık piller ve akümülatörler, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak ayrı ayrı toplanacak ve depolanacaktır.
- Proje araçlarının bakımı saha dışında yapılacaktır. Ancak araçların ve iş makinelerinin lastiklerinin değiştirilmesi gerektiği durumlarda, değiştirilen lastikler Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği doğrultusunda özel olarak ayrılmış yerlerde muhafaza edilecektir.
- Proje faaliyetleri patlayıcı kullanımını gerektirmemektedir. Ancak, gerekli olması halinde, atık patlayıcılar orijinal tip konteynerlerinde depolanacak, ancak patlayıcı atık olarak işaretlenecek ve lisanslı firmalar tarafından taşınacaktır.

Nakliye ve Bertaraf

Tehlikesiz Atıklar

Tehlikeli olmayan atıkların taşınması ve geri dönüşümü, geri kazanımı ve bertarafı için aşağıdaki yönetim kontrolleri uygulanacaktır:

- Evsel atıkların düzenli depolama sahasına transferi için ilgili belediye ile protokol imzalanacaktır.
- Ayırıştırılmış geri dönüştürülebilir ve ambalaj atıklarının taşınması için lisanslı firmalarla anlaşmalar imzalanacaktır.
- Hafriyat atıklarının sahada yeniden kullanılamayan kısmı, yukarıda belirtildiği gibi ilgili belediye tarafından onaylanan hafriyat, inşaat ve yıkım bertaraf alanlarına taşınacaktır. Bu işlem Hafriyat, İnşaat ve Yıkım Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğine uygun olmalıdır.
- Şirketin lisanslı atık tesisleri ile yaptığı sözleşmeler bu yönetim planına eklenecektir.

Tehlikeli Atıklar

Tehlikeli atıkların taşınması ve yeniden kullanımı, geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertarafı için aşağıdaki yönetim kontrolleri uygulanacaktır:

- Sahadaki depolama maksimum depolama kapasitesi seviyelerine yaklaştığında tehlikeli atıklar saha dışına taşınacaktır. Tehlikeli atıklar sahadan çıkarılmadan önce güvenli bir şekilde paketlenerek ve etiketlenmelidir; böylece atığın, atığı işleyenler veya çevre için risk oluşturmada onaylı bertaraf sahasına güvenli bir şekilde taşınması sağlanacaktır.

- Ayrı toplanan atık pil ve akümülatörler, pil ürünlerinin geri kazanımı, dağıtımı ve satışını yapan işletmeler veya belediyeler tarafından oluşturulan toplama noktalarına teslim edilecektir.
- Atık lastikler lisanslı nakliye, geri dönüşüm veya yeniden kullanım (yakıt olarak) şirketlerine teslim edilecektir.
- Yukarıda belirtildiği gibi, bu proje tıbbi atık gerektirmemektedir, ancak gerekli olması durumunda, işyeri hekiminin gözetiminde yakındaki bir sağlık tesisine veya tıbbi atık bertaraf firmasına gönderilecektir.
- Atık yağlar lisanslı taşıyıcılar tarafından lisanslı işleme ve bertaraf tesislerine taşınacaktır. Taşıma öncesinde Ulusal Taşıma Formu doldurulacak ve atık yağ beyan formu yıllık olarak ilgili makamlara sunulacaktır.
- Özel konteynerlerde toplanan atık bitkisel yağlar, yeniden kullanım/geri kazanım için lisanslı firmalara gönderilecektir.
- Diğer tehlikeli atıkların transferi ve bertarafı için lisanslı bertaraf tesisleri kullanılacaktır.
- Şirketin lisanslı atık tesisleri ile yaptığı sözleşmeler bu yönetim planına eklenecektir.

İzleme ve Raporlama

Atık türleri, her türden toplanan miktar ve atık sınıflandırmaları aylık olarak kaydedilecektir. Üretilen atığın kayıtları, üretildiği andan nihai varış noktasına kadar muhafaza edilecektir. Bu amaç için örnek bir atık kayıt formu Tablo 10.2'de verilmiştir.

Yıllık atık beyan formları (ÇŞİDB'nin online web tabanlı sistemi <https://ecbs.cevre.gov.tr/>) ve Mobil Tehlikeli Atık Taşıma Sistemi (Motat) kayıtlarının 5 yıl boyunca muhafaza edilmesi.

İnşaat ve işletme aşamalarında atıkların yerinde yönetimine ilişkin günlük denetimler yapılacaktır. Denetimler sırasında ele alınacak konular için örnek bir kontrol listesi Ek 2'de verilmiştir. Bu denetimlere ek olarak, inşaat aşamasında üç ayda bir iç denetimler yapılacaktır. Denetim ve izleme sonuçları müşavir/ÇŞİDİM'ye ve ayrıca iki yıllık raporlama kapsamında Dünya Bankası'na sağlanacaktır.

İzleme ve denetim sonuçlarına dayanarak, düzeltici ve/veya iyileştirici eylemler tasarlanacak ve uygulanacaktır. Bu eylemlerin performansı da izlenecek ve raporlanacaktır.

Eğitim

Yükleniciler tüm personele (varsa alt yüklenici personeli de dahil olmak üzere) yeterli eğitim verilmesini sağlayacaktır. Eğitimin kapsamı, çalışanların bu planın ilgili yönleri, ilgili mevzuat ve standartlar ve genel atık yönetimi uygulamaları (örn. temizlik, atık ayrıştırma, vb.) hakkında farkındalık kazanarak atık yönetimi rol ve işlevlerini yerine getirebilmelerini sağlayacaktır.

Eğitim ayrıntıları (örneğin katılımcılar, konular, verilen eğitim saatleri vb.) kaydedilecek ve kayıtlar sahada saklanacaktır. Tehlikeli atıklar ve malzemelerle rutin olarak çalışan personel, özel taşıma,

ayırma, etiketleme, depolama, dökülmeye müdahale ve bertaraf gerekliliklerini detaylandıran ek özel eğitim alacaktır.

İnceleme ve Güncelleme

Bu Plan yaşayan bir belgedir ve sorumluluklar, prosedürler ve uyum eylemleri gerektiğinde güncellenecektir (örneğin ilgili mevzuattaki bir değişiklikten sonra). İçeriğinden tam olarak haberdar olmak Müşavirlerin ve Yüklenicilerin sorumluluğundadır. Yüklenici, personele ilgili eğitimi vermeli ve bu Plana uyumu sağlamak için önlemlerin/taahhütlerin uygulanmasını sağlamalıdır.

Tablo 10.2 Atık Kayıt Formu

Ay:

Atık Kayıt Formu No:

Hayır	Tarih	Türü (Tehlikeli/ Tehlikesiz)	Alt türü	Atık miktarı (ton veya m3)	Taşıyan	Bertaraf eden	Bertaraf Yöntemi
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							

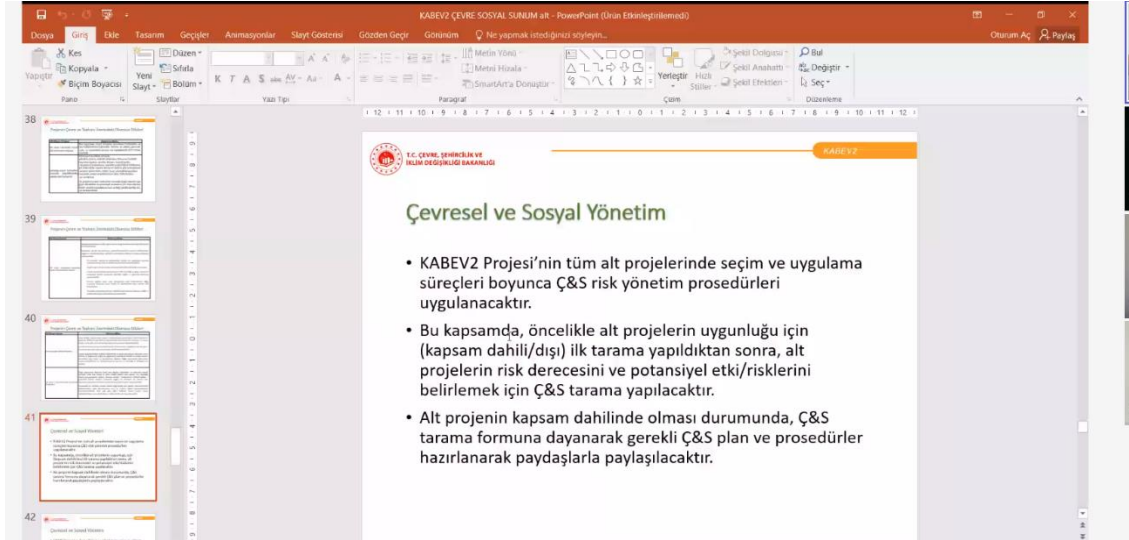
Tablo 10.3 Atık Yönetimi Denetim Kontrol Listesi

Teftiş Tarihi:

Teftiş Yeri:

Kontrol Tedbiri	Uyumluluk (Evet/Hayır)	Yorum
Tüm atık akışları aşağıdaki kategorilere uygun şekilde ayrılıyor ve etiketleniyor mu? Tehlikeli Atık Tehlikesiz atık		
Saha atık envanteri güncel mi?		
Tehlikeli ve tehlikesiz atıklar ayrı yerlerde mi depolanıyor?		
Tüm çalışanlar tarafından görülebilen doğru atık depolama yerlerini gösteren bir harita hazırlandı mı?		
Atık malzemelerin çapraz kontaminasyonunu önlemek için tüm atık depolama kapları uygun şekilde etiketlenmiş mi?		
Tüm atık etiketleri eksiksiz mi ve uygun bilgileri içeriyor mu? Atık akışı (Tehlikeli, tehlikesiz, vb.) Atık türü (katı, sıvı veya çamur) Atık miktarı Bilinen çevresel, sağlık ve güvenlik tehlikeleri (örn. MSDS formları) Gerekli kişisel koruma ekipmanı (KKE)		
Atık taşıma ve atık bertarafı için sözleşme yapılan şirketlerin lisansları geçerli ve güncel mi?		

EK 11. İSTİŞARE TOPLANTISI FOTOĞRAFLARI

EK 12. KATILIMCILARIN LİSTESİ

25 Ocak 2024 tarihinde yaklaşık 170 kişinin katılımıyla bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir. Katılımcı bilgileri gerektiğinde Banka ve KABEV2 PUB ekibi tarafından iletişime geçilebilmesi amacıyla kayıt altına alınmaktadır ancak katılımcı bilgileri Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında açıklanmayacak ve yayınlanmayacaktır.

EK 13. TOPLANTI VE İSTİŞARE KAYITLARI

Paydaş (Grup veya Bireysel)	İstişare Tarihleri	Geri Bildirim Özeti	Proje Uygulama Ekibinin Yanıtı	Takip Eylem(ler)i /Sonraki Adımlar	Takip Eylem(ler)inin Tamamlanması için Zaman Çizelgesi /Tarihi
Malatya ÇŞİDİM	25.01.2024	Bina seçimlerinde binanın büyüklüğünü bakıyor musunuz?	İhaleye çıkabilmek için büyük alanlar tercih sebebimizdir. Minimum 5000 m ² bulmaya çalışıyoruz. Ancak önceliğimiz alanın büyüklüğünden çok, enerji tüketimi yüksek binalar ve bu binalarda elde edeceğimiz tasarruf oranı		
Edirne Valiliği	25.01.2024	Kabev için başvuru yapmıştık. Kabev 2 için de yeniden veri girişi yapmalı mıyız?	Girmiş olduğunuz veriler sistemimizde kayıtlı. Bu veriler hala geçerliyse yeniden girmenize gerek yok. Ancak yeni binalarınız var ise ve uygunluk kriterlerine uyuyorsa yeni bina girişi de yapabilirsiniz.		
Giresun Valiliği	25.01.2024	1991 yılında başlayıp 2004 yılında biten binamız için yapı-kayıt belgesiyle başvuru yapabilir miyiz?	Yapı-kayıt belgesi ruhsat yerine geçmiyor ve bize inşaatın yapım yılı ile ilgili bilgileri vermiyor. Yapıların teslim tarihini değil inşaat başlangıç tarihini baz alıyoruz. Dolayısıyla sizin binanız için 2000 yılı öncesi bina başvuru kriterleri geçerli.		
Atatürk D.H	25.01.2024	Aydın'da son durum nedir?	Şubat'ta Aydın ilindeki sahaları ziyaret etmeyi planlıyoruz. Size bu konudaki en net bilgiyi saha ziyaretleri sonunda bildireceğiz.		

Paydaş (Grup veya Bireysel)	İstişare Tarihleri	Geri Bildirim Özeti	Proje Uygulama Ekibinin Yanıtı	Takip Eylem(ler)i /Sonraki Adımlar	Takip Eylem(ler)inin Tamamlanması için Zaman Çizelgesi /Tarihi
Gaziantep Valiliği	25.01.2024	Bölge İdare Mahkemesi nde toplam 86.000 m ² 'lik bir alanımız var. Doğalgaz sayaçları aynı elektrik sayaçları farklı. Burası tek bina olarak sayılabilir mi?	Binaları yerinde gelip görmeden bu soruya cevap vermek doğru olmaz. Verileri ayrı ayrı binalar olarak girebilirsiniz. Başvurunuzu yaparsanız uygunluk kriterlerine göre değerlendirmeye alırız.		
Anonim	25.01.2024	Kiralık binalar da projeye dahil mi?	Dahil değil. Ayrıca taşınma planı olan hiçbir bina da projeye dahil değil.		
Diyarbakır ÇŞİDİM	25.01.2024	KABEV'de yapım yılı şartı vardı. KABEV2' de yok mu?	Yakın tarihte inşa edilmiş binalarda enerji verimliliği potansiyeli az olur. Binaların potansiyeline ve en az %30 enerji verimini nerede yakalayabiliriz diye bakıyoruz.		
İstanbul	25.01.2024	Binalardaki sorunların tespitlerini siz mi yapıyorsunuz? İdarenin belirttiği sorunlar programa dahil ediliyor mu?	İdarenin başvurusu üzerine bina incelemelerini ve enerji etüt çalışmalarını biz yapıyoruz. İdare veya herhangi bir bina kullanıcısının belirttiği sorunlar, projemizin enerji verimliliği yenileme çalışmaları kapsamındaysa programa dahil ediyor ve sizlere bilgisini veriyoruz.		

Paydaş (Grup veya Bireysel)	İstişare Tarihleri	Geri Bildirim Özeti	Proje Uygulama Ekibinin Yanıtı	Takip Eylem(ler)i /Sonraki Adımlar	Takip Eylem(ler)inin Tamamlanması için Zaman Çizelgesi /Tarihi
Giresun ÇŞİDM	25.01.2024	%75 hissesi bizim %25 hissesi İl Özel İdaresine ait binanın başvurusun da toplam metrekaresi mi yazacağız?	%25 hissesi İl Özel İdaresi'ne ait olan binayı değerlendirme kapsamına almıyoruz.		
Kırşehir Valiliği	25.01.2024	KABEV'e kayıtlı binamıza ek poliklinik yapıldı (2017). Yeni veri girişi yapmalı mıyız?	Mevcut başvurunuzla ekleyebilirsiniz.		